

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması
ve Ekonomisi Anabilim Dalı**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETİM ELEMANLARIYLA OLAN
İLETİŞİMİ VE BU KONUDA YÖNETİMDEN BEKLENENLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

125221

Hidaye Aydan SİLKÜ

DANIŞMANI: Doç. Dr. Münevver YALÇINKAYA

İZMİR-2002

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum "**Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi Ve Bu Konuda Yönetimden Beklenenler**" adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

12/08/2002

Hidaye Aydan SİLKÜ

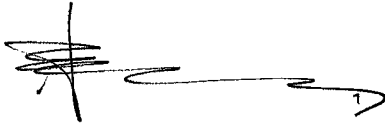
TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünü Yönetim Kurulu'nun ..12../07/2002 tarih ve ..5/2..sayılı kararı ile oluşturulan jüri, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hidaye Aydan SİLKÜ'nün "Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi Ve Bu Konuda Yönetimden Beklenenler" başlıklı tezini incemiş ve adayı ..12../08../2002..günü saat..10.30..'da tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirilerek tezin Başarılı olduğuna oybirliği / oyçokluğuyla karar vermiştir.

Doç. Dr. Münevver YALÇINKAYA

BAŞKAN

Prof. Dr. Kadir ASLAN
ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Aytül GÜVEN
ÜYE

ÖNSÖZ

Bu araştırma, Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimini bu konuda yöneticilerden beklentilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Ancak araştırmanın alt problemi olarak öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin de ortaya konulması araştırmanın kapsamı açısından gerekli görülmüştür. Bu nedenle öğrenci ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimi de bir alt problem olarak ele alınmıştır.

Araştırma bulgularının üniversite öğrencileri ile öğretim elemanları ve yöneticiler arasında karşılıklı sağlıklı iletişimin sağlanması ve varsa iletişim engellerinin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabileceği beklenmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın, yöneticilere, öğretim elemanlarına, eğitimcilere, öğrencilere ve benzer sorunlarla karşılaşabileceklere rehber olabileceği umulmaktadır.

Araştırmanın her aşamasında yardımlarını, katkılarını esirgemeyen, beni yönlendiren danışmanım değerli hocam Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Münevver YALÇINKAYA'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Araştırmada veri toplama aracının oluşturulmasında ve anketlerin uygulanmasındaki katkıları nedeniyle Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, İletişim ve Fen Fakültesi yöneticilerine, öğretim elemanları ve öğrencilerine; verilerin değerlendirilmesinde yardımcı olan Ege Üniversitesi Bilgisayar Merkezi çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam süresince her türlü desteklerini esirgemeyen her zaman yanımda olan değerli aileme teşekkürü bir borç bilirim.

H.Aydan SİLKÜ

İzmir, 2002

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	
TUTANAK	
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
TABLolar LİSTESİ.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	4
Alt Problemler.....	7
Araştırmanın Önemi.....	8
Sayıtlar.....	8
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	8
Kısaltmalar.....	8

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	10
İletişim Nedir?.....	10
İletişimin Temelleri.....	10
İletişim Süreçleri ve Öğeleri.....	10
Kaynak (Verici).....	11
Mesaj (İleti).....	11
Kanal.....	11
Alıcı.....	12
Dönüt (Geri Besleme).....	12
İletişim Çeşitleri.....	12
Sözlü İletişim.....	12
Yazılı İletişim.....	12
Sözsüz İletişim (Beden Dili).....	13
Sözsüz İletişimde Etkili Olan Faktörler.....	13
Bireyin Vücut Konumu ve Durumu.....	14
Egemenlik Alanı.....	14
Yüksekliğin Gücü.....	14
Yürüyüş Biçimi.....	14
İrilik.....	14
Oturma Pozisyonu.....	14

Ortam Görgüsü.....	14
İletişim Kurulan Fiziksel Ortam.....	15
Vücut Hareketleri.....	15
Başarılı İletişimin Koşulları.....	16
Etkili İletişim.....	16
Etkili İletişimi Önleyici Engeller.....	16
Kişisel Engeller.....	16
Örgütsel Engeller.....	17
Kültürel Farklılıklar.....	18
Dil Problemi.....	19
Gürültü Problemi.....	19
Etkili İletişim Becerileri.....	20
Etkili Konuşma Becerileri.....	20
Dinleme Becerileri.....	20
Dinlemenin Engelleri.....	20
Fiziksel Engeller.....	20
Tutum ve Davranışa Bağlı Engeller.....	20
Empatik Dinleme.....	21
Aktif Dinleme.....	21
Etkili Geri Bildirim.....	22
Destekleyici İletişim.....	23
Organizasyonlarda İletişim.....	23
Formal ve İnfomal İletişim.....	24
Formal İletişim Ağları.....	24
İletişimin Yönü.....	24
Yukarıya Doğru İletişim.....	24
Aşağıya Doğru İletişim.....	25
Yatay İletişim.....	25
İnfomal İletişim Ağları.....	26
Yönetim ve İletişim.....	26
İletişimde Yönetici.....	27
Eğitim Yöneticisi.....	29
Öğrenci-Öğretim elemanı(Öğretmen)-Yönetici İletişimi.....	31
Örgüt ve Eğitim Örgütleri.....	32
Eğitim Örgütlerinde İletişim.....	33
Eğitim Örgütlerinde İletişim Süreçleri ve Öğeleri.....	33
Kaynak:Öğretim Elemanı.....	34
Öğretim Elemanı (Öğretmen)-Öğrenci İletişimi.....	35
Öğretim Elemanının Sahip Olması Gereken İletişim Becerileri.....	38
Açık ve Saydam Olma Becerisi.....	38
Gönderme Veya Konuşma Becerileri.....	38
Öğrencilerle Etkili İletişim Kurma	
Becerileri.....	38

Geribildirim Verme Becerisi.....	39
Alma Ya Da Dinleme Becerileri.....	39
Empatik Dinleme.....	40
Mesaj:İçerik.....	40
Kanal:Öğretim Araç ve Yöntemleri.....	41
Alıcı:Öğrenci.....	41
Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi.....	44
Dönüt (Geri Bildirim):Öğrenci Tepkileri.....	45
Eğitim Örgütlerinde İletişim Engelleri.....	47
İlgili Araştırmalar.....	49
1-Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	49
2-Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	57

BÖLÜM III

YÖNTEM	58
Araştırma Modeli.....	58
Evren ve Örneklem.....	58
Evren.....	58
Örneklem.....	58
Verilerin Toplanması.....	59
Ön Uygulama.....	59
Soru Kağıdının Hazırlanması.....	59
Ölçekler ve Güvenilirliği.....	59
Esas Uygulama.....	61
Soru Kağıdının Uygulanması.....	61
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	63
Öğrenciler, Öğretim elemanları ve Yöneticilerin İletişim Yeterlilik Dereceleri.....	64

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	65
Öğrencilere İlişkin Kişisel Özellikler.....	65
Öğretim elemanlarına İlişkin Kişisel Özellikler.....	71
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	75
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	86
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	98
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	99
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	108
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	115
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	118
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	128
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	139
Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	142
Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	144

Ölçeklere İlişkin Toplam Tepkileri.....147

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....149

SONUÇ.....149

ÖNERİLER.....158

KAYNAKLAR.....160

EKLER 165

ÖZGEÇMİŞ.....180

ÖZET

ABSTRACT

YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
1. Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi (OI) İçin Önyuygulama/Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri	63
2. Öğrenci-Yönetici İletişimi (YOI) İçin Önyuygulama/Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri	63
3. Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi (OI) İçin Önyuygulama/Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri	63
4. Öğretim Elemanı-Yönetici İletişimi (YOI) İçin Önyuygulama/Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri	64
5. Öğrencilerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı	65
6. Öğrencilerin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı	66
7. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı	66
8. Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı	66
9. Öğrencilerin Bitirdikleri Lise Türüne Göre Dağılımı	67
10. Öğrencilerin Bitirdikleri Lise Koluna Göre Dağılımı	68
11. Öğrencilerin Anne-Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	68
12. Öğrencilerin Annelerinin Çalışıp/Çalışmama Durumlarına Göre Dağılımı	69
13. Öğrencilerin Baba Mesleklerine Göre Dağılımı	69
14. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı	70
15. Öğretim Elemanlarının Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı	71
16. Öğretim Elemanlarının Yaş Durumlarına Göre Dağılımı	71
17. Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	72
18. Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı	72

	Sayfa
19. Öğretim Elemanlarının Fakültelerine Göre Dağılımı	73
20. Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı	73
21. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	75
22. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	76
23. Öğrencilerin Özel Sorunlarının paylaşımına İlişkin Olarak İletişim Kurdukları öğretim elemanlarının Görev Değişkenine Göre Dağılımı	84
24. Öğrencilerin Özel Sorunlarının paylaşımına İlişkin Olarak İletişim Yaş ve Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı	85
25. Öğrencilerin Özel Sorunlarının paylaşımına İlişkin Olarak İletişim Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	86
26. Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	87
27. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	88
28. Öğretim Elemanlarının ve Öğrencilerinin Yöneticilerinden Beklentilerinin Dağılımı	98
29. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı	100
30. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı	102
31. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı	103
32. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı	105
33. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı	106

34.	Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı	108
35.	Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı	109
36.	Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı	111
37.	Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı	113
38.	Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı	114
39.	Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı	115
40.	Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı	116
41.	Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı	117
42.	Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı	118
43.	Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı	119
44.	Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı	121
45.	Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	122
46.	Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı	124
47.	Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Dağılımı	125

	Sayfa
48. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı	127
49. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı	128
50. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı	130
51. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	131
52. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı	133
53. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Fakültelerine Göre Dağılımı	134
54. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı	138
55. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı	139
56. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı	140
57. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemine Göre Dağılımı	141
58. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı	141
59. İletişime İlişkin Öğretim Elemanlarının-Öğrencilerin Görüşleri OI Ölçeği İçin Dağılımları	143
60. İletişime İlişkin Öğretim Elemanlarını-Öğrenci Görüşleri YOİ Ölçeği İçin Dağılımları	144

	Sayfa
61. Öğrencilerin Yöneticileriyle ve Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişkiler	145
62. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle ve Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişkiler	146
63. Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının Yönetici İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri	147
64. Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri	148

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
1. İletişim Modeli	11
2. İletişim Alanı	14
3. İletişim	23
4. Eğitimde İletişim Süreci	34
5. Maslow'un İhtiyaçların Aşamalı Sıralanması	42
6. Maslow'un İhtiyaçların Aşamalı Sıralanması Sınıf Ortamına Uygulanması	43

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi ve alt problemleri, amacı, önemi, sayıtları, tanımları ve kısaltmalar yer almaktadır.

Problem Durumu

Çağdaş, demokratik toplum yaratabilmenin önemli bir etkeni de, bireylere iletişim becerilerinin kazandırılmasıdır (Cüceloğlu, 1997:13).

İnsanoğlu başkaları ile iletişime girerek; onları görerek, işiterek, onlara dokunarak toplumsallaşır. Kişi kendisini tanıyıp ifade edebiliyor ve diğer kişiler üzerinde olumlu etki bırakabiliyorsa sosyal açıdan başarılıdır. Kişisel, toplumsal ve örgütsel bir çok sorununun, yetersiz ve yanlış iletişimden kaynaklandığı yaygın bir varsayımdır (Ergin ve Birol, 2000:142; Dicleli, 2000:16; Bolat, 1996:75).

İletişim çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır:

İletişim en çok, "İki birim arasında birbiriyle ilişkili mesaj (ileti) alışverişi" şeklinde tanımlanmıştır (Arı ve Saban, 2000:23; Demirel, 2000:183; Demirel, 2002:174).

(Cüceloğlu, 1997:13) ve (Bilen, 1997:20)'e göre, "İki kişiyi ilişki içersine sokan ve ilişkilerini düzenleyen psikososyal bir süreçtir".

İnsanoğlu günlük hayatının büyük bir kısmını iletişimle geçirmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre birey, uyku saatleri dışında kalan sürenin; %30'unu konuşarak, %45'ini de dinleyerek olmak üzere, toplam %75'ini iletişimle geçirmektedir (Demirel, 2000:184; Demirel, 2002:174).

Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R (1998:434)'a göre etkili iletişim becerisi, kahıcı ve kişisel özellik olmayıp, sonradan da geliştirilebilmektedir.

Etkili iletişimin sağladığı yararlar; bireyin kendini ve başkalarını daha iyi anlaması; fikir alış-verişi ile yaratıcılığın ortaya çıkarılması; doğru ve hızlı bilgiye ulaşma; olumsuzluklardan, çatışmalardan uzaklaşma; problem çözme becerisini geliştirme; sakin, güvenli ve atilgan olmayı sağlama; yanlış anlamaların ortaya çıkaracağı stresten kurtulma; fikirleri rahatlıkla söyleyebilme ve destek bulma; bireyin kendi ve başkalarının haklarını bilme ve saygı göstermesini sağlama; yapıcı eleştiriler yapabilme; hoşgörü sahibi olabilme; özgüven ile konuşabilme; insanlarla işbirliği yapabilme; diğer bireyleri etkin olmaya esinlendirme; ekip ruhu içersinde çalışma; verimi arttırma; karar sürecine etkin katılım sağlama; zorluklarla baş edebilme; savunma sisteminin gelişmesi; iş doyumunu sağlama; çevrenin zenginleşmesi;

başkalarının fikir, deneyim, alışkanlık ve tutumlarından yararlanabilme; takdir edilme ve takdir etme (Dicleli, 2000:263-265).

Dinçer (1997:61) Eğitimi, bir etkileşim süreci olarak tanımlamakta ve etkileşimin aracı olarak da iletişimi göstermektedir. Bundan dolayı bir örgüt olan okulda iletişim süreci hem yönetim hem de eğitim için temel bir zorunluluk olmaktadır.

Hızla değişen bilgi ve teknoloji toplumunda bir örgüt olarak yer alan okulun da çağın getirdikleri yeniliklere uyum sağlayıp gelişebilmesi ancak kendini geliştirme çabasında olan eğitimciler ve yöneticiler ile mümkün olabilir (Tufan ve Urhan, 2000:40-42).

Eğitim sisteminde iyi bir eğitimci olabilmek için iletişim sürecinin çok iyi bilinmesi gereği vardır. Öğretme ve öğrenme sürecinde konunun etkili olarak öğrencilere öğretilmesi için eğitimcinin öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurabilmesi aynı zamanda da öğrenciler arasında da sağlıklı iletişimin olabilmesi için rehberlik edebilmesi gerekmektedir (Avcı, 2001:4).

Etkili iletişim becerilerine sahip olma hem öğrencilerle iyi bir iletişim kurulmasını hem de kişisel ihtiyaçların etkili karşılanması ve mesleki amaçlara ulaşmayı sağlamaktadır (Karip, 2002:104).

Eğitim örgütleri, bireyde davranış değişikliği meydana getirerek toplumu etkilerken, toplumsal kurumlarda bireye değerler kazandırmak suretiyle eğitim örgütleri üzerinde bir denetim mekanizması kurarlar. Eğitim örgütlerinin toplumu etkileme gücü, etkililik derecesine bağlıdır. Eğitimde etkililik, yönetici-öğretmen-öğrenci arasında karşılıklı iletişim ile sağlanabilir (Celep, 1999:28-31).

Eğitim örgütlerindeki öğretmenin öğrencileri ile sözel ya da sözel olmayan yollarla karşılıklı etkileşime girerek; bilgi, düşünce, duygu, tutum ve becerilerini, öğrencide kalıcı davranış değişikliği yaratmak için paylaşması süreci de iletişimdir. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasında sağlanan etkili iletişim öğretim-öğrenmeyi sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile iletişim sürecinde bulunan öğrenci öğrenmektedir (Ergin, 1998:48; Ergin ve Birol, 2000:30-33, 41; Avcı, 2001:4; Karip, 2002:79).

Öğrenmede, duyu organlarının kullanımı da etkilidir. Bu konuda yapılan bir araştırmaya göre, öğrenilenlerin; %83'ünü görme, %11'i işitme, %3.5'ini koklama, %1.5'ini dokunma, %1'ini tatma organlarımızla gerçekleşmektedir. Öğretmen, öğrencilerine iletmek istediği bilgileri sözel, sözsüz iletişim yöntemlerini kullanarak onların duyu organlarını etkileyerek öğrenmeyi sağlayabilecektir (Ergin ve Birol, 2000:59, 79; Güven, A. ve Yalçınkaya, Akyüz, M., 2001:13).

Öğretmenler öğrencilerine sözlü ve sözsüz mesajlar göndererek iletişim sürecini gerçekleştirirler. İletişimin küçük bir bölümünü sözlü mesaj, büyük bir bölümünü de yüz ifadeleri, el kol hareketleri, beden durumu ve sesin tonlamasını kapsayan sözsüz mesajlar içermektedir. Sözlü iletişim, dil ve dil ötesi olarak iki grupta

sınıflandırılmaktadır. Dille iletişimde, kişilerin "ne söyledikleri" önemlidir. Dil ötesi iletişimde ise, kişilerin "nasıl söyledikleri" önemlidir (Kırbaş, 2001:2-3; Güven, A. ve Yalçinkaya, Akyüz, M., 2001:13).

Öğrencide oluşan davranışlar öğretmen davranışlarının bir yansımasıdır ve öğretmenlerin sınıftaki ilk hareketleriyle öğrencileriyle daha iyi iletişim ve etkileşim kurabildikleri ve öğrenciye vermek istedikleri mesajları, ses ve konuşma biçimleri kadar, yüz, kaş ve göz ifadeleri kullanarak iletebildikleri gözlenmiştir. Öğrenci-öğretim elemanı arasındaki iyi iletişim ile öğrencilerin davranışlarının düzeldiği, başarılarının arttığı, daha çok çalıştıkları ve derslerinden daha çok hoşlandıkları çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Ergin ve Birol, 2000:123, 125; Karip, 2002:45).

Öğretimde etkili iletişim sağlayabilmek için öğretim elemanının (öğretmenin); kavramları açıkça öğrencinin anlayabileceği şekilde ifade etme, konuya uygun kanallar kullanarak öğrencinin en iyi anlayabileceği şekilde sunuş ile anlamları ortak kılma, konular arası geçişlerde görsel materyaller yanında işitsel materyalleri de kullanma, konunun önemli noktalarını vurgulayarak ya da öğrencilere yaptırarak öğrencinin dikkatini yoğunlaştırmasını sağlama gibi bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir (Karip, 2002:79-80).

Etkili iletişimle öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğretmen öğrencileriyle iletişim kurarken; içtenlik, onlara değer verme, saygınlık, eşitlik, etkililik, yeterlilik ve empati gösterme gibi davranışları göstermelidir. İçtenlik, öğretmen öğrenciyle ilişkilerinde gerçek duygularını yaşamasıdır. Öğrenciye değer verme, saygı duyma öğrencinin benlik saygısını yükseltir. Bu durum, öğrencinin başkalarına saygı duymasına ve sınıf ortamında özgürce kendini ortaya koymasına yardımcı olur. Öğrenciye güvenme, onun yeteneklerine ve doğruyu seçmeye eğilimi olduğuna inanma, öğrenciye değer verildiğini gösterir. Empatik anlayış ise, öğrenmeyi kolaylaştırır. Empati, sınıf ortamında öğretmenin kendisini öğrencinin yerine koyarak, olaylara onun gözüyle bakabilmesidir (Ulusavaş, 1986:168; Çetinkanat, 1998:213; Güçlü, 1998:63; Karip, 2002:104; Ergin ve Birol, 2000:143).

Öğretmenin öğrencileri ile bir iletişim kurmadan bilgiyi aktarması ve ezberletmesi belki mümkün ama önem verdiği değerleri öğrencilerine benimsetmesi mümkün değildir. İnsana, eğitime, okullara, hayata ilişkin değerlerin benimsetilmesi ancak iletişim köprüsü kurulduktan sonra gerçekleşir (Karip, 2002:45).

Örgütsel açıdan iletişim, grup içi davranışları değiştirmek, örgütte haberleşme ağı kurmak, kişiler ve gruplar arası iletişimi geliştirmek, yetkinin görevlerini gerçekleştirmek, ve koordinasyonu sağlamaktır. Karar yönetim için ne ise iletişim de örgüt için odur. Örgütlerde iletişim, formal ve informal iletişim olmak üzere sınıflandırılmıştır (Bursalıoğlu, 1999:110).

Formal iletişim, organizasyonlarda yöneticilerin en sık kullandığı iletişim çeşitlerinden olup hiyerarşideki basamaklar ve makamlar arasında gerçekleşmektedir. Informal iletişim ise, resmi organizasyon dışında yer alan, arkadaşlar, müttefikler,

toplumsal gruplar ve oluşumlar arasındaki iletişimidir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:426; Bursalıoğlu, 1999:110).

Bir örgütte başarılı iletişimin kurulabilmesi, yöneticilerin sağlıklı iletişim kurabilmesiyle gerçekleştirilebilir, başarılı iletişim kuramayan yönetici okulda demokratik bir iklim oluşturamamaktadır (Bilen, 1997:300; Yörük ve Kocabaş, 2001:234).

İyi yönetici, kişiler arası iletişiminde başarılı olandır. Yönetim uzmanlarının yapmış oldukları araştırmalar sonucunda, iyi yöneticilerin iletişim becerisine sahip olduklarını görmüşlerdir (Sayers ve Ark, 1993:49).

Bu becerileri kazanmış uzman bir yönetici, kendini tanıyan ve yeterliliklerini bilen; kişiler arası bireysel ve kültürel farklılıkları bilen; kişilere karşı objektif, hoşgörülü, sabırlı olabilen; saygı ve sevgiye dayalı bir iletişim ortamı yaratabilen; empati kurabilme becerisine sahip; kişilerin düşüncelerine değer veren ve değerlendirmeye alan; iletişim sürecindeki sözsüz iletişime ve ipuçlarına önem veren; geri bildirimde bulunabilen iyi bir yöneticidir (Başaran,1992:104, 113; Sayers ve Ark, 1993:44-45, 54-71, 115; Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R, 1998:437; Bursalıoğlu, 1999:119; Tabak, 2001:6).

Celep (2000:7)'e göre iyi iletişim, etkili okulların bir öznesidir ve veliler, öğrenciler ve yöneticiler arasında düzenli bir bilgi akışının olmasına bağlıdır.

Bu noktadan hareket ile üniversitedeki öğretim elemanı-yönetici, öğrenci-yönetici, öğretim elemanı-öğrenci ve öğrenci-öğretim elemanının iletişiminin ele alınması önemli bir konu olarak görülmektedir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemi "Ege Üniversitesi Eğitim, Edebiyat, Fen ve İletişim Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nasıldır?. Ve bu görüşler çeşitli değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?". Bu amaçla bu sorunun çözümüne ilişkin şu alt problemlere yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir? Ve bu görüşler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir? Ve bu görüşler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Öğrencilerin ve Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri var mıdır?. Ve bu beklenti ne yöndedir?.
4. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin;
  - a. Yaşına
  - b. Cinsiyetine
  - c. Fakültelerine
  - d. Bölümlerine
  - e. Sosyo-ekonomik düzeylerine (SED)göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin;
  - a. Yaşına
  - b. Cinsiyetine
  - c. Fakültelerine
  - d. Bölümlerine
  - e. Sosyo-ekonomik düzeylerine (SED)göre farklılaşmakta mıdır?
6. Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğrencilerin;
  - a. Cinsiyetine
  - b. Fakültelerine
  - c. Bölümlerine
  - d. Sosyo-ekonomik düzeylerine (SED)göre farklılaşmakta mıdır?
7. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının;

- a. Cinsiyetine
- b. Yaşına
- c. Mesleki Kıdemlerine
- d. Akademik Ünvanlarına
- e. Çalıştıkları Kurumlarına
- f. Bölümlerine

göre farklılaşmakta mıdır?

8. Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının;

- a. Cinsiyetine
- b. Yaşına
- c. Mesleki Kıdemlerine
- d. Akademik Ünvanlarına
- e. Çalıştıkları Kurumlarına
- f. Bölümlerine

göre farklılaşmakta mıdır?

9. Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının;

- a. Cinsiyetine
- b. Yaşına
- c. Mesleki Kıdemlerine
- d. Akademik Ünvanlarına

göre farklılaşmakta mıdır?

10. Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimi ile Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimine ilişkin görüşleri arasında ve Öğretim elemanlarının

yöneticileriyle olan iletişimi ile Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimine ilişkin görüşleri birbirlerine göre farklılaşmakta mıdır?

11. Öğrencilerin yöneticileriyle ve öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının yöneticileriyle ve öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında ilişki varmıdır?

Araştırmanın Önemi

Eğitim sisteminde iyi bir eğitimci ve yönetici olabilmek için iletişim ve iletişim sürecini iyi bilmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öğretme-öğrenme sürecinde bir eğitimcinin ve yöneticinin etkili olabilmesi için öğrencileriyle ve öğretim elemanlarıyla sağlıklı iletişim kurabilmesi gerekmektedir (Demirel, 2002:177).

Geleceği yapılandıracak üniversite öğrencilerinin özgüven sahibi, saygılı, işbirliğine ve paylaşmaya istekli, kendisinin ve başkalarının sorunlarına dönük ve çözüm arayıcı özellikleri taşımaları için yeterli iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Bilen, 1990).

Yöneticilerin, örgütlerindeki iletişim becerilerini geliştirmeleri için fiziksel ve bireysel iletişim engellerini ortadan kaldırmaları, örgütsel etkililiği ve verimliliği arttırmaları bakımından önemli görülmektedir. Bu bağlamda yöneticilerin hem kendilerinin hem de işgörenlerinin iletişim becerilerinin gelişmişlik düzeyi önemli olmaktadır (Paknadel, 1995:26).

Bu sözü edilen nedenler sonucunda, üniversite öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerinin belirlenmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu gereksinimden kaynaklanarak araştırmanın amacı, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimleri konusundaki görüşlerini ve varsa iletişim engellerini belirlenmek ve bu konuda yöneticilerden beklentilerin neler olduğunun ortaya koyarak, çözüm önerileri getirmektedir.

Bu araştırma bir yandan günümüz öğretim elemanı ve yöneticilerinin sahip olması gerekli iletişim becerilerinin belirlenmesi, diğer yandan olabilecek iletişim engellerinin ortaya çıkartılması ve öğrenci ile öğretim elemanı ve yönetici iletişimin belirlenmesi bakımından oldukça önemli görülmektedir.

Ayrıca araştırmadan elde edilecek bulgular, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanları ve yöneticiler arasında karşılıklı sağlıklı iletişimin sağlanması ve varsa iletişim engellerini ortadan kaldırılması ve iyileştirmeye yönelik önlemlerin alınması çalışmalarına ışık tutacaktır.

Türkiye'de öğrenci, öğretim elemanı ve yönetici iletişiminin nasıl sağlanabileceği konusunda yeterli sayıda araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenden dolayı bu araştırma

**TC YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME MERKEZİ**

yöneticilere, öğretim elemanlarına, eğitimcilere, öğrencilere ve benzer sorunlarla karşılaşabileceklere rehber olabileceği için ayrıca önem arz etmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlar şunlardır:

1. Bilgi toplama amaçlı olarak kullanılan anketin geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin başvurulan uzman kanıları ile yapılan Cronbach Alpha güvenilirlik işlemi yeterli görülmüştür.
2. Kaynaklardan sağlanan bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.
3. Örneklem grubunun anketlere içtenlikle cevap verdiği söylenebilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

2001-2002 öğretim yılı, Ege Üniversitesi; Eğitim Fakültesi; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Sınıf Öğretmenliği, Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı, Fen Fakültesi; Biyoloji ve Kimya Bölümleri, İletişim Fakültesi; Gazetecilik ve Radyo-TV Bölümlerinde görev yapan öğretim elemanları (Prof, Doç, Yard. Doç, Öğretim Görevlisi) ve bu Fakültelerde eğitim gören üçüncü sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

İletişim: "İki birim arasında birbiriyle ilişkili mesaj alışverişidir" (Cüceloğlu 1997:68).

"Davranış değişikliği meydana getirmek üzere düşünce, bilgi, duygu, tutum ve becerilerin paylaşılması sürecidir" (Alkan, 1979; Ergin ve Birol, 2000:25).

Üniversite: "Belli bir mesleğe yönelik olarak eğitim-öğretime ağırlık veren, bir fakülteye veya doğrudan rektörlüğe bağlı olan bir yükseköğretim kurumudur" (Tuna, 2001:81).

Bölüm: "Amaç kapsam ve nitelik yönünden bir bütünü oluşturan, birbirini tamamlayan veya birbirine yakın anabilim dallarından oluşan, fakültelerin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama birimidir" (Tuna, 2001:81).

Sınıf: "Öğretmen ve öğrenci için en önemli öğrenme çevresidir" (Celep, 2000:17).

Öğretmen: "Eğitim ve deneyimleri nedeniyle, onunla iletişim kuran kişi ya da öğrencinin zihinsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkıda bulunan kişidir" (Demirel ve Kaya, 2001:225).

Öğretim elemanı: Prof, Doç, Yrd. Doç, Öğr. Gör.

Öğrenci: Üniversite öğrencileri.

Yönetici: "Gruptaki bireylerin yeteneklerinden, örgütün amaçları doğrultusunda en iyi yararlanan kişidir" (Sayers ve ark, 1993:43-44).

Okul Yöneticisi: "Okullarını bir sistem olarak algılayıp çözümlayebilen, okuldaki madde ve insan kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulun amaçlarını gerçekleştirecek şekilde harekete geçiren ve yasal yetkiye bağlı olarak görev yapan kişidir" (Demirel ve Kaya, 2001:193).

Sınıfıçi İletişim: Öğretim elemanı- Öğrenci İletişimi.

Üniversitede İletişim: Yönetici-Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi.

Kısaltmalar

Oİ: Öğretim elemanı-Öğrenci İletişim Ölçeği

YOİ: Öğretim elemanı / Öğrenci-Yönetici İletişim Ölçeği

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde iletişim kavramı, iletişimin temelleri, iletişim süreçleri ve öğeleri, iletişim çeşitleri, etkili iletişim, organizasyonlarda iletişim, yönetim ve iletişim, iletişimde yönetici, eğitim yöneticisi, eğitim örgütlerinde iletişim, eğitimde iletişim süreçleri ve öğeleri üzerinde durulmaktadır.

Bunlara ek olarak öğrenci, yönetici, öğretim elemanı iletişimi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmektedir.

İletişim Nedir?

Çeşitli eğitimciler tarafından İletişim kavramına ilişkin pek çok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Guthrie ve Reed (1991:353) ve Bursalıoğlu (1999:113)'na göre iletişim, "Bilgi, düşünce, duygu ve davranışların bireyler ya da gruplar arası bölüştürülmesini ve aktarımını sağlamak için yapılan çabalar" şeklinde tanımlanmaktadır.

Kaya (1996:107) ve Ergin ve Birol (2000:25) iletişimi, iki yönlü bir süreç olarak görmüş ve "Davranış değişikliği meydana getirmek üzere düşünce, bilgi, duygu, tutum ve becerilerin paylaşılması sürecidir" biçiminde tanımlamışlardır.

Demirel (2000:183, 2002:174)'e göre iletişim, "Bireyler, kümeler ve toplumlar arasında söz, yazı, görüntü, el, kol hareketleri vb. simgeler aracılığıyla düşünce, dilek ve duyguların karşılıklı iletilmesini sağlayan bir etkileşim sürecidir".

Sayers ve Ark (1993:9) ve Avcı (2001:1)'ya göre iletişim, "Bireyleri etkilemek ya da çeşitli amaçları gerçekleştirmek için bilgi sağlamak ve bu bilgilerin, duyguların, ihtiyaçların, niyetlerin, düşüncelerin... vb. yazı, işaret, konuşma, mimik ve hareket aracılığı ile sesli ya da sessiz olarak aktarıldığı bir süreçtir".

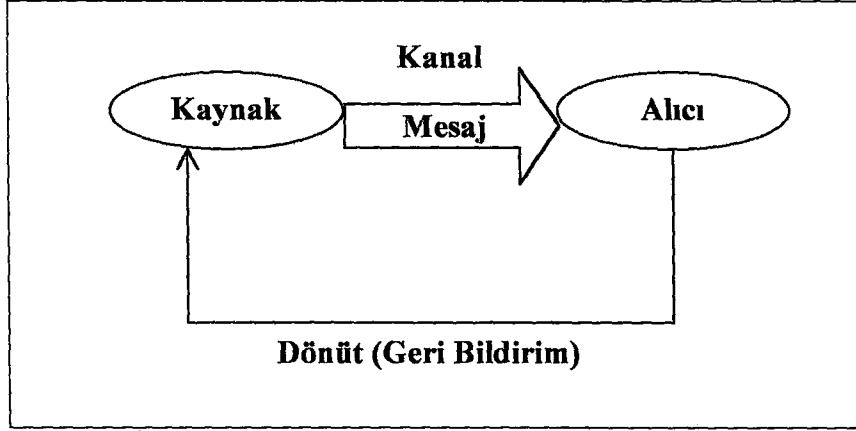
İletişimin Temelleri

İletişim, iki yönlü, yinelenemez bir süreçtir; biri kendini ifade ederken diğeri dinlemekte sonra da dinleyen konuşmaktadır. İletişim sürecinde sadece sözlü mesajları değil, el-kol hareketleri, bakışlar, ses tonu ve duruş gibi sözsüz mesajlara da yer verilmektedir ve mesajlar arasında tutarlılık olmalıdır (Cooper, 1987:14-15; Dicleli, 2000:64).

İletişim Süreçleri Ve Öğeleri

Karip (2002:79) tarafından iletişim süreci, bireyler arasında anlamları ortak kılma işlemi olarak tanımlanmakta ve kimin, neyi, kime, nasıl ve ne ile söylendiğini ifade etmektedir.

İletişim sürecindeki temel öğeler; kaynak, mesaj, kanal, alıcı, dönüt (Bolat, 1996:76; Ergin ve Birol, 2000:26). (Bkz. Şekil 1.)

Şekil 1. İletişim Modeli (Fırat, 2001:2).

Kaynak (Verici)

Mesajı (duygu, düşünce, bilgi) alıcıya ulaştırma amacıyla iletişimi başlatan kişiye kaynak ya da verici denilmektedir (Bolat, 1996:76; Ergin ve Birol, 2000:27, 43; Fırat, 2001:2).

Mesaj (İleti)

Ergin ve Birol (2000:55) mesajı, "Kaynağın alıcısıyla paylaşmak istediği düşünce ve duyguları temsil eden semboller" şeklinde tanımlamaktadırlar.

Kaynağın (Göndericinin), alıcıda istenilen tepkileri yaratabilmek için yazılı, sözlü, sözsüz uyarıcılar göndermesi mesaj (ileti) ile gerçekleştirilmektedir (Bolat, 1996:76; Şimşek, 2000:82; Ergin ve Birol, 2000:27; Fırat, 2001:2).

Kanal

İletişim sürecinde mesajın alıcıya ulaştırılmasını sağlayan araç, yöntem ve tekniklerdir (Bolat, 1996:76; Ergin ve Birol, 2000:27; Fırat, 2001:2; Avcı, 2001:1; Demirel, 2002:175).

Alıcı

Gönderilen mesaja hedef olan birey alıcıdır (Ergin ve Birol, 2000:27, 147; Fırat, 2001:2).

Avcı (2001:1) ve Demirel (2002:175) alıcıyı, "Kaynaktan gelen mesajın iletici araç ve yöntemleri takip ederek ulaştığı kişi" olarak tanımlamaktadır.

Dönüt (Geri Besleme)

Alıcının kaynak tarafından yollanan uyarıcılara gösterdiği tepkinin tekrar kaynağa ulaşması sürecine "dönüt" ya da "geri besleme" denilmektedir (Ergin ve Birol, 2000:27; Fırat, 2001:2; Demirel, 2002:175).

Karip (2002:81) ve Demirel ve Kaya (2001:87)'ya göre geri bildirim; bireyin gelecekteki performansını arttırmakta kullanabileceği ve yapılan işle ilgili bilgi edinilmesidir.

İletişim Çeşitleri

Sözlü İletişim

Sözlü iletişim, dil ve dil ötesi olarak iki grupta sınıflandırılmaktadır. Dille iletişimde kişiler, ürettikleri bilgileri birbirlerine ileterek anlamlandırmaktadırlar ve kişilerin "ne söyledikleri" önemlidir. Dil ötesi iletişim ise, sesin niteliği; ses tonu, ses tonundaki canlılık, ses ve ses tonunun hızı, şiddeti, kullanılan kelimeler, vurgulamalar, duraklamalar, vb özellikler ile ilgilidir ve kişilerin "nasıl söyledikleri" önemlidir. Örneğin; kişinin konuşurken ses tonunu alçaltması isteksizliğinin göstergesi olarak kabul edilebilir (Kırbaş, 2001:2).

Sözlü iletişimde bulunan bireylerin dikkat etmesi gereken hususlar; konuşma yapılacak mekanın seçimine özen gösterilmesi, vericinin alıcıya yönelik konuşması, vericinin dinleyicinin gözlerine bakarak etkiliğini arttırması, mesajın dolaysız ve açık olması; cümlelerin kısa ve anlaşılır olması, çift anlamlı kelimeler kullanılmaması, söylenmek istenilen duygu, düşüncelerinin konuşma anında ifade edilip ileri bir zamana bırakılmaması, mesajın karşıdakini incitmeden iletilmesine dikkat edilmesi, verici konuşurken alıcının tepkilerini anlamaya yönelik onun sorularına ve beden diline dikkat etmesi ve gerekli olduğu durumlarda ek bilgilendirmeye gitmesi, alıcının vericinin mesajını anlamasına yardımcı olan vericinin yüz ifadesi, duruşu ve işaretlerine dikkat etmesi, alıcının vericinin mesajını anladığını vericiye iletmesi, dönüt vermesi ve alıcının tepkisi doğrultusunda yeni yön vermesi ve açıklık getirmesi (Sayers ve Ark, 1993:10; Dicleli, 2000:62-64, 196-198).

Mesajın sözlü iletilmesinin sağladığı yararlar; kişisel olması ve samimi ortam yaratması, güven sağlaması, az çaba ile açık iletişim kolaylığı sağlaması, iletişimin hızlı ve ekonomik olması, karşılıklı yüz yüze iletişimde beden dili ile desteklenmesi ve tepkilerin anında alınabilmesi (Sayers ve Ark, 1993:154).

Yazılı İletişim

İnsanın zaman ve mekandaki ilişki sınırlarını genişletmede, bilgi ve deneyimleri biriktirmede sözlü iletişime göre daha güvenilir olan iletişim çeşidine "yazılı iletişim" adı verilmektedir (Kırbaş, 2001:2-3).

Yazılı iletişimde bireylerin dikkat etmesi gereken hususlar; alıcının ilgi ve hedeflerine yönelik olması, ön yargıları içermemesi, mesaj ile kişiliğin ortaya koyulması, kullanılan dilin anlaşılır ve akıcı olması, ifadelerin dolaysız, kesin olması ve yazım imla kurallarına özen gösterilmesi.

Mesajın yazılı iletilmesinin sağladığı yararlar; alıcı ve vericinin hazır oluş zamanlarında iletebilmesi, mesaj bütünlüğü bozulmadan iletebilmesi, vericinin konuya alakasını ortaya koyması, mesajın değişime açık olması, resmi olmasından dolayı yetkiyi hissettirmesi, zaman ve ulaşılması zor olan yerlere kolaylıkla ulaşabilmesi ve uzun süreli saklanabilmesi ve sözcük hazinesinin zenginleştirilmesi ile bireyin kendini rahat ifade edebilmesi, yazılanları anlayabilme ve düşünebilme becerilerinin geliştirilmesi (Sayers ve Ark, 1993:154-163).

Sözsüz İletişim (Beden Dili)

Karşı karşıya gelerek kurulan kişiler arası iletişimdeki konuşmaların küçük bir bölümünü sözlü mesaj oluştururken, gönderilen sözsüz mesajlar daha büyük bir bölümünü oluşturmaktadır (Arı ve Saban, 2000:26; Kırbaş, 2001:3).

Sözsüz iletişim, duygu ve düşünceleri söze dökmeden beden dili (jestler, mimikler, oturuş, duruş) ile iletişim kurulmasıdır (Cooper, 1987:1, 20; Dicleli, 2000:69; Ergin ve Birol, 2000:123; Avcı, 2001:5).

Sözsüz iletişimde bulunan bireylerin dikkat etmesi gereken hususlar; mesajın doğru ve zamanında okunması, anlam farklılıklarına ve kültürel farklılıklara dikkat edilmesi, mesajın doğru anlaşılacak şekilde değerlendirilmesi, mesajın kontrol edilmesi ile aktif hale getirilmesi (Cooper, 1987:17-18; Ergin ve Birol, 2000:129-133, 145).

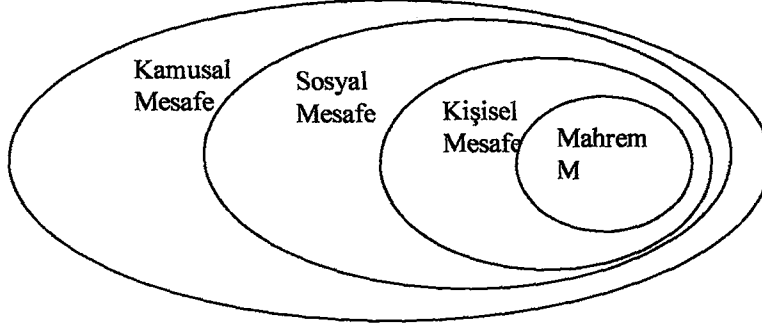
Sözsüz iletişimin sağladığı yararlar; duyguları (sevinç, yorgunluk, kızgınlık vb.) etkili aktarabilme kolaylığı sağlaması, bireyler susma, oturma ve duruş biçimleri ile iletişim eylemine girebilirler, sözsüz işaretlerin çeşitliliği ile mesajın anlaşılma ve yorumlanmasının sağlanması, sözlü mesajlara göre daha inanılır ve güvenilir olması (Ergin ve Birol, 2000:129-133, 145).

Sözsüz İletişimde Etkili Olan Faktörler

Sözsüz iletişim, beden dili ve kişiler arası mesafeden oluşmaktadır; vücut konumu ve durumu (Egemenlik alanı, yüksekliğin gücü, yürüyüş biçimi, fiziksel büyüklük, oturma durumları, ortam görgüsü), göstergeler (kişisel, paylaşılmış, genel), vücut hareketleri (merkez, baş, poz, eller, bacaklar), ses özellikleri (monoton, yüksek, alçak) ve çevre ile kurulan iletişimdir (Cooper ,1987:1, 20; Dicleli, 2000:69; Ergin ve Birol, 2000:123; Avcı, 2001:5).

Vücut Konumu ve Durumu

Egemenlik Alanı: İletişimde bulunulan kişilerle aradaki uzaklık karşındaki kişiye beslenen duygularla ilişkilidir. Bu aradaki uzaklığa kişinin egemenlik alanı denilmekte ve yakından uzağa derecelendirilirse; mahrem, kişisel, sosyal ve genel olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır (Cooper, 1987:1, 29). (Bkz. Şekil 2.)

Şekil 2. İletişim Alanı (Diceli, 2001:71).

Mahrem alan, 0-45cm'lik alandır ve duygusal olarak yakınlık hissedilen kişileri (sevgili, eş, en yakın dost ve arkadaşlar) içersine almaktadır.

Kişisel alan ise, 30-120 cm'lik alandır ve iki arkadaşın konuşabildiği ve özel işlerini tartışabildiği alanı içermektedir.

Sosyal alan, 120-350 cm'lik bir alandır ve arkadaşlar, çalışma arkadaşlarını kapsamaktadır.

Genel alan ise, 3-7.5⁺ m'lik alandır ve ilişki kurmak istenilmeyen kişilerle yabancılarla aradaki kontrollü alanı içermektedir (Cooper, 1987:28-37; Ergin ve Birol, 2000:139; Diceli, 2000:71-72).

Yüksekliğin Gücü: Güç ve üstünlüğü simgelemektedir (Cooper, 1987:37-42).

Yürüyüş Biçimi: En önde yürümekte bir güç simgesi olarak kullanılmaktadır (Cooper, 1987:42-44).

İrilik: Güç, başarı simgesi olarak algılanmakta ve fiziksel üstünlük olarak görülmektedir ve büyük olana her yerde saygı ve sevgi duyulmaktadır (Cooper, 1987:44-50).

Oturma Pozisyonu: Yan yana oturan iki kişinin işbirliği, karşılıklı olarak yüz yüze oturanların ise rekabet içersinde oldukları kabul edilmektedir (Cooper, 1987: 50-57; Diceli, 2000:218-219).

Ortam Görgüsü: Girilecek ortama ait yazılı olmayan usuller bütünüdür (Cooper, 1987:57-61).

İletişim Kurulan Fiziksel Ortam

İletişim kurulurken, içersinde olduğu fiziksel ortam (oturma düzeni, aydınlatma, havalandırma, ses ve renk, vs) iletişimi olumsuz yönde etkileyerek dolayısıyla da öğrenmeyi de engelleyebilmektedir. Özellikle, eğitim çalışmalarında oturma düzeni ile grup içi iletişim ve etkileşim, katılım ve başarıyı direkt etkilemektedir; amaç, ders ve eğitim kademesine göre yerleşim pozisyonu değişebilmektedir. Diğer bir değişken olarak, ışık kaynağına ve düzeyi gözü yormayacak düzeyde olmalıdır. Ortamdaki ses düzeni ve akustik, iletişimi etkilemeyecek düzeyde olmalıdır. Fiziksel ortamdaki renk seçimi bireyler üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle iletişim kurulan fiziksel ortamın seçimindeki değişkenlere de önem verilmelidir (Karip, 2002:50-54; Celep, 2000:17-18).

Vücut Hareketleri

Gövde, baş (yüz ifadeleri, alın, kaşlar, göz kapakları, gözler, burun, dudaklar, çene, ten, saçlar), poz, eller, bacaklar, jestleri içermektedir.

Sözsüz iletişimde gövdenin, merkezin yönü örgütteki bireylerin birbirleriyle ilişkilerini ortaya koymaktadır; birbirlerine yakın ilişki içersinde olan bireylerin kolları ve gövdeleri iletişimde buldukları kişilere açık, birbirlerinden uzak olanların ise kapalı şekilde tutulmaktadır.

Başın yukarı yöne kaldırılması güç ve egemenliği simgelerken aşağı doğru eğilmesi yumuşak başlılığın göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Sözsüz iletişim kurarken karşımadaki kişinin yüzüne, gözlerine bakma, bireyin hem kendine olan güvenini hem de iletişim kurulan bireye verilen önemi ve ilginin göstergeleridir. Bireyi etkileme için, gözlerinin içersine bakılarak konuşulur. Gözlerin teması, iletişimde bulunulan kişi ile konuşurken %40-60, onu dinlerken %80 seviyelerdedir. Bu davranış biçiminin tersi olan gözlerini kaçırma, sinirli jestler, mimikleri saklamanın, güvensizlik ve güçsüzlüğün işaretlerindedir (Cooper, 1987:91-107; Sayers ve Ark, 1993:39; Ergin ve Birol, 2000:125).

Sözsüz iletişimde onaylanan ya da beğenilen mesajlar gülümseyerek, baş sallayarak ya da vericinin gözlerinin içine bakarak belli edebilir. Buna karşın, başı ters yöne çevirmek, sırtını dönmek, surat asmak, dudak bükme, kaş çatmak, alın kırıştırma, çenesini tutmak, ağzı el ile örtmek onaylanmayan düşüncelerin, korku ve endişelerin, şaşkınlığın bir ifadesi olarak ortaya çıkabilmektedir (Cooper, 1987:17, 27, 98, 100-104; Sayers ve Ark, 1993:51; Demirel ve Kaya, 2001:244).

Bazı durumlarda ise kültürel farklılıklar nedeniyle mimik, jest, el-kol hareketleri mesajların farklı iletilmesine sebep olabilmektedir. Örneğin, farklı kültürlerde saygınlık gösterme biçimlerinde de farklılıklar vardır; Kafkas, Asya kökenliler, saygılarını göstermek için verici konuşurken gözlerinin içine bakmazken, Afrika ve Latin Amerika kökenliler, vericinin gözlerinin içersine bakmaktadırlar (Sayers ve Ark, 1993:51; Celep, 2000:46).

Başarılı İletişimin Koşulları

Sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmesi için alıcının kaynak tarafından doğru tanımlanması, iletilmek istenilen özelliklerin alıcıya uygunluğu, ve mesajın alıcı üzerindeki anlamlığının iyi belirlenmesine bağlıdır (Demirel, 2002:176).

Başarılı İletişimin Koşulları; alıcıyı ve bireyin kendisini iyi tanıması, insanları olduğu gibi kabul etme, bireysel gereksinim ve beklentileri bilme, ortak toplumsal beklentiler ve bireysel farklılıklara göre kuralların belirlenmesi ve bireyler arası amaç birliği sağlanması, mesajın alıcı tarafından anlaşılıp anlaşılmadığının kontrol edilmesi (Bilen, 1997:20-21; Özbek, 2001:7).

Etkili İletişim

Paknadel (1995:26) ve Çetinkanat (1996:18)'e göre etkili iletişim; "İki kişi arasında hedefin (alıcının) mesajı kaynağın yolladığı biçimde alması ve bunu ona geri iletmesi demektir".

Etkili iletişimin yararları; Bireyin kendini ve başkalarını daha iyi anlaması, fikirleri rahatlıkla söyleyebilme ve destek bulma, karar sürecine etkin katılım, başkalarının fikir, deneyim, alışkanlık ve tutumlarından yararlanabilme, doğru ve hızlı bilgiye ulaşma, ekip ruhu içerisinde çalışma ve işbirliği yapabilme, fikir alış-verişi ile yaratıcılığın ortaya çıkarılması, problem çözme becerisini geliştirme, olumsuzluklardan, çatışmalardan uzaklaşma bireyin kendi ve başkalarının haklarını bilme ve saygı göstermesini sağlama, özgüven, hoşgörü, sakin, güvenli ve atılgan olma, yapıcı eleştiriler yapabilme, takdir edilme ve takdir etme, bireyin çevresinin zenginleşmesi ve iş doyumunu sağlaması, verimi artırma (Dicleli, 2000:263-265).

Etkili bir iletişimin gerçekleştirilmesinde dört unsur rol oynamaktadır: Engellerin kaldırılması; aktif dinleme; etkili bir geri bildirim; ve güvenilirliğin sağlanması (Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R, 1998:434).

Etkili İletişimi Önleyici Engeller

Mesajın verilmesi ya da alınmasını olumsuz olarak etkileyen faktöre "İletişim engelleri" denilmektedir (Ergin ve Birol, 2000:180).

Etkili iletişimi önleyici engeller; kişisel ve kurumsal (örgütsel) engeller olarak ele alınmıştır.

Kişisel Engeller

Kişinin bilgi ve uzmanlığının yetersizliği, iletişimde bulunulan kişi ya da kişileri olumsuz yönde etkileyebilmekte ve iletişim sürecini bitirebilmektedir (Dicleli, 2000:206).

Algılama sürecinde, bilginin derlenmesi, organize edilmesi ve yorumlanmasını etkileyerek hızlı karar almayı sağlayan unsurlar bazen bilgi edinme engelleri olarak da karşımıza çıkabilmektedirler. İletişim sürecindeki birey konu hakkında karara varıldıysa mesajı tümüyle dinlemek yerine çabukça yargı sürecine geçebilmektedir. Bu durumda mesajın anlaşılmasını engellenebilir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:434-435).

Kişilerin, kurumsal güçle bağlantı dereceleri, yakınlıkları da iletişimi etkileyebilmektedir. Örgütte yönetime yakın bireyler örgütle ilgili objektif karar verememekte, tarafsız olamamakta ve iletişim sürecinde bir engel olarak ortaya çıkabilmektedirler (Dicleli, 2000:206).

Dicleli (2000:206)'a göre diğer bir engelde bireyin cinsiyeti ve yaşına bağlı olarak çıkabilmektedir. Örgütlerde özellikle kadınları ve gençleri dinlememek ya da küçümsemek alışkanlığı da iletişim problemini yaratmaktadır.

Örgütsel Engeller

Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R (1998:435)'a göre, kurumun yapısı ve kültürü etkili iletişimi engelleyici yönde rol oynayabilmektedir:

...katı hiyerarşik bir yapının olduğu kurumlarda bilginin nasıl paylaşılacağı sınırlandırılıp, dikte ettirilmesi, bilgi akışını ve sağlıklı bir bilgi aktarımını engelleyebilir. Örneğin İtalyanların daha rahat ve samimice düşüncelerini dile getirip tartışabilmeleri için İsveçli yöneticiler odayı terk etmekteyken, Amerikalıların da devreye girmesiyle üçüncü bir kültürün varlığı iletişimi daha da güçlendirmiştir.

İletişim kurarken diğer bir kurumsal engel, statü farklılıklarından dolayı örgüt içersindeki rolün etkisidir. Örgüt içersinde konumu daha yüksek olan kişinin etki gücü de daha fazla olmaktadır. Örgütteki bireylerin konumlarla ilgili duygu ve düşünceleri iletişim engelleri olarak karşımıza çıkabilmektedir. Kurumlardaki ast-üst güç farklılıkları arttıkça, bilgi akışı ve miktarı azalacaktır. Bilgi akışını hızlandırmak, örgüt verimini arttırmanın bir yolu takım çalışmasına yer vererek, statü farklılıklarının en aza indirgenmesini sağlamaktan geçmektedir (Sayers ve Ark, 1993:16; Kaya, 1996:109; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:435; Dicleli, 2000:205).

Örgüt hiyerarşisinde, astlar üstleri ile konuşurken kendi konumlarını unutmadıkları gibi üstler de kendilerinin astlara göre bir üst konumda olduklarını farkındadırlar. Örgüt içersindeki rollerin farklılığı diğer bir deyişle statü farklılıkları beraberinde iletişim farklılıklarını getirmektedir. Statüsü daha yüksek olan birey düşük statüli bireyin konuşmasını dinlememe ya da kesme hakkını kendisinde bulabilir. Bu durumda iletişim engeli yaşanılır (Sayers ve Ark, 1993:16; Paknadel, 1995:26; Kaya, 1996:109).

Bazı durumlarda formal iletişim, bilgi akışının düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlarken, bazen de yöneticinin otoriter yönetimi sonucu statü farklılığını çalışanlarına hissettirerek, çalışanların yöneticiyle iletişimini zorlaştırmakta hatta

imkansızlaştırmaktadır bu durum da etkili iletişimi engelleyebilmektedir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998; Tabak, 2001:7).

Yöneticilerin katı ve tüm sorunların cevaplarını bilirmişçesine bir tavırı da yine olumsuz bir etkileşime yol açabilmektedir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:438).

Cooper (1987:57-61)'e göre hiyerarşi düzeni, usullerin uygulanış şeklini belirlemektedir. Örneğin; astların üstlerinin bürolarına girerken kapıyı çalmaları, üstlerin astlarını içeriğe alırken başlarını dikleştirerek, astlarına oturmaları için işaret ederek yer göstermeleri hiyerarşi düzeni içerisindeki usullerdendir.

Hiyerarşik düzende üstler astlarına göre statü farklılıklarını göstermek için önde yürümeye, güç ve kontrol sağlama amaçlı olarak konuşmalarını ayakta yapmaya dikkat etmektedirler. Böylece kendilerinin o örgütün lideri, yöneticisi olduklarını gruptakilere yürüyüş biçimleri ile hissettirmektedirler. Ayrıca yöneticiler, statü farklılıklarını ortaya koymak ve güçlerini örgüttekilere hissettirmek için, içerisinde buldukları fiziksel ortamın büyüklüğüne, çalışma mekanlarında yer alan materyallerin konumuna ve çapına, ses ve ışık etkisine ayrıca önem vermektedirler.

Bir örgütte yöneticinin egemenlik alanı, astlarına göre daha fazladır. Örgütteki bireyler, üstlerine bakacak şekilde konumlanmışlar ve yöneticinin egemen alanı içerisinde sınırlı, dar bir alanda yer almaktadırlar. Özellikle örgütlerde kişisel alana girme bir güç belirtisi olarak karşımıza çıkabilmektedir. Kişisel alanına girilen birey üzerinde hüküm, kontrol amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, egemen alanın sözsüz iletişimde bir araç görevi gördüğü söylenebilir (Cooper, 1987:28-50).

Örgütteki egemen alan genişliği arttıkça, başarı etkilenebilmektedir; dar ve küçük ortamlar, tartışmaları arttırmakta, kontrol gücünü doğurmakta ve beraberinde de iletişim sorunlarını meydana getirebilmektedirler (Cooper, 1987:35; Kaya, 1996:109).

Etkili bir iletişim zaman ve dikkat gerektirmektedir. Yöneticilerin zaman problemleri nedeniyle en temel iletişim kurallarını ihmal etmeleri iletişim engeli yaratabilmektedir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:435; Dicleli, 2000:206).

Kültürel Farklılıklar

Her toplumun kuralları, yaşam şekilleri, değerler (iyi-kötü) sistemi, davranış kalıpları ve dili o toplumun kültürünü oluşturmaktadır.

İletişim kuran birey yaşadığı toplumun kültürünün etkisi altında kalmakta ya da kültürünü etkileyebilmektedir (Dicleli, 2000:22-23).

Dicleli (2000:31)'e göre kültür, "İnsanların iletişim kurma ve sürdürme tutumlarını geliştirme aracıdır ve deneyimlerini yorumlama, eylemlerine karar vermede rehberdir".

Bireylerarası iletişimin etkili olabilmesi, iletişim sürecindeki bireylerin içerisinde oldukları ve yetiştikleri kültürün iyi bilinmesi ile gerçekleşebilir (Celep, 2000:46).

Bu nedenle yabancı grup ya da kişilerle iletişim sürecine girmeden onların kültürel özellikleri hakkında bilgilenme ve ön hazırlık kaçınılmazdır (Dicleli, 2000:31, 206).

Dil Problemi

İlişkileri yönlendirmede dil önemli bir yer tutmaktadır. İletişim becerisi gelişmemiş bireyler, tartışmalarında aynı şeyleri söylemelerine karşın bireylerin kullandıkları kelimelerin farklı anlamlar taşımamasından dolayı farklı yorumlar yapmalarına ve iletişimsizlik yaşamalarına neden olmuştur (Bilen, 1997:11).

İletişimde biçimden çok içerik önemlidir. Sunulan konu ne kadar ilginç olursa olsun, sunuşta kullanılan eski, yabancı ya da abartılı sözcükler, anlamı bozan uzun ve karmaşık cümleler, kısaltmalar, karşılıklı kullanılan ses tonunun tek düzeliği konunun sıkıcı hale gelmesine neden olabilmekte bu da iletişimde ortak dil kullanımını engelleyebilmektedir.

Ayrıca ses tonlamasının yanlış kullanımı (yüksek, iğneleyici) alıcıda olumsuz bir etki bırakabilmektedir. Karmaşık, az bilinen sözcükler yerine belirgin sözcükler kullanma, anlaşılır ifadeler ile konuşma dil birliğinin sağlanması açısından önem arz etmektedir. Dil birliğinin sağlanması ile, alıcı-verici iletişimi olası hale gelip dil problemi ortadan kalkacaktır (Sayers ve Ark, 1993:19, 39-40; Kaya, 1996:109; Tabak, 2001:7).

Gürültü Problemi

Gürültü problemi, yöneticiler için etkili bir iletişim yolundaki engellerden biridir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:434).

Çetinkanat (1996:19) ve Özbek (2001:3) gürültüyü, "Kaynak birimin gönderdiği mesaj ile hedef birimin aldığı mesaj arasındaki fark" olarak tanımlamaktadır.

Dicleli (2000:65) ise, gönderilen mesajla alıcının aldığı mesaj arasındaki farklılığa "gürültü", fiziksel ortama bağlı olarak iletişim problemi yaşıyorsa bu "fiziksel gürültü", kişinin sağlık sorunu yaşamamasına bağlı olarak iletişim problemi yaşamaması "nörofizyolojik gürültü", duygusal etkenlere bağlı "psikolojik gürültü" olarak çeşitli şekillerde adlandırmıştır.

Etkili İletişim Becerileri

Etkili İletişim Becerileri için iki grupta incelenebilir:

Etkili Konuşma Becerileri: bakışlar, ses tonu, konuşma hızı, sesin yüksekliği, konuşma sırasındaki tavırlar, vb.

Dinleme Becerileri : empatik dinleme, aktif dinleme (Avcı, 2001:4 ;Özbek, 2001:4).

Etkili Konuşma Becerileri

Etkili konuşma sırasında şunlara dikkat edilmelidir; konuşma amacının belirlenmesi, konuşma için hazırlık ve planlamaya girilmesi, göz temasına önem verilmesi, sözcükler yerine düşüncelere yoğunlaşılması, günlük konuşmadan daha ağır tonlama ile konuşulması, somut ve sınırlı olunması, örnek ve gözlemlerle ana noktaların güçlendirilmesi, vurgulanması istenilen noktalar üzerinde durarak ayrıntılardan kaçınılması, görsel malzeler ile konuşmanın desteklenmesi, gösterişten kaçınılması, rahatsız edici tavırlardan uzak durulması (Avcı, 2001:4).

Dinleme Becerileri

Bilen (1997:15)'ne göre dinleme:

... titizlik, dikkat ve özen üstüne kurulmalı, konuşana mümkün olan ölçüde ilgi ve sevecenlikle yaklaşılmalı, konuşan ve dinleyen ya da dinleyenler arasında iyi bir iletişim kurulmasına çalışılmalıdır.

Dinlemenin sağladığı yararlar; gerekli bilgiye sahip olma ve uygun karar alabilmeyi sağlama, konu ve konuşmacı hakkında bilgilenmeden dolayı zamandan kazandırma, anlayış düzeyini arttırma, kaynağa mesajın anlaşılıp anlaşılmadığını dönüt verme, konuşmacının konuşmasını destekleme, iletişimi kolaylaştırma (Bilen, 1997:15-16).

Dinlemenin Engelleri

Fiziksel engeller: konunun ya da konuşanın ses tonunun monoton olması.

Tutum ve davranışlara bağlı engeller: Bireyin kendisi ile karşısındakini karşılaştırmaya gitmesi, karşısındakinin düşüncelerini okumaya çalışması, konuşanın konuşması bitmeden cevap vermeye hazırlanılması, konuşulanların filtreden geçirilmesi, mesajın tamamını dinlemeden hüküm vererek yargıda bulunulması, konuşma sırasında hayal kurması, konuşulan konuda kişiye benzer gelen kendi olayını düşünmesi, eleştirilere kapalı olunması ve tek doğrunun kendisinin ki olduğunun kabul edilmesi, kişinin hoşuna gitmeyen konuyu değiştirmeye çalışması, konuşana hoş izlenim yaratmak için devamlı konuşmayı destekler ifadelerle konuşmanın kesilmesi (Dicleli, 2000:46).

Empatik Dinleme

Karip (2002:110) empatik dinlemeyi, "Karşıdaki kişinin dinlendiğini ve duygularının anlaşıldığının gösterilmesidir" şekilde ifade etmektedir.

Özbek (2001:5)'e göre empatik dinleme:

...kişinin iç dünyasını anlayarak onun gözü ile dünyayı görebilme sürecinin dinleme sırasında da gerçekleştirilmesidir. Empatik dinlemede, karşıdaki kişinin davranış, duygu, düşüncelerini yargılamak yerine kişi anlaşılma çalışılmaktadır.

Aktif Dinleme

İletişim sürecindeki dinleyici, çeşitli davranış ve eylemlerde bulunarak mesaj ve gönderici üzerinde dikkatini yoğunlaştırarak, onunla empati kurarak ve onu anlamaya çalışarak dinlemede aktif bir rol üstlenmektedir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:436).

Aktif Dinleme Unsurları; sessiz olmak, mesaj üzerine odaklanmak, dikkati dağıtacak davranış ve düşüncelerden kaçınmak, karşı taraf konuşurken, ona cevap oluşturmaya çalışmamak, mesajın tamamını almadan değerlendirme yapmamak, yorum yapıp, yargıda bulunmadan tüm mesajı sonuna kadar dinlemek, konuşan kişiye doğru eğilmek, empatili dinlemek, konuşanı dinlerken, gözlerine bakmak, başı sallayarak veya yüz ile sözlü olmayan iletişim araçları ile konuşanı cesaretlendirmek, konuşanın sadece sözlü ifadelerine değil, duygularının da yansıtıldığı; yüz, el, kol ve beden hareketleri, ses tonu gibi sözlü olmayan ipuçlarını da dikkat etmek, mesajın doğru anlaşabilmesi için soru sormak, mesajın anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek amacıyla kendi sözcüklerimiz ile tekrar etmek, kültürel farklılıkları göz ardı etmemek, tartışma ve eleştirilerde dikkatli ve yumuşak olmak (Bilen, 1997:16-17; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:436; Dicleli, 2000:47; Kırbaş, 2001:3).

Aktif Dinlemenin Üstünlükleri aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Konuşan kişiyi dikkatle dinlemek, karşıdaki kişiye huzur ve güven vermekte, kişi düşüncelerini çekinmeden rahatlıkla ortaya koyabilmektedir.
- Huzur ve güven ortamındaki kişi, kendi sorunlarına farklı yönlerden bakabilme imkanına kavuşur.
- Aktif dinleme kapalı anlamların ortaya çıkarılmasına olanak sağlar.
- Karşıdaki kişinin iyi tanınmasını sağlar (Özbek, 2001:5).

Etkili Geri Bildirim

Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R (1998:437)'a göre geri bildirim, "Bazı davranışlar ve etkileriyle ilgili bilgidir".

Ergin ve Birol (2000:155) tarafından geri bildirim (dönüt), "İletişim sürecinde kaynağın alıcısına göndermiş olduğu mesajların alınıp alınmadığını; alındıysa anlaşılıp anlaşılmadığı; ne denli anlaşıldığını alıcının kendisine yönelecek tepkilerden anlayacaktır. İşte alıcıdan kaynağa yönelen tepkiler" şeklinde tanımlanmaktadır.

Diğer bir tanıma göre, "Kaynağın gönderdiği mesaja karşılık alıcının gönderdiği cevaba geri bildirim" adı verilmektedir (Dicleli, 2000:66; Özbek, 2001:2).

Yapılan her eylem, söylenen her söz sonucunda olumlu ya da olumsuz tepkiler, dönütler alırız (Ergin ve Birol, 2000:157).

Olumlu geri bildirimde bulunmak kolay, olumsuz geri bildirim almak güçtür. Olumlu geri bildirim karşı tarafta memnuniyet yaratırken olumsuz geri bildirim ise memnuniyetsizlik yaratmaktadır. Olumlu geri bildirimde karşı taraf dinleyici olmakta, olumsuz geri bildirim de ise savunucu olmaktadır. Olumsuz eleştiri alan birey, karşı tarafın konuşmasını dinlemek yerine savunucu davranışa girerek ona vereceği cevabı düşünmektedir. Geri bildirim olumlu da olumsuz da olsa doğru geri bildirim öğrenme ve güdüleme için esas oluşturmaktadır.

Geri bildirim, kişilerin davranışlarının yaratacağı etki ve sonuçlarını öğrenebilmeleri ve davranışlarını istedik yönde değiştirebilmeleri için kişilere fırsat yaratmaktadır. Aksi halde kişiler geri bildirim alamazlarsa davranışlarının yaratacağı etki ve sonuçları bilemeyecekleri için davranışlarını değiştirme gereği duymazlar (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:437).

Etkili geri bildirim başlıca özellikleri şunlardır:

- Anında sağlanır.
- Özeldir.
- Bilgi verir.
- Performansa bağlıdır.
- Pozitif duygusal etkisi vardır (Karip, 2002:81).

Etkin bir iletişim için geri bildirimde dikkat edilecek hususlar aşağıdaki gibidir:

- Geribildirimde bulunan kişi, karşı tarafın kesin davranışları üzerinde odaklanmalı.

- Geribildirim, profesyonel ve işle ilişkili olmalı.
- Geribildirim, kişinin sadece kontrol edebildiği davranışları kapsamalı, kontrol edemediği davranışları kapsamamalı.
- Geribildirim, eleştirilen davranışın oluş süresine yakın tarihte gerçekleştirilmeli.
- Geribildirim yapıldığı kişi tarafından anlaşılıp, anlaşılmadığı konuşma sırasında sorularla kontrol edilmeli.
- Geri bildiriminde kültür farklılıklar göz ardı edilmemeli (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:437).

Destekleyici İletişim

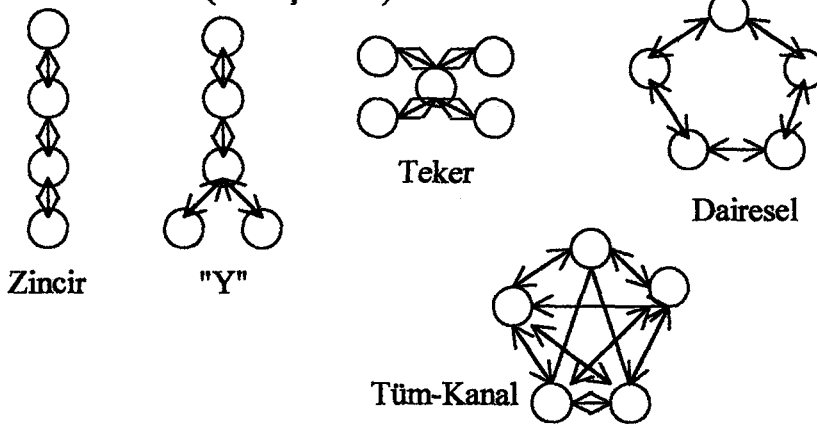
Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, (1998:437-438)'a göre destekleyici iletişim:

...samimiyet ve doğruluğa dayalı ilişkileri güçlendirici bir amaç taşıyan kişiler arası bir iletişimdir. Bu tür bir süreçte iki yönlü bir iletişim gerçekleşir; alıcı mesajı duyarken, gönderen de doğru bir geribildirim almış olur. Böylece şeffaf bir ortamda kişilerin tartışabilmesi, iletişim kurabilmesi ve hatta bazı konularda fikir ayrılığına düşmeleri bile sağlanmış olur. Karşı tarafın bakış açısına değer vermek bu sürecin özünü oluşturmaktadır.

Organizasyonlarda İletişim

Organizasyonda yer alan kişiler patronlarıyla, çalışanlarla, meslektaşları, mal ve hizmet üretenler ve müşterileriyle iletişim halindedirler. Organizasyon içindeki bireyler formal ve informal birtakım iletişim ağları ile birbirlerine bağlı bulunmaktadır.

Organizasyonlar çoğunlukla "zincir" ya da "y" tipi iletişim ağları kullanılmaktadır (Bkz. Şekil 3.).

Şekil 3. İletişim (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:426).

Yukarı doğru iletişimde, alt-üst iletişim engelleri; personel düzeni, yöneticilerin soyutlanması, formal prosedürler, yerleşik gelenekler, uzun iletişim kanallarıyla mesajın geciktirilmesi ya da yanlış aktarılması, yöneticilerin eleştiri ve kötü haber duymak istememeleri nedeniyle varolan sorunlar, şikayetler ve dilekleri üst yönetime aktaran kişinin yönetici tarafından mağdur edilebilmesi bu sebepten dolayı da sadece iyi haberlerin yöneticilere ulaştırılması (Aydın, 1994:150; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:428).

İletişim engellerini ortadan kaldırmak isteyen yönetici, çalışanları ile olumlu tutum içersine girerek onların eleştirilerine açık olmalı, çalışanlarına içten olmalı ve onları ilgi, dikkatle dinlemeli ve çalışanlarından elde ettiği bilgileri değerlendirerek, önemli bulduklarını kullanmaya gitmeli ve çalışanlarının ilgi, gereksinim, beklentilerini öğrenerek eksiklikleri gidermeye çalışmalıdır (Aydın, 1994:151; Bilen, 1997:302).

Aşağıya Doğru İletişim

Organizasyonlarda yöneticilerin uygulamada en sık kullandığı iletişim çeşitlerinden olan ve organizasyon yapısı, tablo ve şemalar, ya da diğer resmi belgelerden oluşan yukarıdan aşağıya doğru iletişim, örgütsel etkililik için zorunluluktur. Bu tür iletişime örnek olarak, organizasyonlardaki birimler arası yazışmalar verilebilir (Aydın, 1994:151; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:426, 428-429).

İletişim, üstten alt düzeylere doğru bir yol izlemektedir. Diğer bir ifade ile iletişim, amirden memura, ustadan işçiye doğru bilgi ve haber akışının gerçekleştirilmesidir (Aydın, 1994:151; Bilen, 1997:300; Yörük ve Kocabaş, 2001:230).

Aşağıya doğru iletişimde, kesinlik ve açıklık gibi niteliklerden söz edilememektedir. Bununla en önemli sebebi olarak, talimatları taşıyan kişinin görevlerini yerine getirecek yeterli bilgi düzeyinde olamayışı gösterilmektedir. Bu yüzden sadece aşağıya doğru iletişim yerine beraberinden diğer yöntemlerin de kullanılmasına organizasyonlardaki bilgi akışını kolaylaştırarak, çalışanın güdülenmesi ve örgüt verimliliği açısından önem verilmektedir (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:428-429).

Yukarıdan aşağıya doğru iletişim ile aşağıdan yukarı iletişim türlerinde bilgiler yazılı olarak iletildiğinden bilgiler kesintiye uğramazlar, planlı ve rasyoneldirler (Kaya, 1996:108).

Yatay İletişim

Yörük ve Kocabaş (2001:231)'e göre yatay iletişim, "Örgütsel düzeyleri aynı olan kişi ve birimler arası iletişimidir".

Bu tür iletişimde, söylentiler ve dedikodular aynı düzeydeki işgörenler arasında yatay ve sözlü olarak iletilmektedir (Kaya, 1996:108).

Yatay iletişimin olmadığı kurumlardaki yöneticiler, kendi kişisel hedeflerini ön plana çıkarabilmekte, kurumun genel hedeflerini gözardı edebilmektedirler (Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R, 1998:429).

İnformal İletişim Ağları

İnformal iletişim ağını, resmi organizasyon dışında yer alan, arkadaşlar, müttefikler, toplumsal gruplar ve oluşumlar arasındaki örgütteki bireylerarası kişisel ve sosyal ilişkilerden oluşturmaktadır (Aydın, 1994:151; Yörük ve Kocabaş, 2001:231).

İnformal iletişimin ortaya çıkma nedenleri; organizasyondaki bilgi akışındaki boşlukları doldurma, toplumsal gereksinimleri karşılama, kaynak oluşturarak hizmet verme, bilgi akışının yeterli ya da hızlı olmadığı durumlarda, yöneticilerin bilerek çalışanlarını bilgilendirmedikleri hallerde, çalışanlar arası toplumsal ilişkiler için bir kanal oluşturmak için, çalışanlarından geri-bildirim olarak kurum içi yasal ya da etik olmayan davranışların önlenmesi (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:426-427).

Kurumlar yeniden yapılandırılarak, her üç iletişim modelini çift yönlü çalıştırarak, formal ve informal iletişimi geliştirebilirler (Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R, 1998:429).

Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R (1998:429)'a göre, sınırsız ve takım çalışmasına dayalı kurumların amacı:

... doğru, dakik ve etkili iletişimi farklı organizasyon seviyelerinde gerçekleştirerek yöneticilerin çalışanlardan soyutlanmasını önleyici, motivasyonu ve kaliteyi artırıcı ve karar alma sürecini hızlandırıcı etkileri de bulunmaktadır.

Yönetim ve İletişim

Örgüt, insanların sürekli olarak birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunduğu bir iletişim ağıdır. Örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi, etkileşim ortamının oluşması ve yönetimin insan ilişkileri yeterliliğinin içeriğine bağlıdır (Başaran, 1992:113).

Yönetimde insan ilişkileri yeterliliğinin sağlanması için yöneticinin dikkat etmesi gereken başlıca hususlar şunlardır:

- Yönetici, çalışanlarını güdüleyerek verimliliği arttırabilmeli.
- Örgütiçi çatışmaları yönetebilmeli.
- Yönetici, örgütte takım çalışmasına önem vermeli, işbirliğini ödüllendirerek güven ortamı yaratabilmeli.
- Yönetici, sorunları ortaya koyabilmeli ve farklı görüşlere başvurarak astlarını yönetime katarak çözüm ortamı yaratabilmeli.

- Yönetici örgütü için yapmış olduklarından yakınmamalı.
- Bireysel rekabeti ödüllendirmemeli.
- Yönetici, rehberlik yapabilecek bilgi ve deneyime sahip olmalı ve astlarıyla bunları paylaşabilmeli.
- Yönetici, gelişme ve yenileşmeye açık olmalı (Başaran,1992:113; Sayers ve Ark, 1993:44-45, 101-107 ; Tabak, 2001:6).

İletişimde Yönetici

Her yönetici kurum içinde ve dışında çok sayıda insanla ilişki içindedir ve ilişkilerin yapısı ve düzeyini örgüt yapısı belirlemektedir. Örgütteki her bireye iş, sorumluluk ve statü verilmektedir (Bilen, 1997:300).

Yöneticinin görevi, örgütü amaçlarına göre yaşatmak için, karar verme ve uygulanmasını planlama, planlamanın yürütülmesi için örgütü düzenleme, yetki ve etkisini kullanma, çalışanlarıyla iletişim kurma ve çalışanları eşgüdümleme ve sonucunda da yapılanları değerlendirmedir (Çalık, 1997:55-56).

Yönetici, elemanlarına vereceği görevleri, elemanlarının performanslarını değerlendirmeyi, onlara uygulayacağı disiplini, vereceği eğitimi, onlarla yapacağı görüşme ve tartışmaları, iş görenlerini motive etmeyi iletişim becerilerini kullanarak sağlamaktadır (Sayers ve Ark, 1993:8).

Yöneticinin formal bilgi akışını kesmesi ile örgüt içi çıkar gruplaşmaları oluşmakta, söylentiler ortaya çıkmakta, personel söylentilerle ilgilenecek zaman ve enerjilerini boş yere harcamakta bu da verim düşüşüne neden olmaktadır. Böyle bir iletişim ortamıyla karşılaşmamak için yöneticinin anlayışlı, sabırlı, hoşgörülü, saygılı, tarafsız olması gerekmektedir (Tabak, 2001:5-6).

Yönetici, çalışanlarıyla talimat, açıklama ve yönlendirme anlamında iletişim kurmak için farklı birçok yöntem kullanabilmektedir. Ancak çok fazla bilgi akışıyla çalışanların bunaltılmaması ve bu iletişimin çift yönlü olması ve geri bildirim bulunması gereğidir. (Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:428).

İyi bir iletişim ortamı yaratılması için yöneticinin sahip olması gereken özellikler; yöneticinin kendini iyi tanıması, örgütteki kişiler arası bireysel farklılıkları ve yeterliliklerini iyi bilmesi, bilişsel yönden yeterli olması, yönetimde yeterli olması, mesleğine ilişkin değişime açık olması ve yenilikleri yakından takip etmesi, insan ve örgüt verimi için iletişimin anlamını ve gerekliliğini bilmesi, objektif olması, çalışanlarına karşı olumlu tutum geliştirmesi ve hoşgörülü olabilmesi, yönetsel planlamaya iletişim dahil edebilmesi, örgütte, saygı, sevgi ve güvene dayalı bir iletişim ortamı yaratabilmesi, çalışanlarına performanslarıyla ilgili geri bildirimde bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda müşterilerine de çeşitli konularda geri bildirimde

bulunabilmesi (Başaran,1992:104, 113; Sayers ve Ark, 1993:44-45, 115; Bilen, 1997:300-301; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:437; Tabak, 2001:6).

İyi bir iletişim için yönetici şunlara dikkat etmelidir:

- Yönetici, mesajlarını iletirken açık ve anlaşılır bir dil kullanmalı.
- Konuşurken ses tonunun düzeyini iyi ayarlayabilmeli.
- Yönetici, çalışanların kendilerini yöneticilerine karşı daha aşağı bir konumda hissetmelerine yol açacak birtakım jargon ve ifade tarzlarından kaçınmalı.
- Yöneticinin yazılı ve sözlü mesajları arasında tutarlılık olmalı.
- Yönetici, çalışanın konuyla ilgili düşüncelerine değer vermeli ve dikkate alarak değerlendirmeli.
- Etkin bir iletişimde yönetici, aktif dinlemede bulunmalı, konuşanları ilgi ve dikkatle dinlemeli.
- Yönetici, aktif dinleme sürecinde etkin kültürel farklılıkları da dikkate almalı.
- Mesajları önyargısız alabilmeli.
- Hoşgörülü olabilmeli.
- Sabırlı, sakin olabilmeli.
- Empati kurabilme becerisine sahip olmalı.
- İletişim sürecinde göz temasında bulunmalı.
- İletişim için ortamı hazırlanmalı, fiziksel ve bireysel iletişim engelleri faktörler ortadan kaldırılmalı.
- Örgütteki kişileri tanımalı, özelliklerini ve bireysel farklılıklarını bilmeli.
- Yönetici, çalışanın davranışlarıyla ilgili bir geribildirimde bulunmalı bunu yaparken de suçlamalardan kaçınarak olabildiğince nesnel bir performans değerlendirmesi yapabilmeli (Başar, 1991:47; Celep, 1992:310; Sayers ve Ark, 1993:54-71; Paknadel, 1995:26; Mahavandi, A ve Malekzadeh A.R, 1998:437; Tabak, 2001:6).

Eğitim Yöneticisi

Okul yönetiminin yapısı ve yöneticilerin özellikleri, eğitimin önemli bir değişkenlerindedir (Başar, 2001:20).

Demirel ve Kaya (2001:191)'ya göre, okul yönetimi;

...Okuldaki madde ve insan kaynaklarının amaç gerçekleştirecek biçimde harekete geçirilmesi ve eşgüdümlemesi sürecidir. Okul yönetiminin temel amacı; insan ve madde kaynaklarını harekete geçirerek öğrencilere istendik yönde bilgi, beceri ve davranış kazandırılmasıdır.

Okulda yaşanan eğitim sorunları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Etkili bir iletişim sisteminden yoksun olunması.
- Yönetim alanında kurs ve seminerlere katılma, uzmanlık diplomasına sahip olma yöneticilerin atama ve görev yükseltmelerinde önem verilmemesi.
- Yöneticilerin meslek bilincinin yetersizliği.
- Yönetici-öğretmen-veli arasındaki bilgi alış verişinin yetersizliği.
- İşbirliğine dayalı ekip çalışmasının istenildiği şekilde gerçekleştirilememesi.
- Karar verme sürecinde, öğretmen-öğrenci-veli arasındaki fikir birliğinin sağlanamaması.
- Öğretmen-yönetici arasında iyi ilişkilerin kurulamaması.
- Okul yöneticilerinin insan ilişkilerine uygun olmayan davranışlar sergilemesi.
- Yöneticilerin her zaman öğretmenlerin zayıflık yönlerine dikkati etmesi.
- Yöneticilerin öğretmenlere karşı her zaman sinirli ve öfkeli davranış sergilemeleri.
- Yöneticilerin kendilerini öğretmenlerden üstün görmeleri ve onlara üstten bakmaları.
- Okul yöneticiliğinin mesleki değerini kazanamamış olması.
- Okul yöneticisi olmak için hizmet öncesi eğitimin yasal bir zorunluluk olmaması.
- Öğretmenlikten okul yöneticiliğine geçiş için yasal düzenlemelere olmasına rağmen, baskı gruplarına karşı konulamaması.

- Okul yöneticilerinin örgüt amaçları ile çalışanların beklenti ve gereksinimlerini değerlendirmede güçlüklerle karşılaşabilmesi.
- İyi yetişmemiş olan okul yöneticisinin, örgütün işleyişi ve çevresiyle olan ilişkilerinin geliştirilmesinde olumlu rol oynayamaması (Demirel ve Kaya, 2001:164-165).

Başar (2001:20)'a göre yönetimin demokratik olması, öğretmen ve öğrencilerin okulla ilgili kararlara katılımının sağlanması, hem öğretmen moralini hem de öğrencilerin başarılarını etkilemektedir.

Eğitim yönetimi, yetki ve sorumlulukların paylaşıldığı, karar sürecinin ortak olduğu, işbirliğine dayalı çalışma, demokratik ortam ve yöneticiye sahip olmalıdır (Başar, 2001:21; Yörük ve Kocabaş, 2001:228).

Kaya (1996:110)'ya göre, eğitim yöneticisi, kişi ve gruplar arası iletişimi dikkatle izlemeli, doğal iletişim kaynakları bularak, onları örgüt amacına yönleltmelidir.

Örgütün amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için etkin bir eğitim yöneticisinin sahip olması gereken nitelikler; insan bilgisine ve iletişim becerisine sahip, liderlik özelliği olan, ana dilini doğru ve düzgün kullanabilen, felsefe, matematik ve uygarlık tarihi görmüş, yabancı dil bilen, iletişim teknolojisine hakim olan ve bilgiyi yönetebilen, kendini yenileyebilen, çağdaş, akılcı, çağın gereklerine uyabilen, beden ve ruh sağlığı yerinde, eğitime inanmış bireyler olmak (Karagözoğlu, 1993:45; Celep, 2000:5; Demirel ve Kaya, 2001:194).

Etkin iletişimde bulunmak isteyen eğitim yöneticisinin izleyeceği strateji ve ilkelerini şu şekilde özetlenebilir:

- Örgütün hedef ve amaçlarını açıklamak.
- İnsan ilişkilerinde eğitim almak.
- Girişimci olmak ve girişimi başkalarından önce yapmak.
- Yapıcı görüşlerle iletişime başlamak.
- Başarıları ortaya koymak.
- Gereksinme ile doyum dengesini kurmak.
- Öğretim elemanı sorunları ve öğrenci uyum sorunlarının çözümüne yardımcı olmak.
- Demokratik yönetimi geliştirmek.

- Gerçekler ile söylentilere engel olmak.
- İletişim engellerini bilmek, değerlendirmek ve ortadan kaldırmak.
- Çalışanlarını kendilerini ilgilendiren konularda kararlara katılımını ve işbirliğini sağlamak, teşvik etmek.
- Diğer kişilerin de fikirlerine saygı göstermek ve değerlenmeye almak.
- Çevresindeki diğer liderleri de çalışmalara katmak.
- Örgütte güven ortamı yaratarak çalışanları arasında güven duygusu yaratmak ve dayanışmayı arttırmak.
- Katılanların güdülenmesini sağlamak.
- Hak ve adalet ilkelerini uygulamak.
- Önemli haberleri yinlemek.
- İletişimi sağlayıcı her türlü iletişim aracından faydalanmak.
- Destek ve karşı güçleri tanımak; iletişimi aralıksız olarak sürdürmek (Kaya, 1996:134-135; Çalık, 1997:56; Bursalıoğlu, 1999:119, Yörük ve Kocabaş, 2001:229, 231).

Öğrenci- Öğretim Elemanı (Öğretmen)- Yönetici İletişimi

Yönetici, örgütteki bireylerle iletişime girerek örgütün sorumluluklarını paylaşmalı, iletişime girerken de kullandığı dilin açık ve anlaşılır olmasına dikkat etmeli ve bu yönde becerilere sahip olmalıdır. Örgütsel ve bireysel amaçların bütünleşmesini sağlamalı bunun için bireysel özellikleri ve yeterlilikleri iyi bilmeli, çatışma durumlarında yönetim stratejilerini bilerek uygulayabilmelidir. Örgütte iki yönlü iletişim kurarak gerçekçi bir değerlendirmeye gidebilmelidir (Yörük ve Kocabaş, 2001:232).

Sağlıklı ve güvenli bir ortamın yaratılabilmesi için oluşturulan kuralların öğretmen tarafından okul yönetimine iletilmesi sonucu öğretmen ve yönetimin öğrencilere karşı tutarlı ve kararlı davranışlar ortaya koymasını sağlamaktadır (Thody, Gray ve Bowden, 2000:20; Karip, 2002: 26).

Okul yönetimi ile işbirliği sürecinde öğretmenin dikkat etmesi gereken noktalar:

- Okulun belirli bir disiplin planı ve politikasına sahip olmadığı durumlarda öğretmenin kendi planını okul yönetimine göstermesi.

- Sınıf için kurallar, yaptırımlar ve ödülleri gösteren ayrıntılı planların okul yöneticileri ile öğretmenin tartışabilmesi.
- Planda yer alan kuralların merkezi ya da okul kuralları dışına çıkıp çıkmadığının öğretmen ile yönetici tarafından beraberce kontrol edilmesi.
- Kurallara uymayan öğrenciye uygulanacak yaptırımların öğretmen tarafından yöneticiye iletilmesi.
- Kurallar sürekli çiğnenmesi halinde getirilecek yaptırımların yöneticiye açıklanması.
- İdarenin öğrenciye uygulayacağı yaptırımların belirlenmesi (Karip, 2002: 26).

Örgüt ve Eğitim Örgütleri

Kaya (1996:106) örgütü, "iletişim ağı" olarak tanımlamakta ve iletişim sürecinin olmadığı hiçbir örgütün olmadığını belirtmektedir.

Örgütte yer alan birey ve grupların örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için mesaj (ileti) alışverişinde bulunurlar. Örgütte etkili bir iletişim, planlama, eşgüdüm, karar verme, güdüleme ve denetim süreçleri için yönetimin en büyük aracıdır. Örgütün devamlılığı, problemlerin çözülmesi ve yaratıcılığın ortaya çıkarılması örgütiçi iletişimi ile sağlanabilir (Tabak, 2001:1-2).

Eğitim, bireyi içersinde bulunduğu toplum ve dünya için eğitmek, geliştirmek, toplum için istenilen, belirlenen davranışları kazandırılması sürecidir ve eğitim yoluyla insanın; amaçları, bilgileri, davranışları, tutumları ve ahlak ölçüleri değişmektedir (Ergin ve Birol, 2000:20, 29; Demirel ve Kaya, 2001:4).

Eğitim örgütlerinde diğer örgütlerden farklı olarak:

- Ürünün üretilmesi belli bir süreci almaktadır ve üretim sürecinde çeşitli değişkenler etkilidir ve bu değişkenlerin etkileme durumları tam olarak belirlenmemektedir.
- Okuldaki öğretmen ya da uzmanların okul yöneticisinden daha fazla eğitim almış olması nedeniyle yönetici, insan kaynaklarını harekete geçirme, okul politikalarını kabul ettirme ve çalışanları güdüleme sırasında yaşanabilecek çatışmayı önlemek için okulun katı kuralları uygulamak yerine bireylerin istek ve katılımını sağlamak için demokratik yönetime yönelme durumundadır.
- Örgütün amaçlarının açık ve kesin anlatımlara yer vermemesi ölçümlerini yansız olmasını güçleştirmektedir.

- Eğitim örgütünün etkiliği ve verimliliği diğer örgütlerden farklı olarak çevreye bağlı olmayıp devlete bağlıdır.
- Yönetimin okul kültürünü oluşturması şu nedenlerden dolayı zordur; eğitimin kamusal nitelik taşması, izlediği politikaların sürekli değişmesi, okul yapısına üst yönetim tarafından karar verilmesi, öğretmen-uzman işe alımı, kariyer planının okul dışındakilerce yapılması ve öğrenci girdisinin belirlenen sürede değişmesi (Demirel ve Kaya, 2001:192-193).

Amacı insan yetiştirmek olan eğitim örgütlerinde, insanlar etkileşim içersinde bulunarak iletişimde bulunmaktadırlar. Öğretme-öğrenme sürecinde gerçekteşen etkinlikler, iletişim etkinlikleridir (Ergin ve Birol, 2000:5).

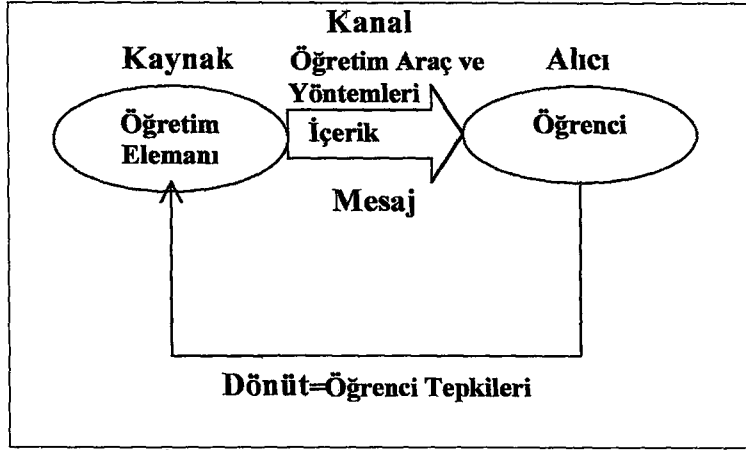
Eğitim Örgütlerinde İletişim

Başar (2001:74)'a göre eğitimde iletişim, sınıf ortamında öğrenciler ve öğretmenlerin, eğitsel amaçlara ulaşabilmek için, kendilerinde varolan, çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir düzenleme ile paylaştıkları süreçtir.

Eğitimde hedefler saptanarak, öğrenciye istendik davranışlar kazandırılmaktadır. Eğitim programlarının içeriği iletişimi sağlayıcı yönde bireye sözel, zihinsel beceriler kazandırma, kavramsal düşünmeyi öğretme, istendik tutum kazandırma, bilişsel stratejileri öğretme, devinsel (bedensel) yeterlilikleri kazandırmadır. Bunları öğretirken eğitimcinin sabırlı ve yönlendirici olması gerekmektedir. Eğitsel iletişim sürecinde eğitimcinin öğrenciye öncelikle basit daha sonra karmaşık konuları sırası ile öğretmesi, kalıcı öğrenme için bilinenden bilinmeyene doğru anlatımı, duyu organları kullanılarak algılama zenginleştirilmeli ve somuttan soyuta geçiş sağlanmalı, bireyin yakın çevresine inilmeli, olayların bütününden ayrıntılarına varılmalıdır. Eğitsel iletişim sürecini başarı ile tamamlayan öğrencilerin, kendilerine özgüveni tam, kolay algılayan, soru sorabilen, sosyal, iletişim becerileri yüksek bireyler oldukları kabul edilmektedir (şimşek, 2000:82-90).

Eğitim Örgütlerinde İletişim Süreçleri ve Öğeleri

Eğitim örgütlerindeki iletişim, iletişim süreci ile benzerdir. İletişim sürecindeki kaynak; eğitim sürecinde öğretim elemanı, mesaj; içerik, kanal; öğretim araç ve yöntemleri, alıcı; öğrenci, dönüt; öğrenci tepkilerine karşılık gelmektedir (Bkz. şekil4.) (Ergin ve Birol, 2000:31, Arı ve Saban, 2000: 99; Demirel, 2002:177).

Şekil 4. Eğitimde İletişim Süreci (Ergin ve Birol, 2000:31, Demirel, 2002:177).

Eğitim örgütlerinde yer alan eğitim programları ile öğrencilere kazandırılmak istenilen yeterlilikler mesajın içeriğini oluşturmaktadır. Birey, etkileşerek öğrenmektedir (Şimşek, 2000:82).

Bu etkileşim içerisinde öğretim elemanı, eğitim programlarındaki hedef davranışların öğrenciye kazandırılmasını amaçlamaktadır (Ergin ve Birol, 2000:30).

Bu öğrenme amaçlı mesaj alış veriş, yalnızca okul ortamı ile sınırlı kalmayıp yaşam boyu devam etmektedir (Şimşek, 2000:82).

Kaynak:Öğretim Elemanı

Demirel ve Kaya (2001:235) öğretim elemanını, "Yeni görüşlerin öncüsü ve gerçeği araştıran kişi" olarak tanımlamaktadır.

Sınıfta iletişim sürecini başlatan kaynak öğretmen ya da öğretim elemanıdır (Ergin ve Birol, 2000:43).

Öğretim elemanı sınıfta sosyal, fiziksel çevresini etkilemek için iletişim kurmaktadır.

Eğitim sisteminde iyi bir eğitimci olabilmek için iletişim sürecinin çok iyi bilinmesi gerekliliktir. Öğretme ve öğrenme sürecinde konunun etkili olarak öğrencilere öğretilmesi için eğitimcinin öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurabilmesi aynı zamanda da öğrenciler arasında da sağlıklı iletişimin olabilmesi için rehberlik edebilmesi gerekmektedir (Avcı, 2001:4).

Öğretimde etkili iletişim sağlayabilmek için öğretim elemanının (öğretmenin), kavramları açıkça öğrencinin anlayabileceği şekilde ifade etme; konuya uygun kanallar kullanarak öğrencinin en iyi anlayabileceği şekilde sunuş ile anlamları ortak kılma; konular arası geçişlerde görsel materyaller yanında işitsel materyalleri de kullanma; konunun önemli noktalarını vurgulama yaparak ya da öğrencilere yaptırarak öğrencinin

dikkatini yoğunlaştırmasını sağlama gibi noktalara dikkat etmesi gerekmektedir (Karip, 2002:79-80).

Karip (2002:45)'e göre, öğretim elemanın (öğretmenin) öğrencileri ile dersleri dışında da birlikteliğinin süresi iyi ilişkiler içersinde olmasının göstergesidir.

Öğretim Elemanı (Öğretmen)- Öğrenci İletişimi

Öğretmenin öğrencileri ile iletişim kurmadan bilgiyi aktarması ve ezberletmesi belki mümkün ama önem verdiği değerleri öğrencilerine benimsetmesi mümkün değildir. İnsana, eğitime, okullara, hayata ilişkin değerlerin benimsetilmesi ancak iletişim köprüsü kurulduktan sonra gerçekleştirilebilir (Karip, 2002:45).

Öğretmen öğrencileri ile olan ilişkileri bilmeli ve bunları öğretime katabilmelidir (Demirel ve Kaya, 2001:241).

Öğretmen ile öğrencinin karşılıklı amaçları vardır. İkisi arasındaki amaçlar uyduğu zaman iletişim gerçekleşir aksi halde iletişim kesilebilmektedir.

Bu amaçla, kaynak iletişim eylemi öncesinde alıcısını ve alıcısının eylemine hangi amaçla katıldığını bilmesi önemlidir (Ergin ve Birol, 2000:153).

Celep (2000:41)'e göre, öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışlarını etkilemektedir.

Akademik başarı ve öğrenci davranışlarının öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesinden etkilendiği bir çok araştırmalarla da saptanmıştır. Olumlu öğretmen-öğrenci iletişiminin, problem çözme çabalarını arttırmada ve daha girişken olmalarında etkili olduğunu, öğrenme motivasyonlarını ve öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı, olumsuz öğretmen-öğrenci iletişiminin ise, başarısızlık ve istenilmeyen davranışların kaynağı olarak gösterilmektedir (Karip, 2002:104, 161).

Etkileşim ve iletişim; olumlu duygular, hoşgörü, karşılıklı güven, karşılıklı birbirini anlama için çaba harcama, tutum ve bireysel olumlu özellikler, yansız tutum ile gerilim ve olumsuz tutumların yok edilmesiyle gerçekleştirilebilir (Demirel ve Kaya, 2001:242).

Öğretim elemanın öğrencilerle etkili ilişki kurabilmesi için; açıklık ve saydamlık, önemsemek, birbirine gereksinim duymak, birbirinden ayrı davranabilmek ve gereksinimleri karşılıklı olarak giderebilmek gerekmektedir (Celep, 2000:41).

Eğitim ortamında kurulacak etkili ilişkiler öğrenme sürecinin kalitesini belirlemektedir. Sağlıklı ilişkiler öğrencilerin kişilik gelişimini de etkilemektedir.

Öğretim elemanlarının sınıf ortamında öğrencileriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için bireysel farklılıklara dikkat etmeli ve öğrencilerin özgüvenini geliştirici yapıcı

eleştirilere yer vermelidir. Ayrıca pozitif bir öğrenme ortamının yaratılması için öğrencilerin birbirleriyle de ilişki kurmaları gerekmektedir. Bu ilişkilerin kurulabilmesi için öğretim elemanın demokratik davranması gerekmektedir. Demokratik ortamın sağlandığı yerde öğrenme kalıcı olacaktır (Thody, Gray ve Browden, 2000:22).

Öğretim elemanın etkili iletişim kurabilmesinin koşullarını aşağıdaki biçimde özetleyebiliriz:

- Dersi iyi şekilde planlamak.
- Derse hazırlık yaparak gelmek.
- Ders başlangıç ve bitiş süresini iyi ayarlamak.
- Hedefleri belirlemek.
- Kendini iyi tanımak, yeterlilik ve kapasitesini bilmek.
- Öğrenciyi tanımak, yeterlilik ve kapasitesini iyi bilmek.
- Toplumsal ve kültürel farklılıkları göz önüne alabilmek.
- İleteceği konularla ilgili yeterli bilgi ve becerilere sahip olmak.
- Konusunda uzmanlaşarak alıcıda güven yaratmak.
- Alanla ilgili yenilik ve gelişmelere açık olmak ve sürekli takip etmek.
- İletişim Becerilerine sahip olmak (açık ve saydam ilişki kurma, konuşma, dinleme).
- Öğrenciden beklentilerini somut şekilde ifade etmek ve gerçekleşmesi durumunda öğrenciyi övmek aksi durumunda da 'ben dilini' kullanarak iletişime girme çabasında olmak.
- Ses tonlamasının monoton olmamasına dikkat etmek.
- Konuşma temposunu ayarlamak.
- Öğretme-öğrenme süreçlerini görsel (tepegöz, slayt) ve işitsel (teyp, vs.) araç-gereçlerle desteklemek.
- İstenilen davranışları ödüllendirmek.

- Öğrencinin onaylanmayan davranışını öğrenciye anında geri bildirimde bulunarak daha kalıcı öğrenmelerine olanak sağlamak.
- Öğrencilere açık olmak.
- Geri bildirim alabilmek.
- Kendine, alıcısına ve ileteceği konuya karşı objektif olabilmek.
- Öğrenciye karşı hüküm vermemek, yargılayıcı olmamak.
- Öğrencilere eşit davranmak.
- Olumlu dil kullanmak.
- Kendine, alıcısına ve ileteceği konuya karşı olumlu tutum sergilemek.
- Alıcının tutum, düşünce, değer ve inançlarına saygı göstermek.
- Öğrencinin ve toplumun çıkarlarını kendi çıkarlarından üstün tutarak alıcıda inanırlık yaratmak.
- Öğretim ve öğretim dışı öğrencilere yeterli zamanı ayırmak.
- Öğrencisiyle devamlı göz temasında bulunmak, onların yüz ifadeleri ve sözsüz davranışlarını okumaya çalışmak.
- Mesajlarında tutarlı olmak.
- Sözlü ifade ile sözsüz iletişimin uyumlu olmasına dikkat etmek.
- Öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayıcı, kendini gerçekleştirebilmesi ve yaratıcılığını ortaya koyabileceği ortamı yaratmak.
- İşbirliği içersinde olmak ve onu ilgilendiren konularda fikrini alarak öğretim sürecine aktif katılımını sağlamak, teşvik etmek, çabalarını desteklemek.
- Öğrenci faaliyetlerine ilgi göstermek ve desteklemek, öğrenci görüşmeleri düzenlemek, sosyal ve kültürel aktiviteler ile kişisel yaklaşımlara fırsatlara olanak tanıyarak iletişim ortamı hazırlamak (Ergin ve Birol, 2000:43-54, 126, 134, 182-213; Dicleli, 2000:182-185; Arı ve Saban, 2000:20; Demirtaş, 2001:2-4; Demirel ve Kaya, 2001:242-243, 249; Karip, 2002:45, 112-116, 162; Demirel, 2002:178, 196).

Öğretim Elemanın Sahip Olması Gereken İletişim Becerileri

Etkili öğretmen ve öğrenci iletişimin kurulabilmesi için öğretmenin iletişim becerilerine (Açık Ve Saydam Olma, Gönderme Veya Konuşma, Alma Veya Dinleme) sahip olması gerekmektedir (Karip, 2002:104-105):

Açık ve Saydam Olma Becerisi

Öğretmenlerden sınıfta açıklığın bir modeli olması beklenmektedir. Öğrencilerine karşı açık ve samimi tutum içersinde olan öğretmen öğrencilerini de tutumuyla bu yönde cesaretlendirmektedir. Böylelikle öğrenci de öğretmeni ile iletişime girerek duygu ve düşüncelerini rahatlıkla öğretmeni ile paylaşabilmektedir (Arı ve Saban, 2000:28; Karip, 2002:106).

Gönderme veya Konuşma Becerileri

Öğrencilerle etkili iletişim kurma becerileri ve öğrencilerin akademik performansı hakkında geri bildirim sağlama becerileri olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Karip, 2002:106).

Öğrencilerle Etkili İletişim Kurma Becerileri

Öğretmenin öğrencileri ile iletişimde bulunurken iletişimin daha etkili olmasını sağlamak için yapması gerekenler vardır (Karip, 2002:107).

Öğretmenin etkili iletişim için dikkat etmesi gereken temel hususlar aşağıda verilmektedir:

- Öğretmenin içten, samimi olması ile öğrencinin psikolojik olarak rahatlaması ile iletişim ortamının hazırlanması.
- Öğrencilerin olumlu davranışlarının öğretmen tarafından ödüllendirilmesi ile öğrencinin kendine olan güveninin artırılması ve güdülenmesinin sağlanması.
- Öğretmenin öğrenci ile yüz yüze karşılıklı konuşması ve öğrenciye değer verdiğini göstermesi sonucu aralarında bir güven ortamının yaratılması, öğrenme aktiviteleri ve işbirliğine dayalı bir sınıf ortamının oluşturulmasına olanak sağlama.
- Empatiye yer verme böylelikle öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışma.
- Öğrencilerin düşüncelerine değer verildiğini belirterek öğretmenin öğrencilerinin saygısını kazanması.
- İletişim sürecinde "teşekkür ederim", "lütfen" gibi nazik ifadeler kullanarak saygı göstermeye dikkat etmek.

- Öğretmenin öğrencilerine karşı kırıcı, küçük düşürücü davranış ve ifadelerden kaçınması.
- Öğrencilerle iletişim kuran öğretmenin "ne" söylediğinden çok "nasıl" söylediği önemlidir; sözel olmayan mesajlarına dikkat etmek, özellikle öğrencilerle göz temasına girmek ve sözlü- sözsüz mesajlar arasındaki uyumu sağlamak.
- Öğretmen davranışlarının çelişkili olmaması, tutarlı olması.
- "Ben dilini" kullanarak öğrenci ile konuşularak öğrencinin duygu ve davranışlarının sorumluluğunu almasına yardımcı olmak. Örneğin; "sözümü kesip durduğunda kızıyorum ve dikkatim dağılıyor ve bunun sonucu da ders anlatamıyorum."
- Kişiyi değil davranışını değerlendirme. Örneğin; "ders anlatılırken konuşarak saygısızlık yapıyorsun" yerine "derste konuşmak saygısızlıktır" ifadesi ile doğru iletişim sağlama.
- Öğretmenin öğrencilerine karşı ön yargılı olmaması, eşit ve demokratik davranması.
- Soru sorma yerine düz cümleler kullanmaya özen gösterme.
- Öğrencinin duyguları yerine davranışlarına sınırlama getirme.
- Öğrencileri işbirliğine özendirme.
- Herhangi bir olay olduğu anda çözüm getirme, sonraki zamana bırakmama (Bozkurt, 1994: 5; Celep, 2000:47-48; Arı ve Saban, 2000:27-34, 100-101; Demirel ve Kaya, 2001:210-211; Başar, 2001:75; Karip, 2002:107-109).

Geribildirim Verme Becerisi

Bu konuda yapılan araştırmalar, öğretmenlerin %11'nin öğrencilere övgü, takdir şeklinde olumlu geribildirim verdiklerini, dörtte birinin ise hiçbir zaman olumlu geri bildirim vermediklerini göstermiştir. Diğer bir araştırma sonucuna göre de; olumlu geri bildirim verme, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocukları ile başarı düzeyi düşük öğrenciler üzerinde daha etkili olduğunu ortaya çıkartmıştır (Karip, 2002:109).

Öğretmenler öğrencilerine olumlu geri bildirim vererek başarılarının sorumluluğunu öğrencilerine yüklemektedirler (Karip, 2002:110).

Alma veya Dinleme Becerileri

Celep (2000:94)'e göre dinleme becerileri, "Öğrencinin duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesine olanak verme ve kabul etmektir".

Dinleme becerilerinin etkili kullanımı, öğrenci tarafından sorumluluk alma, önem, kabul ve saygı görme olarak algılanmaktadır. Öğretmen dinleme becerisini kullanarak, öğrencinin duygularını ifade edilebilmesine olanak tanıyarak çatışmaların önlenmesine ve çözümüne imkan sağlamaktadır (Celep, 2000:49; Karip, 2002:110).

Empatik Dinleme

Problemlerin anlaşılması ve karşılıklı saygı çerçevesinde çözümlenmesi için öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin açık olması gerekmektedir (Celep, 2000:93).

(Karip, 2002:111)'e göre, empatik dinleme:

...yargılayıcı olmayan ve dinlerken toparlama, aktif dinleme ve yansıtmanın yapıldığı dinleme şeklidir. Toparlama, konuşmanın dinleyen tarafından mesaja herhangi bir ekleme ya da çıkartma yapmaksızın, onaylayıcı ve eleştirci ifadelerden kaçınarak, kendi kelimeleri ile konuşmayı özetlemesi ve konuşmadaki duygu ve düşünceleri aktarmasıdır. Yansıtma, konuşmacının dinlendiğini bilmesine izin vermektedir.

Empatik dinleme ile duygularının yargılanmadan dinlendiğini ve anlaşıldığını gören öğrenci dinleyene güven hissi duyarak duygu ve düşüncelerini çekinmeden ve dolaysız olarak daha açık bir şekilde ifade etmektedir (Karip, 2002:110-111).

Mesaj:İçerik

İletişim sürecindeki mesaj eğitimde içerik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ergin ve Birol (2000:56)'a göre, eğitimde mesaj düzenleme, öğrenme koşullarını yaratabilecek sembollerin seçimi ve kullanımının geliştirilmesi ile sağlanabilir.

Mesajın açık ve somut olması etkili iletişimin en önemli özelliklerinden birisidir (Dicleli, 2000:162).

Mesaj düzenleme ilkeleri şunlardır:

- Alıcının anlayabileceği nitelikte olmalı.
- Alıcının düzeyi, yetenekleri ve özellikleri göz önüne alınmalı.
- Somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru olan öğretim gerçekleştirilmeli.
- Öğretimde kullanılacak, malzemenin iyi seçilmesi, çağrışımı artırma ve eski bilgilerle yeni bilgilerin zihinde ilişkilendirilmesini sağlaması (Ergin ve Birol, 2000:57-77, 151-152).

Kanal:Öğretim Araç ve Yöntemleri

Eğitim iletişiminde kanal, mesaj alış verişini sağlayan teknolojik araç, gereçleri içeren fiziksel ortamları kapsamaktadır.

Eğitimin teknoloji ile desteklenmesinin sağladığı yararlar özetlenirse:

- Öğrencinin ilgi ve dikkatini toplayarak güdülenmesini sağlayarak öğrenme süresini hızlandırmak.
- Eğitimde teknoloji kullanımı ile öğrencinin bilgiye daha çabuk ve hızlı ulaşabilmesi, olayların somutlaştırılması ile kalıcılaştırılması ve öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlamak.
- Daha fazla bireye hizmet getirerek makro düzeyde eğitim olanağını sağlamak.
- Maliyeti düşürmek, verimliliği yükseltmek.
- Eğitimde teknoloji kullanımı ile duyu organları üzerinde etki yaratma sonucunda öğrenmeyi gerçekleştirme.

Şimşek (2000:92-94)'e göre, duyu organlarının öğrenmeye katkısı: %83 görme, %11 işitme, %4 koklama, %1 dokunma, %1 tatma' dır.

Öğrenmenin gerçekleştiği eğitim ortamlarının sınıflandırması: gerçek nesnelere (canlı, cansız varlıklar), gösterim araçları (yazı tahtası, bülten panosu, vs.), yazılı gereçler (kitap, dergi, vs.), yansıtma sistemleri (tepegöz, slayt), işitme ortamları (teyp), hareketli görüntüler (video kaset, televizyon), bilgisayarlı teknolojiler (bilgisayar, video projektör), sanal dünyalar (robotlar), tele-konferans sistemleri (video, speaker-phone), sayısal ağlar (Şimşek, 2000:97).

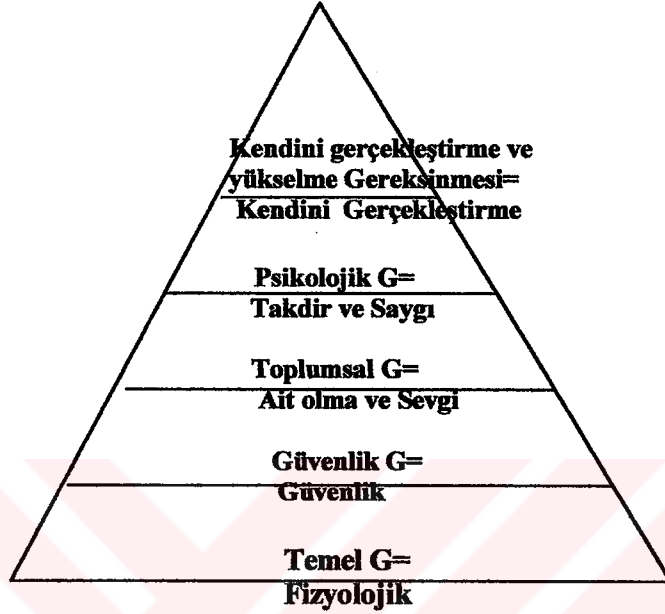
Alıcı:Öğrenci

Öğrenme-öğretme sürecinde iletişim sürecini başlatan kişi yani öğretmen, mesajı hedef alıcıya yani öğrenciye göndermektedir. Öğretmen öğrencilerini değerler bütünü olarak görmeli ve açığa çıkmamış potansiyeli açığa çıkartmak için, çevre ayarlama becerilerini geliştirmek için davranış biliminden yararlanmak zorundadır. Bu da öğrencinin biyolojik, psikolojik, toplumsal ihtiyaçları, dürtüleri ve güdülerini anlayarak onlarla sağlıklı iletişime kurabilmesine bağlıdır.

Maslow'un ihtiyaçların aşamalı sıralanması: fizyolojik (yeme, içme, hareket etme, dinlenme, çoğalma) güvenlik (tehlikelerden korunma), ait olma ve sevgi, takdir ve saygı, kendini gerçekleştirme (Bkz. Şekil 5.).

**İ.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BOKÜ MANTASYON MERKEZİ**

Örgütteki bireylerin istekli çalışıp verimli olmalarının ön koşulu temel ihtiyaçlarının karşılanması ile gerçekleştirilebilir (Kaya, 1996:113-114; Bilen, 1997:21, 297; Ergin ve Birol, 2000:147-148).

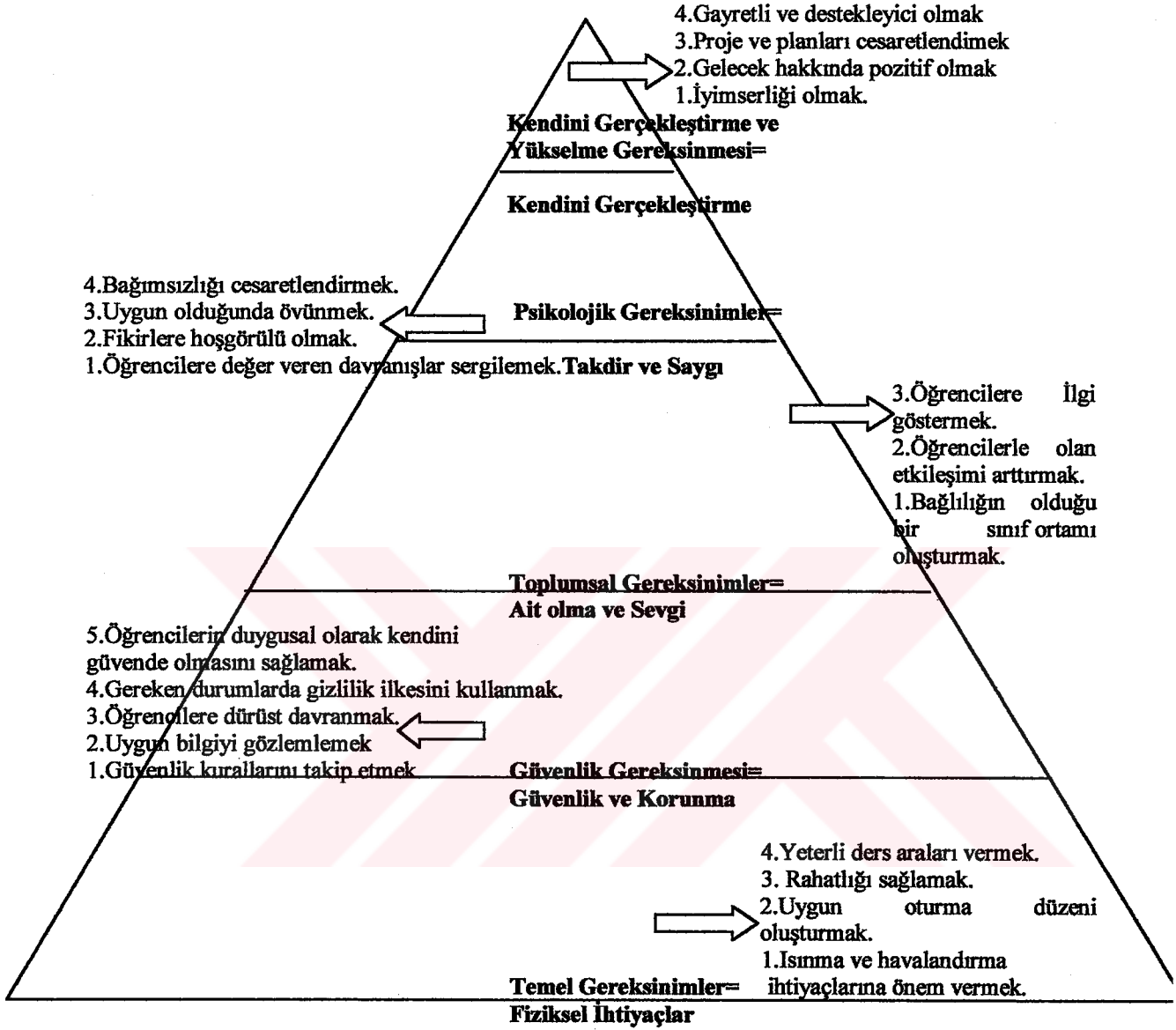
Şekil 5. Maslow'un ihtiyaçların Aşamalı Sıralanması (Ergin ve Birol, 2000:149; Kaya, 1996:113).

Bütün bireylerin kabul görme, sayılma, güvende olma gibi duygusal ve psikolojik ihtiyaçları vardır (Karip, 2002: 129).

Celep (2000:46)'a göre bireylerarası etkileşimin temeli, "Güvenlik, ait olma ve benlik saygısı gereksinimlerinin karşılanmasına dayanmaktadır".

Güvenlik gereksinimlerinin giderilmesinde; iş ve sağlık güvencesi, işsizlik, yaşlılık sigortaları güdüleme yöntemlerindedir (Kaya, 1996:114).

Maslow'un ihtiyaçların aşamalı sıralanmasının sınıf ortamına uygulanması **Şekil 6.**'da verilmiştir.

Şekil 6. Maslow'un ihtiyaçların Aşamalı Sıralanması Sınıf Ortamına Uygulanması (Karip, 2002:128; Kaya, 1996:113).

Öğrenci sınıf ortamında fiziksel güvenliğinin yanı sıra duygusal ve psikolojik güvenliğinin de sağlanmasını beklemektedir. Duygusal güvenliği sağlanmış olan öğrenci kendisini bir gruba ait görmekte, kendisine değer verildiğini hissetmekte ve kendisini daha rahatça ifade edebilme becerisine sahiptir (Karip, 2002:104, 129).

Öğrencinin fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması, sınıf ortamında kendisini güvende hissetmesi, sevgi görme ve içinde bulunduğu ortama ait olma gibi toplumsal ihtiyaçlarının karşılanması, takdir ve saygı görmesi, kendine uygun ortamda çalışması, ürün vermesi, kendini gerçekleştirme ile öğrenme için güdülenebilir (Ergin ve Birol, 2000:149).

Öğrenciler, öğretmenlerinin canayakın ve sempatik olmalarını, kendileriyle arkadaş olmalarını beklemektedirler (Celep, 2000:41).

Öğrencinin öğretmeni tarafından sevgi, ilgi görmesi ve kendisine söz hakkı verilmesi başarısını ve kişiler arası ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir (Demirel ve Kaya, 2001:233).

Öğrenci-Öğretim Elemanı (Öğretmen) İletişimi

Öğrenme, etkileşim ve başkaları ile etkili iletişim sonucu gerçekleşmektedir. Diğer bir ifade ile iletişim sürecinde bulunan öğrenci öğrenmektedir. İletişim sonucu, öğrencide kalıcı davranış değişikliği meydana gelmektedir. Bu da eğitim örgütlerinin amaçlarından (Ergin ve Birol, 2000:31, 41).

Öğrenci-öğretim elemanı (öğretmen) iletişimi konusunda yapılan araştırmalar, öğrenci-öğretim elemanı arasındaki iyi iletişim ile öğrencilerin davranışlarının düzeldiğini, başarılarının arttığı, daha çok çalıştıklarını ve derslerinden daha çok hoşlandıklarını ortaya koymuştur (Karip, 2002:45).

Öğretim üyeleri ile başarılı bir iletişimin kurulabilmesinin ilk şartı düzenli olarak derslere devam etmeyi ve derse gelmeden önce ön hazırlık yapmayı ve aynı zaman da iletişim kurmaya istekli olmayı gerektirmektedir (Diaz, 2001:1).

İletişim sürecinde, sürecin niteliğini artırma ve verim alabilme için öğretim elemanı kadar öğrencinin de sorumluluğundadır. Öğrenci sorumluluğunu bilmeli ve aktif olarak öğrenme sürecine kendisi de katılmalıdır. Bu durumda öğrenci, öğretim elemanı sadece bilgi deposu konumundan kurtaracak ve kendi yaratıcılığını ortaya koyarak bilgi üretmeye, öğrenmeye başlayacaktır. Öğrenme beraberinde akademik başarıyı da getirecektir. Diğer bir ifade ile, akademik başarı etkili iletişim ile sağlanabilmektedir.

Eğitimde etkili iletişim sağlanabilmesinin için öğrencinin dikkat etmesi gerekenler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Öğretim elemanı kadrosunu tanımak ve görevlerini bilmek
- Dersi veren öğretim elemanını tanımak, sınıfta soru sorma dışında odasında görüşme, danışma saatlerinde öğretim elemanı ile iletişim içersine girmek.
- Öğretim elemanını anlamaya çalışmak, birey olarak ona sevgi ve saygı göstermek, duyarlı olmak
- Öğretim elemanının öğrencisinden ders öncesi, ders esnasında ve ders sonrası beklentilerini bilip ona göre davranmak:

Ders öncesi:

- Öğretim elemanının derse hazırlanması anında rahatsız edilip soru sormamak.
- Derse önceden hazırlanıp gelmek.

Ders esnasında:

- Derse geç kalındığında kaçırılan noktaları en yakındaki arkadaştan gidermek ve dersin bütünlüğünü bozmamak.
- Anlaşılamayan noktalarda öğretim elemanına soru sorabilmek.
- Kendi görüş ve fikirlerini söyleyebilmek, arkadaşlar ya da öğretim elemanları ile farklı olunan noktalardaki düşüncelerini saygı kuralları içerisinde ortaya koyabilmek.

Ders sonrası:

- Danışma, görüşme saatleri içerisinde sorunları öğretim elemanına iletebilmek.
- Öğretim elemanının vermiş olduğu ödev veya sınav notlarıyla ilgili problemi olduğunda yapması gerekenler:
  - Verilen ödevleri öğretim elemanına zamanında teslim etmek.
  - Ödevin içeriği ya da değerlendirilmesi hakkında herhangi bir sorun olduğunda zamanında öğretim elemanına ulaşmak ve saygı içerisinde eleştirilerde bulunmak.
- Öğretim elemanı ile iletişim, soru sorabilmek ve eleştiri yapabilmenin yanı sıra dersin işleyişi ve içeriği hakkında olumlu ya da olumsuz düşünceleri de öğretim elemanlarına ileterek geri bildirim verebilmek.
- Öğretim elemanı ile iletişimde herhangi bir engelin olduğu durumlar da, danışmana, bölüm başkanına ya da dekanlık yöneticilerine başvurabilmek (Ergin ve Birol, 2000:31-41; Diaz, 2001:1-3).

Dönüt (Geri Bildirim): Öğrenci-Öğretmen Tepkileri

Sınıf ortamında öğretmen ve öğrenci sürekli olarak mesaj alış verişinde bulunmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler tarafından mesajlara verilen tepkiler yani dönütler söz konusudur. Öğrenme-öğretme sürecince alınan dönütler, öğretmenlerin kendileri ve öğrencileri için değerlendirilmesi anlamına gelmektedir ve öğretmenin uygun eylemleri seçmesini sağlayarak amaca ulaşmalarını kolaylaştırır ve verimi artırır (Ergin ve Birol, 2000:161-163; Başar, 2001:74; Karip, 2002:81-82).

Öğrenme-öğretme sürecince değerlendirme; öğrencileri tanıma ve eğitim ihtiyaçlarını saptama için yapılan değerlendirme, öğrencinin davranışlarının

şekillendirilmesine yönelik yapılan değerlendirme ve sonucu değerlendirme olarak ele alınmaktadır.

Öğretmenin öğrencilerine verdiği geribildirimler, soru-cevap durumunda doğru cevap alındığında olumlu geribildirimde bulunarak, sözlü olarak "aferin" şeklinde, sözsüz olarak, jest ve mimiklerini kullanarak ya da öğrencilerin çalışmalarının değerlendirildiği sınavları içersine alan yazılı geribildirimler olarak ele alınmaktadır (Ergin ve Birol, 2000:161-163; Karip, 2002:81-82).

Öğretmen tarafından öğrenciye verilen dönütlerin; çalışmayı yönlendirme, eksikliklerin giderilmesi, olumlu yönlerin taktir edilmesi ile öğrencinin güdülenmesi, başarısı ve öğrenmesinin kalıcı etkisi olacaktır.

Dönüt verirken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- Dönüt içten ve yapıcı olmalıdır.
- Dönütü veren kaynak güvenilir, inanılır, samimi olmalıdır.
- Dönüt verilirken hem olumlu noktalar hem de eksik ve noksan noktaları verilmelidir.
- Öğretmen dönüt verirken objektif olmalıdır.
- Dönütlere verilen tepkilere duyarlı yaklaşılmalıdır.
- Yapıcı yöndeki olumlu dönütler ihmal edilmemeli, verilmelidir.
- Performansı arttırmayacak olumsuz dönütlerden kaçınılmalıdır.
- Dönüt verilirken kullanılan teknik kaynak ve alıcı için anlaşılır ve mantıksal olmalıdır.
- Kaynak dönütü anlaşılır kılmak için açıklamalarda bulunmalıdır.
- Dönüt olay anında verilmelidir (Ergin ve Birol, 2000:163-169, 172).

Dönütün sağladığı yararları şu şekilde özetleyebiliriz:

- Ödüllendirici ve bilgilendirici olmasıyla öğrenmeyi kalıcı kılar.
- Eksikliklerin, yanlışlıkların düzeltilmesine olanak tanır.
- Dönütün zamanında verilmesi eksiklikler de zamanında giderilmesini sağlamaktadır (Ergin ve Birol, 2000:169-175).

Dönüt verme yöntemlerini sekiz grupta toplayabiliriz:

- **Öğretmenin Sözlü Dönütü:**Öğretmen öğrencilerini açıklamaları, ödevleri ve becerilerini sergilemelerinden sonra birebir ya da bir öğrencisine yapacağı eleştiriyi sınıfa yönelterek yapabilmektedir.
- **Öğretmenin Yazılı Dönütü:**Öğrenci tarafından yapılan çalışmanın öğretmen tarafından olumlu ya da olumsuz eleştirileri öğrenciye yazılı olarak iletilmektedir.
- **Öğrencinin Öğrenciye Dönütü:**Öğrenci ya da sınıfın gruplara bölünerek diğer çalışmaları eleştirilerek dönüt verilmektedir.
- **Öğrencinin Kendisine Dönütü:**Öğrenci öz eleştiri yaparak kendi çalışmalarını değerlendirmektedir.
- **Öğretmenin Kendisine Yazılı Dönütü:**Öğretmen derslerinden sonra yazılı notlar alarak yetersiz, yeterli ve çok yeterli davranışlarını gözden geçirerek başarısını arttırmaktadır.
- **Öğretmenin Kendisine Görüntülü Dönütü:**Öğretmenin sınıf içi çalışmaları videolara kayıt edilmekte ve kendilerine değerlendirmeleri yaptırılarak en çok beğendikleri bölümü seçmeleri için iki saat süre verilmektedir.
- **Öğretmenin Öğretmene Dönütü:**Aynı sınıfa giren öğretmenler birbirlerinin derslerine girerek haftanın belli günlerinde toplanarak durum değerlendirmesi yapmakta ve kendileriyle ilgili olumlu-olumsuz eleştirileri almaktadırlar.
- **Öğrenciden Öğretmene Dönüt:**Öğrenci öğretmene dönüt vererek, öğrenmeyle ilgili karşılaştıkları problemleri aktarmaktadırlar (Ergin ve Birol, 2000:176-179).

Eğitim Örgütlerinde İletişim Engelleri

Öğretmen/Öğrenci

- İletişime girme amacını algılayamaması.
- Bedensel, psikolojik problemlerinin olması.
- Fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmaması nedeniyle.
- Birbirlerine karşı güven duygularının olmaması.
- Gelecekte endişe duymaları.
- Ortak yaşam alanlarının kısıtlılığı.

- Takdir ve sevgi eksikliği yaşamaları.

Öğretmenin

- Öğrencilerini tanımaması.
- Alanında yeterli bilgi birikimine sahip olmaması.
- Öğrencilerce inanılır, güvenilir, çekici bulunmaması.
- Derse hazırlıksız gelmesi.
- Anlatıma dayalı dersi işleyerek diğer öğretim yöntemlerini kullanmaması.
- Sözcük seçimi yanlış yapması.
- Öğrenciyi derse katmaması.

Öğrencinin

- Eğitim amacını farkında olmaması.
- Konsantrasyonunun zayıf olması, dikkatini derse verememesi.
- Ders konularını beğenmemesi.
- Sorumluluktan kaçarak tepki vermek istememesi.

Fiziksel ortam

- Oturma düzenin bozukluğu.
- Aydınlanmanın yetersiz olması.
- Havalandırmanın yetersiz oluşu.
- Havanın soğuk ya da sıcak olması.
- Isınmanın yetersizliği.

Araç/Gereç

- Düzeye uygun olmaması.
- Görüntü/ses problemi.

- Araç-gerecin eski olması.
- Araç-gerecin sayısının yeterli olmaması.

Emretme ve Yönetme:"yapman gerekir, yapacaksın" şeklinde ifadeler ters etki yaratarak direnç yaratabilmektedir.

Ahlak dersi verme, vaat etme:"yapmalıydın, şöyle yapmak gerekir" gibi ifadeler kullanmak, zorunluluk, suçluluk duyguları yaratabilir. Böyle bir durumda çocuk şiddetli savunmaya geçebilmektedir.

Öğüt verme, çözüm getirme, fikir verme:"ben olsam, sana şunu önereyim" çocuğun kendi sorunlarını çözmekten aciz olduğunu ima etmektedir.

Yargılama, eleştirme, suçlama:"olgunca düşünmüyorsun, sen her zaman tembelsin" yetersizlik, aptallık, yanlış değerlendirme anlamını taşımaktadır.

Kişinin olumsuz yargılara hedef olması, kişilerden ve ortamdan kaynaklanan yetersizlikler iletişim engelleri olarak ortaya çıkabilmektedirler. Bu iletişim engellerinin bilinmesi, etkili iletişim kurulabilmesinde kolaylık sağlayacaktır (Ergin ve Birol, 2000:180-181; Arı ve Saban, 2000:98-99; Kırbaş, 2001:4-5; Demirel ve Kaya, 2001:208).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğrenci, yönetici, öğretim elemanı iletişimi ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmektedir. İlgili araştırmalar, tarih sırasına göre eskiden yeniye doğru, alanları, amaçları ve başlıca bulguları özetlenerek verilmektedir.

1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Öğretmen-Öğrenci ilişkileri, Sınıfı İletişim, Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi, Yönetici-Öğretmen iletişimi, Yönetici-Öğrenci İletişimi, Öğretim elemanlarının yönetime ilişkin algı ve beklentileri, Öğrencilerin yönetime ilişkin algı ve beklentileri konularında çeşitli araştırmalar bulunmaktadır.

Türkiye'de yapılan araştırmalardan biri, Ulusavaş tarafından 1986 yılında yapılan "Eğitim Sürecinde İletişimin Önemi" ismini taşımaktadır. Ulusavaş'ın (1986) yılında gerçekleştirdiği bu araştırma, etkili eğitim ortamının gerçekleşebilmesi için öğrenci-öğretici-yönetici arasındaki iletişim kanallarının açık tutulmasının gerekliliği üzerinde durulmuş ve açık iletişimin sağlanabilmesi için eğiticiye düşen görevlerden söz edilmiştir.

Açıkgöz (1990)'de "Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmesi" adlı bir çalışma yapmıştır. Açıkgöz'ün bu araştırmasının evrenini, 1989-1990 öğretim yılında İnönü Üniversitesine devam eden 4215 öğrenci ile aynı üniversitede görevli 114 öğretim elemanları oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı, öğrencilerin öğretim elemanlarını; öğretmen-öğrenci ilişkileri, sınıf yönetimi, sınıfiçi öğretmen davranışları ve kişilik özellikleri açısından değerlendirmelerini saptamak ve öğrenci değerlendirmeleri ile bazı değişkenler (cinsiyet vs.) arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırmadan elde edilen sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

1. Öğrenciler, öğretim elemanlarını genel olarak "orta" düzeyde değerlendirmiştir. Öğretim elemanlarının öğrencilerce "çok iyi" değerlendirilen davranışı bulunmamıştır.
2. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasındaki etkileşim ortamının yetersizliği saptanmıştır.
3. Öğretim elemanın değerlendirilmesinde öğrencinin cinsiyetinin etkisi bulunmamıştır.
4. Öğrenciler bayan öğretim elemanlarının kişilik özelliklerini erkeklere göre daha olumlu bulmakla beraber öğrenci-öğretmen ilişkileri, sınıf yönetimi ve sınıfiçi öğretme davranışları bakımından bir farklılık göstermemektedirler.
5. Öğrenci-öğretmen ilişkilerini en olumsuz algılayanların son sınıf öğrencileri olduğu saptanmıştır.
6. Öğrencinin başarı düzeyi arttıkça öğretim elemanını daha olumlu değerlendirdiği sonucuna varılmıştır.
7. Öğrenciler, öğretim elemanının konu alanlarına göre değerlendirdiklerinde, Meslek Yüksek Okulu öğretim elemanlarını en olumlu bulurken, Fen Bilimleri öğretim elemanlarını en olumsuz bulmuşlardır. Öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre değerlendirilmelerinde, Öğretim Görevlileri en olumlu, Profesörler ise en olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Diğer bir araştırma da; Bolat tarafından 1990 yılında yapılan "Yüksek Öğretimde Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi" ismini taşımaktadır. Araştırmanın evrenini, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakülte'si öğretim elemanları ile öğrencileri oluşturmaktadır. Belirtilen öğretim elemanları ile öğrenciler arasındaki iletişim engellerine ilişkin görüşleri belirlemeye yöneliktir. Araştırma bulguları özetle:

1. Öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı davranışlarından kaynaklanan iletişim engelleri konusundaki görüşleri bakımından öğrenciler ile öğretim elemanları arasında farklılıklar vardır. Örneğin, öğretim elemanlarının öğrencileri soru sormaya, düşüncelerini açıklamaya, dersane dışında görüşmeye cesaretlendirmeleri konularında, öğrencilerin %25'i bu öğretim elemanlarının bu davranışlarında

bulduklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %75'i bu görüşe tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

2. Öğretim elemanlarının öğrencilerine saygı göstermeleri, onlara eşit davranmaları, sınıf dışında yeterli zamanı ayırmaları, onlara yardımcı olma, önyargısız davranmaları ve ilgi ve dikkatle dinlemeleri konusunda öğretim elemanları ile öğrenciler arasında görüş farklılıkları vardır. Öğrencilerin %25'i bu davranışların gerçekleştiğine hiç katılmazken, öğretim elemanlarının tamamı bu davranışlarda bulduklarını ortaya koymuşlardır.
3. Öğrencilerin görüşleri cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre farklılık göstermezken okuduklara bölümlere göre farklılık görülmüştür. Bu durum, Fen Bilimleri Eğitimi alanları lehinedir.
4. Dil kaynaklı iletişim engelleri konusunda öğretim elemanları ile öğrencilerin görüş farklılıkları vardır. Öğretim elemanlarının çoğu açık ve anlaşılır bir dil kullandıklarını belirtirken öğrencilerin küçük bir bölümü aynı görüşü paylaşmıştır.
5. Öğrencilerin %75'i özel sorunlarını öğretim elemanları ile paylaşmak istemektedirler. İlişkilerinde öğretimin yaşı, kıdemi ve cinsiyetinin belirleyici olmadığı ortaya çıkmıştır. Danışmanlarıyla sorunlarını paylaşan öğrencilerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır.

Bayram'ın (1992), "Eğitim Yüksek Okullarında Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi" isimli araştırmasının evrenini, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesine bağlı Ankara, Bolu, Kastamonu ve Kırşehir Eğitim Yüksekokulları'nda 1991-1992 öğretim yılında görevli öğretim elemanları ile aynı öğretim yılında okula devam eden öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmada, öğrencilerin iletişim güçlüğü olarak gördükleri konuları, öğretim elemanları iletişim güçlüğü olarak görmemektedirler. Örneğin; "öğretmenlerim kişisel görüşlerime değer verir" konusunda, öğrencilerin sadece % 7'si "her zaman" seçeneğini işaretlerken, öğretim elemanlarının %56'sı "her zaman" seçeneğini işaretlemişlerdir.

Gürşimşek'in (1992) gerçekleştirdiği "İzlenimlerin Oluşumu Açısından Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Performans ve Güven Duygusuna Etkileri" isimli araştırması, öğretmen-öğrenci arasındaki sınıfiçi etkileşimlerin ve öğretmen beklentilerinin, öğrencilerce algılanması ve yorumlanması sürecinde işleyen dinamiklerin saptanması amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri, İzmir'de iki ilkokulda 311 dördüncü sınıf öğrencisine uygulanan Öğretmen Davranış Ölçeği ile elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen sonuçları şunlardır:

1. Örnekleme oluşturulan sınıflarda, başarısız öğrencilere yönelik daha fazla olumsuz dönüt ve öğretmen yönlendirmesi ile çalışma ve kural yönelimi, başarılı öğrencilere yönelik daha yüksek beklentiler ve destekleme içeren öğretmen yaklaşımının algılandığını göstermiştir.

2. Algılanan bu öğretmen davranış farklılaşmasının yönünün sabit, derecesinin ise sınıflara göre değiştiği görülmüştür.
3. "Yüksek farklılaştırıcı" ve "düşük farklılaştırıcı" sınıflarda başarı düzeyleri farklı öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerine yönelik davranışlarını algulamaları ve sınıfiçi başarı düzeylerini değerlendirmeleri arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Deryakulu tarafından 1992 yılında yapılan araştırma, "Öğretim Elemanı-Öğrenci Arası İletişimde İstenilen Öğretim Elemanı Davranışlarının Gösterilmesini Engelleyen Faktörler" ismini taşımaktadır. Araştırmanın amacı, öğretmenlik sertifikası programı öğretim elemanlarının öğrencileri ile iletişimlerinde, istenilen öğretmen davranışlarını göstermelerini engelleyen faktörleri öğretim elemanı görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur. Araştırma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi-Eğitim Bilimleri Bölümü; Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Eğitim Bilimleri Bölümü ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi-Eğitim Bilimleri bölümlerince açılan "Öğretmenlik Sertifikası Programları"nda görev alan ve almış olan öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Araştırma sonuçları özetlenirse:

1. Öğretmenlerin, öğretme-öğrenme süreçlerinde göstermeleri istenilen 205 somut davranışı saptanmıştır.
2. İstenilen bu davranışlar içinden, öğretmenlerin yeterince göstermedikleri 20 davranışı ortaya konulmuştur.
3. Öğretmenler tarafından yeterince gösterilmediği belirlenen 20 davranışın nedeni olarak öğretmenlik sertifikası programına devam eden öğretim elemanlarının görüşleri şu doğrultuda çıkmıştır;
  - a. Sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından kaynaklanan faktörler.
  - b. Öğretim elemanının demokratik davranamamalarından kaynaklanan faktörler.
  - c. Öğretim elemanının kendine olan güvensizliğinden kaynaklanan faktörler.
  - d. Öğrenci grubunun özelliğinden kaynaklanan faktörler.
  - e. Öğretim elemanının kişilik özelliklerinden kaynaklanan faktörler.
  - f. Öğretim elemanının kişisel yetersizliklerinden kaynaklanan faktörler.

Karagözoğlu'nun (1993), "Eğitim Yöneticisinin Eğitimdeki Önemi" başlıklı makalesinde, eğitim yöneticisinin eğitim örgütleri için önemine değinilmiştir.

Bozkurt (1994), "Sınıfta İletişim" makalesinde, sınıf içi öğretmen-öğrenci iletişiminin öğretme-öğrenme sürecindeki öneminin üzerinde durulmuştur.

Abacı tarafından 1995 yılında yapılan çalışma "İnsan İlişkileri ve İletişim Güçlükleri" ismini almaktadır. Bu çalışmada Abacı, iletişim, kişiler arası iletişim, iletişim engellerinden söz etmiştir.

Paknadel (1995)'in "Yönetimde İnsanlararası İletişimde Etkililiğin Önemi" isimli makalesinde, Etkili iletişim ve eğitim örgütlerde yöneticinin etkili iletişiminden söz edilmiştir.

Bolat (1996) yöneticiler, öğretim elemanları ve idari personel arasındaki iletişim düzeyini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan 15 yönetici (Dekan, Dekan Yardımcısı, Bölüm Başkanı ve Anabilim Dalı Başkanları), 84 öğretim elemanı ve 23 idari personel katılmıştır. Veriler iletişimle ilgili olarak araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırma sonuçları:

1. Yöneticilerin algıladığı iletişim düzeyinin, öğretim elemanı ve idari personelin algıladığı iletişim düzeyinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.
2. İletişim konusunda yöneticiler ile öğretim elemanları ve idari personel arasında farklı görüşler ortaya çıkmıştır; yöneticiler ile öğretim elemanları ve idari personel ile her zaman ve her konuda görüşbildiklerini düşünürken, öğretim elemanları ve idari personelin düşüncesi bunun ender olduğu yönündedir. Diğer bir görüş farklılığı da; yöneticiler, kararlarının öğretim elemanları ve idari personel tarafından olumsuz eleştirilmesinden rahatsızlık duymamalarına karşın öğretim elemanları ve idari personelin yönetimin yaklaşımlarını onaylamadıkları ortaya çıkmıştır.

Çetinkanat (1996) yılında "İnsan İlişkilerinde Etkili İletişim" isimli makalesinde, iletişim, iletişim süreçleri, etkili iletişim ve insanlar arası ilişkilerden söz edilmiştir.

Çalık'ın (1997), "Etkili Eğitim Yöneticisi" isimli makalesinde, yönetim ve yönetici kavramları üzerinde durulmuş ve eğitim yöneticisinin eğitim kurumları için öneminden söz edilmiştir.

Kayıkcı tarafından 1997 yılında yapılan araştırmanın ismi "Genel Liselerde Yönetici-Öğretmen İletişimi Engellerine İlişkin, Yöneticilerle Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri (İstanbul örneği)"dir. Araştırma, İstanbul İlinde metropol alanı içersinde yeralan genel liselerde görev yapan okul yönetici ve öğretmenleri arasındaki iletişim engellerini ve bunlara ilişkin yönetici ve öğretmenlerin algı ve beklentilerini belirlemeye yöneliktir. 1995-1996 öğretim yılında yapılan bu araştırma sonuçları şunlardır:

1. İletişim engelleri konusunda genellikle yöneticilerin ve öğretmenlerin beklentileri algılarından yüksek çıkmıştır.

Yönetici ve öğretmenlerin algılarında bazı maddelere göre anlamlı farklılıklar çıkmıştır; yöneticilerle öğretmenlerin birbirini dinlediğini hissettirmesi, yöneticilerin öncelikle öğretmenleri dinlemesi, karşılıklı saygı statü farkını hissetme, emir ve görev verirken öğretmenin kişisel özelliklerini gözönüne alma, yöneticiye çekinmeden soru sorma, yöneticinin adil ve tarafsız olması, öğretmenlerin başarılarını olumlu karşılama, karara katılma, özeleştirme yapma, yönetici ve öğretmenlerin birbirlerini desteklemesi, mesajların zamanında ulaşması, vs.

Yönetici ve öğretmenlerin beklentilerinde bazı maddelere göre anlamlı farklılıklar çıkmıştır; öğretmenlerin yöneticilerce sorgulanması, karşılıklı birbirlerini dinleme arzusu, statü farkı, öğretmenlerin başarılarını olumlu karşılama, öğretmenlerin yöneticilere soru sorması, vs.

Okul yöneticileriyle öğretmenler arasında iletişim engellerine ilişkin olarak;

- 1. Öğretmenlerin algı düzeyleri arasında cinsiyet, branş, kıdeme göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.**
- 2. Öğretmenlerin beklenti düzeyleri arasında branş ve kıdeme göre farklılık çıkmamasına karşın cinsiyete göre, anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Bu durum, kadınların lehinedir.**
- 3. Yöneticilerin algı düzeyleri arasında cinsiyet, branş, kıdeme göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.**
- 4. Yöneticilerin beklenti düzeyleri arasında cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Kadın yöneticilerin beklenti düzeyi erkek yöneticilerden daha yüksektir. 1-15 yıllık kıdeme sahip yöneticiler 16 ve üstü kıdeme sahip yöneticilere göre beklenti düzeyleri daha yüksektir. Branşlarına göre, anlamlı farklılık bulunmamıştır.**
- 5. Yöneticilerle öğretmenlerin algı ve beklenti düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.**
- 6. Yöneticilerin ve öğretmenlerin algı ortalaması beklenti ortalamasından düşük bulunmuştur.**
- 7. Yönetici ve öğretmenlerin toplam algıları düzeyi beklenti düzeylerinden düşük bulunmuştur.**
- 8. Araştırmada, 102 yöneticinin 19'nun yönetimle ilgili bir kursa katıldığı ortaya çıkmıştır.**
- 9. Yönetici ve öğretmenlerin eğitim düzeylerinin aynı olması ve yöneticilerin derslere girmesi rol çatışmalarına neden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.**

Güçlü'nün (1998), "Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Kurulması" isimli makalesinde, sınıfta öğrenci-öğretmen arasında etkili iletişimin kurulmasının önemi ve ilkeleri üzerinde durulmuş ve öğretmen adaylarının iletişim becerilerini geliştirmenin gerekliliğinden söz edilmiştir.

Celep'in "Eğitim Örgütlerinde İletişim" isim çalışmasında, çift yönlü iletişimden hareketle, eğitim örgütlerinde yönetici-öğretmen, öğretmen-yönetici, öğretmen-öğrenci iletişimi üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak, eğitim örgütlerinde amaçların gerçekleştirilmesi ve verimliliğin sağlanabilmesi, iletişimin çift yönlü olması ile gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir.

Bu alanda bir başka araştırma Kılıç tarafından 2000 yılında "Öğretmen Beklentileri ve Sınıfı İletişim Örüntüleri" konusunda yapılmıştır. Kılıç'ın (2000) gerçekleştirdiği bu araştırma, öğretmen beklentileri, olumsuz beklenti nedenleri, öğretmen beklentilerinin sınıfı iletişim üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. İzmir'de üç özel, 25 resmi ilköğretim okulunda görev yapan 494 öğretmene Öğretmen Beklenti Ölçeği, Olumsuz Beklenti Nedenleri Ölçeği, Sınıfı Gözlem Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler, ilköğretim öğretmenlerinin beklentileri, beklentilerinin sınıfı iletişim örüntüleri üzerine etkileri, olumsuz beklenti algıları ve beklenti düzeyleri, olumsuz beklentilerine ilişki algıları ile ilişkili olabileceği düşünülen değişkenler (cinsiyet, kıdem, yaş, branş ve okulun sosyo-ekonomik durumu) açısından analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde varılan sonuçlar şunlardır:

Öğretmenlerin Beklentilerinin;

1. Cinsiyet değişkenlerine göre önemli farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmıştır; bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu beklenti geliştirdikleri belirlenmiştir.
2. Kıdem ve yaş değişkenlerine göre farklılıklar göstermektedir; öğretmenlerin kıdemleri arttıkça ve yaşları da yükseldikçe daha olumlu beklentiye sahip oldukları sonucu saptanmıştır.
3. Branşlarına göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır; Sınıf öğretmenlerinin diğer branştaki öğretmenlere göre öğrencileriyle daha uzun ve etkili ilişkiler içerisinde bulunmaları onların daha olumlu beklentiler içerisinde olmalarını sağlamaktadır.
4. Okulun sosyo-ekonomik durumuna göre farklılık bulunmuştur. Okulun sosyo-ekonomik düzeyi düştükçe öğretmenlerin beklentilerinin de azaldığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin Olumsuz Beklentilerinin;

1. Cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediği saptanmıştır.

2. Kıdem, yaş ve okulun sosyo-ekonomik durumuna göre; daha genç, kıdemi daha az olan ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullardaki öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha olumsuz beklentide oldukları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin Sınıfıçi Gözlemleri;

1. Sınıfıçi gözlemlerinde, öğretmenlerin yüksek beklenti geliştirdiği öğrencilere daha olumlu davranış içerisinde bulunduğu, düşük beklenti geliştirdiği öğrencilere karşı daha olumsuz davranışta bulunduğu belirlenmiştir.

Tufan ve Urhan (2000), "Okul Yöneticilerinin Kendilerini Geliştirmeleri" ismini taşıyan makalelerinde, eğitim alanındaki gelişmelerin okula girmesinde okul yöneticilerinin etkisine değinilmiştir.

Güven, A. ve Yalçınkaya, Akyüz, M. (2001) yaptıkları araştırma, öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerini karşılaştırma amacı ile yapılmıştır. Araştırma, Ege üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümünde açılan öğretmenlik sertifikası programına devam eden Fen ve Edebiyat Fakülteleri öğrencileri ile Beden Eğitimi öğretmenliği Bölümlerinden 305 üniversite öğrencisine Öğretmen İletişim Beceri Ölçeği ile Problem Çözme Envanteri uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşleri ile ilişkili olabileceği düşünülen değişkenlere açısından analiz edilmiştir. Bu araştırma sonucunda:

Öğretmen adaylarının öğretmen iletişim becerilerine ilişkin görüşleri;

1. Fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır; Edebiyat Fakültesi öğrencileri diğer fakültelere göre iletişim becerileri konusunda kendilerini daha yeterli görmektedirler.
2. Bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır; Sanat Tarihi, Sosyoloji, Felsefe ve Coğrafya Bölümü öğrencilerinin ortalamaları, Matematik, Biyoloji, Kimya ve Astronomi Bölümü öğrencilerine göre daha yüksek bulunmuştur.
3. Sınıf düzeyinin yükselmesi ile empati ve eşitlik iletişim alt boyutlarındaki öğretmen beklentilerinin yükseldiği saptanmıştır.
4. Cinsiyet değişkenine göre, etkililik dışındaki iletişim boyutlarında kadınlar ile erkeklerin görüşlerinde farklılıklar olduğu saptanmıştır.
5. Yaş değişkenine göre farklılık gözlenmemiştir.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışma da Saracaloğlu, S. ve Ark. (2001) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları şöyle özetlenebilir:

1. Öğretmen adaylarının iletişim becerinin "çok yeterli" düzeyde bulunduğu ortaya konulmuştur.
2. Katılımcıların iletişim becerilerine ilişkin görüşleri; üniversite, bölüm, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, kendilerini yaratıcı bulup bulmama, problem çözme konusunda kendilerini algılama değişkenleri bakımından farklılaşmakta; iletişim dersi alıp almama durumuna göre ise değişmediği saptanmıştır.

Kırbaş'ın (2001), "İletişim" isimli makalesinde, iletişimin tanımı ve sınıflandırılması yapılmış, iletişim türleri üzerinde durulmuş ve öğretim-öğrenme sürecinde etkili iletişim kurulmasının öneminden ve iletişim engeli olabilecek faktörlerin ortadan kaldırılmasının gerekliliğinden söz edilmiştir.

Özbek (2001), "Kişiler Arası İletişim" ismini taşıyan araştırmasında, kişiler arası iletişim tanımı, temel iletişim süreçleri, iletişim modelini oluşturan öğelerden söz ederek, sağlıklı iletişim kurulabilmesi için öneriler getirmiştir.

Avcı (2001), "İletişim" isimli çalışmasında, etkili iletişim ve etkileşim üzerinde durarak eğitimde iletişim ve etkileşimden söz etmiştir.

Yörük ve Kocabaş. (2001) tarafından hazırlanan "Eğitimde Demokratik Liderlik ve İletişim" adını taşıyan makalelerinde, eğitimde demokratik liderliğin iletişim ve öğelerini bilmekle gerçekleştirilebileceğini ve iletişimde başarılı olamayan yöneticinin okulda demokratik ortam oluşturamayacağını belirtmişlerdir.

Demirtaş (2001), "Sınıf İçinde Öğretmen Davranışları" isimli çalışmasında, etkili öğretmen özellikleri ve davranışlarından söz ederken öğretmen-öğrenci iletişimde yapması gereken davranışlarından bahsetmiştir.

Tabak'ın (2001), "Kurumsal İletişim" isimli çalışması, kurumsal iletişim yapısı üzerinde durmuştur.

2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında iletişim konusunda, Stockard ve Johnson. (1980); Spence, Deaux ve Hemreich. (1985); Roloff. (1987) tarafından yapılan araştırmalarda, cinsiyet rolleri bakımından farklılıklarından söz edilmiştir. Araştırmacılar, yapmış oldukları çalışmalar sonucunda, kadınların iletişim becerilerinde, kadın ve erkek rollerindeki farklılıklar nedeni ile erkeklere göre daha başarılı olduklarını ortaya koymuşlardır.

Lee (1997); Saunders ve Mills. (1999) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin algıları, iletişim becerilerine ilişkin ders alan öğrencilerin lehine farklılık bulunmuştur.

Mahavandi, A. ve Malekzadeh A.R (1998) "Organizasyonlarda İletişim" isimli çalışmalarında, organizasyonlarda iletişim, iletişim yönü, etkili iletişimden söz

etmişlerdir. Araştırmacılar, iletişim becerilerinin kalıcı ve kişisel bir özellik olmadığını, yöneticilerin daha etkili iletişim becerilerini geliştireceklerini ve bunun da şu dört unsur ile gerçekleştirilebileceğini ifade etmişlerdir; kişisel ve örgütsel engelleri ortadan kaldırma, aktif dinleme, etkili geri bildirim ve güvenilirliğin sağlanması.

Thody, Gray ve Browden (2000) "Öğretmenlerin Kalım Rehberi" isimli kitaplarında, "Pozitif Öğrenme Ortamının Yaratılması" başlıklı yazılarında, eğitim ortamında kurulacak etkili ilişkilerin öğrenme sürecinin kalitesini belirlemesi ve sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesinin koşullarından söz edilmiştir.

Diaz'ın (2001) makalesi, "KIOSK-UCS Öğrenci Danışma Rehberi" ismini taşımaktadır. Bu makale, öğrencilerin akademik başarılarının öğretim elemanları ile etkili iletişim kurmalarının etkili olduğu ortaya konulmuş ve öğretim elemanları ile etkili iletişim gerçekleşme koşulları üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evreni, örnekleme, araştırma için geliştirilen ölçme araçları ve bunlar aracılığı ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler konularında bilgiler bulunmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma, Ege Üniversitesi Eğitim, Edebiyat, Fen ve İletişim Fakültelerindeki öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşarak farklılaşmadığını belirlemek amacıyla betimleyici olarak düzenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Evren

Araştırma Evrenini, İzmir İl Merkezi Bornova Belediyesi sınırları içerisindeki Ege Üniversitesi Eğitim, Edebiyat, Fen ve İletişim Fakülteleri oluşturmaktadır.

Örneklem

Eğitim Fakültesi; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği Bölümleri, Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri, Fen Fakültesi; Biyoloji ve Kimya Bölümleri ile İletişim Fakültesi; Gazetecilik, Radyo-TV Bölümlerinde öğrenim gören üniversite üçüncü sınıf öğrencileri ve bu Fakültelerde görevli öğretim elemanlarından oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Ön Uygulama

Soru Kağıdının Hazırlanması

Verilerin toplanmasında iki ölçek kullanılmıştır. İlk ölçek, Bolat (1990) tarafından uyarlanan "Öğretmen-Öğrenci İletişimi Anketi"dir.

Bu ölçeğe ek olarak tarafımdan, üniversite öğrencileri ve ailelerine ilişkin tanıtıcı bilgilerin yer aldığı kişisel bilgi formları ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının yöneticilerle iletişimlerini ortaya koyacak sorulardan oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Bunlardan ilki öğrencilere, ikincisi öğretim elemanlarına uygulanmıştır.

Öğretmen-Öğrenci İletişimi Ölçeği

Öğretmen-Öğrenci İletişimi Ölçeği (Bolat, 1990) öğretim elemanları ve öğrenciler olmak üzere iki ayrı gruba uygulanacak içerik ve formda düzenlenmiştir. Ölçekte 32 soru yer almaktadır ve bu soruların 29'u öğretim elemanları ve öğrenciler için ortak olup kalan üç soru sadece öğrencilere yönelik hazırlanmıştır.

Ölçekte yer alan sorular dört boyutta toplanmaktadır;

Birinci Boyut: Öğretim elemanları kaynaklı iletişim engelleri; 3., 6., 13., 16., 17., 18., 19., 20., 24., 26., 27. ve 29. sorular.

İkinci Boyut: Öğrenci kaynaklı iletişim engelleri; 2., 4., 5., 8., 10., 11., 15., 21., 22., 23., 25. ve 28. sorular.

Üçüncü Boyut: Öğretim elemanı dil kaynaklı iletişim engelleri; 1.soru.

Dördüncü Boyut: Öğrenci dil kaynaklı iletişim engelleri; 7., 9., 12. ve 14. sorular.

Öğretim elemanı görev, yaş, cinsiyet bakımından ilişkileri ; 30., 31. ve 32. sorular.

Ölçekte yer alan maddeler 5'li dereceleme ile, 1=Tamamen Katılıyorum ve 5=Hiç Katılmıyorum olmak üzere cevaplandırılmaktadır.

1. Anket, örneklem dışındaki Edebiyat Fakültesi; İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İletişim Fakültesi; Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümleri ile Fen Fakültesi; Fizik Bölümlerinde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 118 öğrenciye uygulanarak ön uygulaması yapılmış ve aynı bölümlerin 35 öğretim elemanlarına uygulanmıştır.

2. Verilerin analizi yapılarak, ölçek için toplam ve alt boyutlarında geçerlilik ve güvenilirliklerine bakılmıştır. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik sonuçları Tablo1. ve Tablo 3'de verilmiştir.

Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının Yöneticilerle İletişimlerine İlişkin Ölçeğin Geliştirilmesi

Ölçeğin geliştirilmesine yönelik olarak şu yol izlenmiştir:

1. İletişim, öğretmen-öğrenci iletişimi, öğretim elemanı-yönetici iletişimi ve öğrenci-yönetici iletişimi konularında ilgili literatürler taranmıştır.
2. Öğretim elemanı-yönetici iletişimi ve öğrenci-yönetici iletişimi ölçeği geliştirilirken, öğretmen-öğrenci iletişimi ölçeği (Bolat, 1990) temel alınmış, sorular yöneticilerle olan iletişime göre yapılandırılmış, ayrıca yönetimle iletişim konusunda direkt ilişkili olacağı düşünülen sorular tarafımdan üretilmiştir.
3. Oluşturulan anket soruları hakkında uzman görüşleri (Eğitim, Sosyoloji, Psikoloji, İletişim Fakülteleri öğretim üyeleri ile yöneticilerden) alınmıştır.
4. Anket, ilgili uzmanların görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.
5. Yeniden düzenlenen anket, örnekleme dışındaki Edebiyat Fakültesi; İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İletişim Fakültesi; Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümleri ile Fen Fakültesi; Fizik Bölümlerinde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri ve aynı Bölümlerin öğretim elemanlarına ön uygulanması yapılmıştır.
6. Öğrencilere uygulanan anketler, her bölümden 43'er öğrenci olmak üzere toplam 129 öğrenciye uygulanarak ön uygulaması yapılmıştır. Uygulanan öğrenci anketlerinden eksik ve hatalı olan 11 tanesi iptal edilmiştir. Örnekleme toplam 118 öğrenci dahil edilmiştir. Fakültelerin ilgili bölümlerindeki toplam öğretim elemanı sayısı 45 olarak saptanmıştır. Aynı zamanda elden birebir uygulanan anketlerden toplam eksik ve hatalı olan on tanesi iptal edilmiş, 35 öğretim elemanı anketi analize alınmıştır.
7. Öğretim elemanı-yönetici iletişimi ölçeği ile öğrenci-yönetici iletişim ölçeği olmak üzere gruplara uygulanacak içerik ve formda düzenlenmiştir. Ölçekte 37 soru ve 1 adet açık uçlu olmak üzere toplam 38 soru yer almaktadır.

Ölçekte yer alan sorular dört boyutta toplanmaktadır;

Birinci Boyut: Yönetici kaynaklı iletişim engelleri; 3., 6., 13., 16., 17., 18., 19., 20., 24., 26., 27., 29.,30., 31., 32., 33., 34., 35., ve 37. sorular.

İkinci Boyut: Öğretim elemanı-öğrenci kaynaklı iletişim engelleri; 2., 4., 5., 8., 10., 11., 15., 21., 22., 23., 25. ve 28. sorular.

Üçüncü Boyut: Yönetici dili kaynaklı iletişim engelleri; 1., ve 36. sorular.

Dördüncü Boyut: Öğretim elemanı-öğrenci dili kaynaklı iletişim engelleri; 7., 9., 12., ve 14. sorular.

Öğretim elemanı görev, yaş, cinsiyet bakımından ilişkileri; 30., 31., ve 32. sorulardan oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan maddeler 5'li dereceleme ile, 1=Tamamen Katılıyorum ve 5=Hiç Katılmıyorum olmak üzere cevaplandırılmaktadır.

1. Verilerin analizi yapılarak, her iki ölçek için madde toplam, korelasyon, geçerlilik ve güvenilirliklerine bakılmıştır. Her iki ölçeğe ilişkin güvenilirlik sonuçları Tablo2. ve Tablo 4'de verilmiştir.
2. Bilgisayar Mühendisliği, Psikoloji ve Eğitim uzmanlarının görüşleri alınmıştır.
3. Değerlendirme ve analiz sonuçlarına göre anket son şeklini almıştır.

Soru Kağıdının Uygulanması

Ek I, II, III, IV, V, VI' da belirtilen soru kağıdı 2001-2002 öğretim döneminde örneklem kapsamı dışındaki üniversitenin; İngiliz Dili ve Edebiyatı, İletişim, Fizik Bölümlerinde ayrı ayrı günlerde uygulanmıştır.

Anketler, araştırmacı ve ders öğretim elemanları tarafından, ders sırasında, öğrencilere dağıtılarak gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır.

Öğretim elemanlarına araştırmacı tarafından dağıtılan anketler başka günlerde araştırmacı tarafından elden toplanarak veriler elde edilmiştir.

Veri Çözümü ve Yorumlanması

Anket yolu elde edilen veriler değerlendirilerek, frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Araştırma verileri Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde değerlendirilmiştir. Araştırmada SPSS 10.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Esas Uygulama

Soru Kağıdının Uygulanması

Ek I, II, III, IV, V, VI' da belirtilen soru kağıdı 2001-2002 öğretim döneminde örneklem kapsamındaki Ege üniversitesinin; Sınıf Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı,

Biyoloji, Kimya, Gazetecilik ve Radyo-TV Bölümlerinde ayrı ayrı günlerde uygulanmıştır.

Anketler, araştırmacı ve ders öğretim elemanları tarafından, ders sırasında, örneklem grubuna giren öğrencilere dağıtılarak gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır.

Öğrencilere uygulanan anketler, Kimya Bölümünden 45, Biyoloji Bölümünden 49, Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümünden 55, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünden 35, Gazetecilik Bölümünden 36, Radyo-TV Bölümünden 35, Sınıf Öğretmenliği Bölümünden 32 ve PRD Bölümünden 18 olmak üzere uygulanan anketlerden üç tanesi iptal edilerek, toplam 305 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir.

Ege üniversitesi Fen Fakültesi; Biyoloji Bölümünden 32, Kimya Bölümünden 30, Ege üniversitesi Edebiyat Fakültesi; Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 9, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünden 7, İletişim Fakültesi; Gazetecilik Bölümünden 9, Radyo-TV Bölümünden 12, Eğitim Fakültesi; Sınıf Öğretmenliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümlerinden 15 olmak üzere toplam öğretim elemanı sayısı 112 olarak saptanmıştır.

Öğretim elemanlarına araştırmacı tarafından dağıtılan anketler başka başka günlerde araştırmacı tarafından 1 ay süresince birbir öğretim elemanlarından elden toplanarak veriler elde edilmiştir.

Uygulanan anketlerden eksik ve hatalı olan 27 tanesi iptal edilmiş, 85 öğretim elemanı analize alınmıştır.

Öğretim elemanı-yönetici iletişimi ölçeği ile öğrenci-yönetici iletişim ölçeği 37 soru ve 1 adet açık uçlu olmak üzere toplam 38 soru yer almaktadır. Ölçekte yer alan sorular 5 grupta toplanmaktadır; yönetici kaynaklı iletişim engelleri 12, öğretim elemanı kaynaklı iletişim engelleri 12, öğrenci kaynaklı iletişim engelleri 12, yönetici dil kaynaklı iletişim engelleri 1, öğretim elemanı dil kaynaklı iletişim engelleri 4, öğrenci dil kaynaklı iletişim engelleri 4, öğretim elemanı görev, yaş, cinsiyet bakımından ilişkileri 3 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler 5'li dereceleme ile, 1=Tamamen Katılıyorum ve 5=Hiç Katılmıyorum olmak üzere cevaplandırılmaktadır. Ölçekte yer alan 38. Açık uçlu soru, öğrenci ve öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerini içermektedir. Bu soruyu cevaplayanların kodlaması yapılmış ve yeterli sayıyı içermediğinden sadece yüzde olarak alınmış ve ölçeğe dahil edilmemiştir.

Verilerin analizi yapılarak, her iki ölçek için madde toplam, korelasyon, geçerlilik ve güvenilirliklerine bakılmıştır. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik sonuçları Tablo 2. ve Tablo 4. 'de verilmiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anket yolu elde edilen veriler değerlendirilerek ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Değişkenler arasında farklılaşma olup olmadığını belirlemek için t testi, Varyans analizi, Duncan testi ve korelasyon uygulanmıştır. Araştırma verileri Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde değerlendirilmiştir. Bu çalışmada önem düzeyi olarak $p < .05$ ve $p < .01$ olarak alınmıştır. Araştırmada SPSS 10.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Tablo 1. Öğrenci-Öğretim elemanı İletişimi (OI) İçin Ön Uygulama/ Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri

Öğrenci-Öğretim elemanı İletişimi (OI)	Ön Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı	Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı
I. Boyut	0.9218	0.9053
II. Boyut	0.8047	0.7079
III. Boyut	-	-
IV. Boyut	0.8521	0.7235
Toplam	0.9361	0.9048

Tablo 2. Öğrenci-Yönetici İletişimi (YOİ) İçin Ön Uygulama/ Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri

Öğrenci-Yönetici İletişimi (YOİ)	Ön Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı	Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı
I. Boyut	0.9348	0.9136
II. Boyut	0.7882	0.7068
III. Boyut	0.6308	0.5428
IV. Boyut	0.4718	0.8341
Toplam	0.9420	0.9188

Tablo 3. Öğretim elemanı-Öğrenci İletişimi (OI) İçin Ön Uygulama/ Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri

Öğretim elemanı-Öğrenci İletişimi (OI)	Ön Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı	Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı
I. Boyut	0.8578	0.7938
II. Boyut	0.8225	0.7263
III. Boyut	-	-
IV. Boyut	0.8904	0.7904
Toplam	0.9267	0.8884

Tablo 4. Öğretim elemanı- Yönetici İletişimi (YOİ) İçin Ön Uygulama/ Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı Değerleri

Öğretim elemanı- Yönetici İletişimi (YOİ)	Ön Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı	Esas Uygulama Cronbach Alfa Katsayısı
I. Boyut	0.9542	0.9470
II. Boyut	0.8808	0.7888
III. Boyut	0.9238	0.6868
IV. Boyut	0.8705	0.8354
Toplam	0.9651	0.9542

Tablo 1., 2., 3., 4.'de görüldüğü gibi, 305 öğrencinin envanterden aldıkları puanlar üzerinden hesaplanan Cronbach Alfa Katsayısı Öğretim elemanı ile iletişim Ölçeği (OI) için=0.9048, Yönetici İle İletişim Ölçeği (YOİ) için=0.9188'dir.

85 öğretim elemanının envanterden aldıkları puanlar üzerinden hesaplanan Cronbach Alfa Katsayısı Öğrenci ile iletişim Ölçeği (OI) için=0.8884, Yönetici İle İletişim Ölçeği (YOİ) için=0.9542 olarak bulunmuştur.

Buna göre, envanterlerin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrenciler, Öğretim Elemanları ve Yöneticilerin İletişim Yeterlilik Dereceleri

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve yöneticilerin iletişim yeterlilik derecelerinin belirlenmesi için kullanılan skala aşağıda verilmiştir;

- Hiç Katılmıyorum=0-79
- Çok Az Katılıyorum=80-159
- Biraz Katılıyorum=160-239
- Çoğunlukla Katılıyorum=240-319
- Tamamen Katılıyorum=320-400.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemi ve alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorum yer almaktadır. Öğrenci ve öğretim elemanlarına ait kişisel özelliklerin verilmesi araştırma için gerekli görülmektedir.

Öğrencilere İlişkin Kişisel Özellikler

Öğrencilere ilişkin özellikler aşağıda tablolar ve açıklamalar şeklinde verilmektedir. Bu kısımda, öğrencilerin; yaşlarına, cinsiyetlerine, fakültelerine, bölümlerine, bitirdikleri lise türlerine, mezun oldukları lise kollarına, anne ve baba öğrenim durumlarına, annelerinin çalışıp/çalışmama durumlarına, baba mesleklerine, sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre dağılımları incelenecektir.

Yaşlara Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısının %1.6 (n=5)'si 18-19 yaş grubunda, %48.2 (n=147)'si 20-21 yaş grubunda, %42.0 (n=128)'i 22-23 yaş grubunda, %4.9 (n=15)'u 24-25 yaş grubunda, %3.3 (n=10)'ü 25 ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%49.8) 18-21 yaş grubunda olduğu ifade edilebilir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Yaş Durumlarına Göre Dağılımı

Yaş Durumu		
Yaş Dağılımları	n	%
18-19	5	1.6
20-21	147	48.2
22-23	128	42.0
24-25	15	4.9
25 ve üstü	10	3.3
Toplam	305	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünün %49.8 (n=152) ile 18-21 yaş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri incelendiğinde; Tablo 6'da görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğunu %65.9 (n=201) ile kız öğrenciler oluştururken, %34.1 (n=104)'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet Durumu		
Cinsiyet Dağılımları	n	%
Kız	201	65.9
Erkek	104	34.1
Toplam	305	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %65.9 (n=201) ile kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Fakülterele Göre Dağılımı

Araştırmada yer alan öğrencilerin Fakülterele göre dağılımları incelendiğinde; %29.5 (n=90)'i Edebiyat Fakültesinden, %16.4 (n=50)'ü Eğitim Fakültesinden, %30.8 (n=94)'i Fen Fakültesinden ve %23.3 (n=71)'ü İletişim Fakültesindedir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı

Fakülteler		
Fakülte Dağılımları	n	%
Edebiyat	90	29.5
Eğitim	50	16.4
Fen	94	30.8
İletişim	71	23.3
Toplam	305	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %30.8 (n=94) ile Fen Fakültesinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Bölgümlere Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlere göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 8'de görüldüğü gibi katılımcıların %11.5 (n=35)'i Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünden, %18.0 (n=55)'i Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, %16.1 (n=49)'i Biyoloji Bölümünden, %14.8 (n=45)'i Kimya Bölümünden, %5.9 (n=18)'u PDR Bölümünden, 10.5 (n=32)'i Sınıf Öğretmenliği Bölümünden, %11.5 (n=35)'i Radyo-TV Bölümünden, %11.8 (n=36)'i Gazetecilik Bölümündendir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı

Bölümler		
Bölüm Dağılımları	n	%
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	35	11.5
Türk Dili ve Edebiyatı	55	18.0
Biyoloji	49	16.1
Kimya	45	14.8
PDR	18	5.9
Sınıf Öğretmenliği	32	10.5
Radyo-TV	35	11.5
Gazetecilik	36	11.8
Toplam	305	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %18.0 (n=55) ile Türk Dili ve Edebiyatı öğrencileri oluşturmaktadır.

Bitirdikleri Lise Türüne Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin bitirmiş oldukları lise türüne göre dağılımları; % 45.2 (n=138)'i Akademik (Genel) lise mezunu, %1.6 (n=5)'sı Öğretmen lisesi mezunu, %2.0 (n=6)'ı İmam hatip lisesi mezunu, %4.3 (n=13)'ü Mesleki Teknik lise mezunu, %10.8 (n=33)'i Anadolu lisesi mezunu, %6.6 (n=20)'sı Özel lise mezunu, %25.6 (n=78)'sı Süper lise mezunu ve %3.9 (n=12)'u seçenekler dışı lise türü mezunudur. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sırası ile; Akademik lise, Süper lise ve Anadolu lisesi mezunudur. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Bitirdikleri Lise Türüne Göre Dağılımı

Bitirilen Lise Türü		
Lise Türü Dağılımları	n	%
Akademik (Genel) Lise	138	45.2
Öğretmen Lisesi	5	1.6
İmam hatip Lisesi	6	2.0
Mesleki Teknik Lise	13	4.3
Anadolu Lisesi	33	10.8
Özel Lise	20	6.6
Süper Lise	78	25.6
Diğer	12	3.9
Toplam	305	100.0

Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünü %45.2 (n=138) akademik (Genel) lise türünden mezun oldukları söylenebilir.

Bitirdikleri Lise Koluna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin bitirmiş oldukları lise koluna göre dağılımları; % 37.4 (n=114)'ü Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar, %17.0 (n=52)'i Türkçe+Matematik, %31.8 (n=97)'i Edebiyat/Sosyal, %8.5 (n=26)'u, Dil %5.2 (n=16)'si seçenekler dışı lise kolu mezunudur. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu sırası ile; Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar, Edebiyat/Sosyal ve Türkçe+Matematik kolu mezunları oluşturmaktadır. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 10 'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Bitirdikleri Lise Koluna Göre Dağılımı

Bitirilen Lise Kolu		
Lise Kolu Dağılımları	n	%
Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar	114	37.4
Türkçe+Matematik	52	17.0
Edebiyat/Sosyal	97	31.8
Dil	26	8.5
Diğer	16	5.2
Toplam	305	100.0

Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünü %37.4 (n=114) Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar lise kolu mezunu olduğu söylenebilir.

Anne-Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve baba öğrenim durumları incelendiğinde; Tablo 11'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğunun anne öğrenim durumları %43.3 (n=132) ile İlkokul, Baba öğrenim durumları %35.7 (n=109) ile Fakülte/Yüksekokul mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Anne-Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumları					
Öğrenim Durumları Dağılımları	Anne		Baba		
	n	%	n	%	
Okur- yazar değil	29	9.5	4	1.3	
İlkokul mezunu	132	43.3	88	28.9	
Ortaokul mezunu	27	8.9	42	13.8	
Lise mezunu	59	19.3	62	20.3	
Yüksekokul/Fakülte mezunu	58	19.0	109	35.7	
Toplam	305	100.0	305	100.0	

Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünün %43.3 (n=132) annesi İlkokul mezunu iken babaları %35.7 (n=109)Yüksekokul/Fakülte mezunudur şeklinde ifade edilebilir.

Annelerinin Çalışıp/Çalışmama Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin çalışıp/çalışmama durumuna göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 12'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu %81.6 (n=249)'sı Hayır çalışmıyor derken, %18.4 (n=56)'ü Evet çalışıyor şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 12. Öğrencilerin Annelerinin Çalışıp/Çalışmama Durumlarına Göre Dağılımı

Annelerinin Çalışıp/Çalışmama Durumu		
Çalışıp/Çalışmama Dağılımları	n	%
Evet	56	18.4
Hayır	249	81.6
Toplam	305	100.0

Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünün %81.6 (n=249) annesinin çalışmadığı şeklinde ifade edilebilir.

Baba Meslek Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba meslek durumları incelendiğinde; Tablo 13 'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğunun baba meslek gruplarının; %36.1 (n=110) ile Emekli, %27.2 (n=83) ile Serbest Meslek ve %20.0 (n=61) ile Memur olduğu saptanmıştır.

Tablo 13. Öğrencilerin Baba Mesleklerine Göre Dağılımı

Baba Meslek Durumları		
Baba Meslek Dağılımları	n	%
İşçi	28	9.2
Memur	61	20.0
Serbest Meslek	83	27.2
Emekli	110	36.1
Diğer	23	7.5
Toplam	305	100.0

Bu durumda, öğrencilerin bir büyük bölümünün %36.1 (n=110) babalarının Emekli olduğu şeklinde ifade edilebilir.

Sosyo-ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısının %5.9 (n=18)'u Üst SED, %78.7 (n=240) Orta SED, %15.4 (n=47) Alt SED grubunda yer almaktadır. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı

Sosyo-ekonomik Durum		
Sosyo-ekonomik Düzeyi Dağılımları	n	%
Üst SED	18	5.9
Orta SED	240	78.7
Alt SED	47	15.4
Toplam	305	100.0

Bu durumda, öğrencilerin büyük bir bölümünün %78.7 (n=240) Orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Sonuçta, öğrencilerin kişisel özellikleri genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin %65.9 (n=201) ile büyük bir bölümünün kız ve %34.1 (n=104)'inin erkek, %49.8 (n=152) ile (18-21) yaş grubu arasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, % 30.8 (n=94) ile Fen Fakültesi; %16.1 (n=49)'i Biyoloji ve %14.8 (n=45)'i Kimya Bölümleri, % 29.5 (n=90) ile Edebiyat Fakültesi; %18.0 (n=55)'i Türk Dili ve Edebiyatı ve %11.5 (n=35)'i Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümleri, %23.3 (n=71) ile İletişim Fakültesi; %11.8 (n=36)'i Gazetecilik ve %11.5 (n=35) Radyo-TV, %16.4 (n=50) ile Eğitim Fakültesi; %10.5 (n=32)'i Sınıf Öğretmenliği ve %5.9 (n=18)'u PDR Bölümlerinden olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mezun oldukları lise türlerinin daha çok %45.2 (n=138) ile Akademik (Genel) lise olduğu, lise kollarının ise, %37.4 (n=114) Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar, %31.8 (n=97) Edebiyat/Sosyal, %17.0 (n=52) Türkçe+Matematik, %8.5 (n=26) Dil, %5.2 (n=16) Genel Kültür olduğu görülmektedir.

Anne öğrenim durumu olarak büyük çoğunluğu %43.3 (n=132) İlkokul mezunu ve %81.6 (n=249)'u çalışmadığı görülmektedir.

Baba öğrenim durumunun %35.7 (n=109) ile Fakülte/Yüksekokul mezunu olduğu ve % 36.1 (n=110)'nin Emekli olduğu, %27.2 (n=83) Serbest meslek sahibi olduğu, %20.0 (n=61)'nin memur olarak çalıştığı görülmektedir.

Öğrencilerin Sosyo-ekonomik düzeylerinin %78.7 (n=240)'sinin Orta düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretim elemanlarına İlişkin Kişisel Özellikler

Öğretim elemanlarına ilişkin özellikler aşağıda tablolar ve açıklamalar şeklinde verilmektedir. Bu kısımda, öğretim elemanlarının; cinsiyetlerine, yaşlarına, mesleki kıdemlerine, akademik unvanlarına, fakültelerine, bölümlerine göre dağılımları incelenecektir.

Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Cinsiyetleri incelendiğinde; Tablo15'de görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğunu %52.9(n=45) ile Bayan öğretim elemanları oluştururken, %47.1 (n=40)'ini erkek öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Tablo 15. Öğretim elemanlarının Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet Durumu		
Cinsiyet Dağılımları	n	%
Bayan	45	52.9
Erkek	40	47.1
Toplam	85	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %52.9 (n=45) ile Bayan öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Yaşlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan toplam öğretim elemanı %2.4 (n=2)'ü 20-29 yaş grubunda, %16.5 (n=14)'i 30-39 yaş grubunda, %37.6 (n=32)'sı 40-49 yaş grubunda, %43.5 (n=37)'i 50 ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Bu durumda, öğretim elemanlarının büyük bir bölümünün 50 ve üstü yaş grubunda olduğu ifade edilebilir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Öğretim elemanlarının Yaş Durumlarına Göre Dağılımı

Yaş Durumu		
Yaş Dağılımları	n	%
20-29	2	2.4
30-39	14	16.5
40-49	32	37.6
50 ve üstü	37	43.5
Toplam	85	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %43.5 (n=37) ile 50 ve üstü yaş grubundaki öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Mesleki kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 13'de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının %3.5 (n=3)'i 1-5 yıl, %7.1 (n=6)'i 6-10 yıl, %16.5 (n=14)'i 11-15 yıl, %72.9 (n=62)'u 16 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahiptirler. Bu durumda, öğretim elemanlarının büyük bir bölümünün 16 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahip olduğu ifade edilebilir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretim elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Mesleki Kıdem Durumu		
Mesleki Kıdem Dağılımları	n	%
1-5 yıl	3	3.5
6-10 yıl	6	7.1
11-15 yıl	14	16.5
16 ve üstü yıl	62	72.9
Toplam	85	100.0

Bu durumda, öğretim elemanlarının büyük bir bölümünün %72.9 (n=62) 16 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahip oldukları şeklinde ifade edilebilir.

Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Akademik Ünvanları incelendiğinde; Tablo 18'de görüldüğü gibi öğretim elemanların akademik unvanları yoğunluk sırasıyla; %40.0 (n=34) ile Profesörler, %29.4 (n=25) ile Yardımcı Doçentler, %18.8 (n=16) ile Doçentler ve %11.8 (n=10) ile Öğretim Görevlileri şeklindedir.

Tablo 18. Öğretim elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı

Akademik Ünvan Durumu		
Akademik Ünvan Dağılımları	n	%
Öğretim Görevlisi	10	11.8
Yardımcı Doçent	25	29.4
Doçent	16	18.8
Profesör	34	40.0
Toplam	85	100.0

Bu durumda, öğretim elemanlarının büyük bir bölümünü %40.0 (n=34) ile profesörler oluşturmaktadır.

Fakültelerine Göre Dağılımı

Araştırmada yer alan öğretim elemanlarının Fakültele göre dağılımları incelendiğinde; %16.5 (n=14)'i Edebiyat Fakültesinden, %15.3 (n=13)'ü Eğitim Fakültesinden, %51.8 (n=44)'i Fen Fakültesinden ve %16.5 (n=14)'ü İletişim Fakültesindedir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19. Öğretim elemanlarının Fakültelerine Göre Dağılımı

Fakülteler		
Fakülte Dağılımları	n	%
Edebiyat	14	16.5
Eğitim	13	15.3
Fen	44	51.8
İletişim	14	16.5
Toplam	85	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümünü %51.8 (n=44) ile Fen Fakültesinde görevli öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Bölmelerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının Bölmelere göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 20'de görüldüğü gibi katılımcıların %5.9 (n=5)'i Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünden, %10.6 (n=9)'ü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, %28.2 (n=24)'i Biyoloji Bölümünden, %23.5 (n=20)'i Kimya Bölümünden, %3.5 (n=3)'ü PDR Bölümünden, %5.9 (n=5)'i Sınıf Öğretmenliği Bölümünden, %9.4 (n=8)'i Radyo-TV Bölümünden, %7.1 (n=6)'i Gazetecilik Bölümünden, %5.9 (n=5) Eğitim Bilimleri Bölümündendir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Öğretim elemanlarının Bölmelerine Göre Dağılımı

Bölmeler		
Bölüm Dağılımları	n	%
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	5	5.9
Türk Dili ve Edebiyatı	9	10.6
Biyoloji	24	28.2
Kimya	20	23.5
PDR	3	3.5
Sınıf Öğretmenliği	5	5.9
Radyo-TV	8	9.4
Gazetecilik	6	7.1
Eğitim Bilimleri	5	5.9
Toplam	85	100.0

Bu durumda, katılımcıların büyük bir bölümü %28.2 (n=24) ile Biyoloji Bölümünde görevli öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Sonuçta, öğretim elemanlarının kişisel özellikleri genel olarak değerlendirildiğinde, öğretim elemanlarının %52.9 (n=45) ile büyük bir bölümünün bayan ve %47.1 (n=40)'nin erkek, %43.5 (n=37)'nin 50 ve üstü, %37.6 (n=32)'sının 40-49, %16.5 (n=14) 30-39, %2.4 (n=2)'nin 20-29 yaş grubu arasında olduğu görülmüştür.

Mesleki kıdem bakımından çoğunluğu; %72.9 (n=62) ile 16 ve üstü ve % 16.5 (n=14) ile 11-15 yıla sahip olanlar oluştururken, akademik ünvana göre, %40.0 (n=34) profesör ve %25.4 (n=25) ile yardımcı doçentlerin oluşturduğu görülmüştür.

Öğretim elemanlarının, %51.8 (n=44) ile Fen Fakültesi; %28.2 (n=24)'si Biyoloji ve %23.5 (n=20) Kimya Bölümleri, %16.5 (n=14) ile Edebiyat Fakültesi; %10.6 (n=9)'sı Türk Dili ve Edebiyatı ve %5.9 (n=5)'u Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümleri, %16.5 (n=14) İletişim Fakültesi; %9.4 (n=8)'ü Radyo-TV ve %7.1 (n=6)'i Gazetecilik Bölümleri, %15.3 (n=13) ile Eğitim Fakültesi; %5.9 (n=5)'u Eğitim Bilimleri, %5.9 (n=5)'u Sınıf Öğretmenliği ve % 3.5 (n=3)'i Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümlerinde görevli oldukları görülmektedir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ilk alt problemi "Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir?. Ve bu görüşler arası anlamlı bir farklılık var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ölçek sorularına göre frekans, % ve χ^2 analizleri ile incelenmiş ve bulgular Tablo 21 ve Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

OI	Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi										χ^2	sd	p
	1 T.K		2 Ç.K		3 B.K		4 Ç.A.K		5 H.K				
Sç	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
1.s	34	11.1	130	42.6	87	28.5	38	12.5	16	5.2	179.980	4	.000**
2.s	66	21.6	122	40.0	65	21.3	33	10.8	19	6.2	68.271	4	.000**
3.s	56	18.4	116	38.0	70	23.0	38	12.5	25	8.2	129.546	4	.000**
4.s	45	14.8	80	26.2	92	30.2	58	19.0	30	9.8	112.278	4	.000**
5.s	63	20.7	114	37.4	74	24.3	34	11.1	20	6.6	48.381	4	.000**
6.s	43	14.1	113	37.0	80	26.2	43	14.1	26	8.5	154.845	4	.000**
7.s	55	18.0	141	46.2	65	21.3	35	11.5	9	3.0	3.038	4	.551
8.s	79	25.9	130	42.6	55	18.0	25	8.2	16	5.2	12.420	4	.014*
9.s	82	26.9	127	41.6	63	20.7	26	8.5	7	2.3	10.978	4	.027*
10.s	109	35.7	83	27.2	63	20.7	33	10.8	17	5.6	11.853	4	.018*
11.s	44	14.4	86	28.2	77	25.2	58	19.0	40	13.1	100.597	4	.000**
12.s	54	17.7	110	36.1	73	23.9	37	12.1	31	10.2	19.841	4	.001**
13.s	31	10.2	74	24.3	90	29.5	69	22.6	41	13.4	138.336	4	.000**
14.s	74	24.3	125	41.0	64	21.0	28	9.2	14	4.6	11.025	4	.026*
15.s	29	9.5	52	17.0	75	24.6	70	23.0	79	25.9	63.665	4	.000**
16.s	10	3.3	52	17.0	84	27.5	78	25.6	81	26.6	96.299	4	.000**
17.s	29	9.5	111	36.4	99	32.5	42	13.8	24	7.9	162.302	4	.000**
18.s	34	11.1	106	34.8	78	25.6	48	15.7	39	12.8	153.663	4	.000**
19.s	38	12.5	91	29.8	111	36.4	50	16.4	15	4.9	166.161	4	.000**
20.s	9	3.0	41	13.4	98	32.1	100	32.8	57	18.7	111.434	4	.000**
21.s	113	37.0	158	51.8	25	8.2	8	2.6	1	.3	9.651	4	.047*
22.s	145	47.5	107	35.1	31	10.2	13	4.3	9	3.0	2.600	4	.627
23.s	93	30.5	137	44.9	43	14.1	23	7.5	9	3.0	7.071	4	.132
24.s	10	3.3	90	29.5	82	26.9	60	19.7	63	20.7	231.909	4	.000**
25.s	18	5.9	61	20.0	99	32.5	75	24.6	52	17.0	17.244	4	.002**
26.s	50	16.4	138	45.2	76	24.9	23	7.5	18	5.9	154.443	4	.000**
27.s	44	14.4	129	42.3	69	22.6	38	12.5	25	8.2	131.069	4	.000**
28.s	55	18.0	145	47.5	70	23.0	21	6.9	14	4.6	6.558	4	.161
29.s	5	1.6	52	17.0	102	33.4	74	24.3	72	23.6	205.141	4	.000**

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 22. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

OI	Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi										x ²	sd	p
	Sç	1 T.K		2 Ç.K		3 B.K		4 Ç.A.K		5 H.K			
Dğ	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
1.s	71	83.5	13	15.3	1	1.2	-	-	-	-	179.980	4	.000**
2.s	57	67.1	22	25.9	5	5.9	1	1.2	-	-	68.271	4	.000**
3.s	70	82.4	15	17.6	-	-	-	-	-	-	129.546	4	.000**
4.s	58	68.2	22	25.9	5	5.9	-	-	-	-	112.278	4	.000**
5.s	47	55.3	29	34.1	8	9.4	1	1.2	-	-	48.381	4	.000**
6.s	70	82.4	14	16.5	1	1.2	-	-	-	-	154.845	4	.000**
7.s	15	17.6	40	47.1	23	27.1	6	7.1	1	1.2	3.038	4	.551
8.s	34	40.0	38	44.7	9	10.6	4	4.7	-	-	12.420	4	.014*
9.s	12	14.1	34	40.0	30	35.3	8	9.4	1	1.2	10.978	4	.027*
10.s	35	41.2	32	37.6	15	17.6	3	3.5	-	-	11.853	4	.018*
11.s	51	60.0	31	36.5	1	1.2	2	2.4	-	-	100.597	4	.000**
12.s	30	35.3	32	37.6	18	21.2	4	4.7	1	1.2	19.841	4	.001**
13.s	55	64.7	26	30.6	4	4.7	-	-	-	-	138.336	4	.000**
14.s	32	37.6	36	42.4	13	15.3	4	4.7	-	-	11.025	4	.026*
15.s	23	27.1	36	42.4	19	22.4	7	8.2	-	-	63.665	4	.000**
16.s	27	31.8	30	35.3	19	22.4	8	9.4	1	1.2	96.299	4	.000**
17.s	62	72.9	23	27.1	-	-	-	-	-	-	162.302	4	.000**
18.s	64	75.3	19	22.4	1	1.2	1	1.2	-	-	153.663	4	.000**
19.s	70	82.4	12	14.1	3	3.5	-	-	-	-	166.161	4	.000**
20.s	22	25.9	38	44.7	20	23.5	5	5.9	-	-	111.434	4	.000**
21.s	47	55.3	33	38.8	4	4.7	1	1.2	-	-	9.651	4	.047*
22.s	47	55.3	28	32.9	7	8.2	2	2.4	1	1.2	2.600	4	.627
23.s	30	35.3	44	51.8	9	10.6	2	2.4	-	-	7.071	4	.132
24.s	63	74.1	20	23.5	2	2.4	-	-	-	-	231.909	4	.000**
25.s	2	2.4	7	8.2	20	23.5	31	36.5	25	29.4	17.244	4	.002**
26.s	74	87.1	10	11.8	1	1.2	-	-	-	-	154.443	4	.000**
27.s	65	76.5	17	20.0	3	3.5	-	-	-	-	131.069	4	.000**
28.s	16	18.8	50	58.8	16	18.8	2	2.4	1	1.2	6.558	4	.161
29.s	41	48.2	39	45.9	5	5.9	-	-	-	-	205.141	4	.000**

*p<0.05

**p<0.01

1. T.K=Tamamen Katılıyorum   2. Ç.K=Çoğunlukla Katılıyorum   3. B.K=Biraz Katılıyorum   4. Ç.A.K=Çok Az Katılıyorum   5. H.K=Hiç Katılmıyorum

Tablo 21 ve 22'de görüldüğü gibi, öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin %42.6 (n=130)'sı öğretim elemanlarının derslerde konuları açık ve anlaşılır bir dille açıklamaları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %83.5 (n=71)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, ders konularının açık ve anlaşılır dille açıklanması konusundaki görüşleri ($p=0.000$, $p<0.01$) bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, öğretim elemanlarının derslerde konuları açık ve anlaşılır bir dille açıkladıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları derslerde konuları açık ve anlaşılır dille açıkladıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin derslerde anlaşılamayan konularda öğretim elemanına çekinmeden soru sorabilmeleri görüşüne öğrencilerin %40.0 (n=122)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %67.1 (n=57)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, derslerde anlaşılamayan konularda çekinmeden soru sorabilme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, derslerde anlaşılamayan konularda öğretim elemanlarına çekinmeden soru sorabildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerin derslerde anlaşılamayan konularda kendilerine çekinmeden soru sorabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, derslerde anlaşılamayan konularda öğretim elemanının öğrencileri soru sormaları konusunda cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %38.0 (n=116)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %82.4 (n=70)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, derslerde anlaşılamayan konularda çekinmeden soru sorabilmelerinde cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, derslerde anlaşılamayan konularda öğretim elemanlarının soru sormaları konusunda kendilerini cesaretlendirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları da derslerde anlaşılamayan konularda öğrencilerini soru sormaları konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, derslerde öğretim elemanları tarafından ileri sürülen fakat öğrencilerin katılmadığı görüşler olursa, öğrenciler kendi görüşlerini çekinmeden açıklayabilmeleri görüşüne öğrencilerin %30.2 (n=92)'si biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %68.2 (n=58)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, derslerde öğrencilerin öğretim elemanının görüşlerine katılmadıkları konularda görüşlerini çekinmeden açıklayabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, öğretim elemanları ile uymayan görüşlerini çekinmeden açıklayabildikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerin öğretim elemanları ile uymayan görüşlerini çekinmeden açıklayabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, derslerde öğrencilerin arkadaşları tarafından ileri sürülen fakat kendilerinin katılmadıkları görüşlerini çekinmeden açıklayabilmeleri görüşüne öğrencilerin %37.4 (n=114)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %55.3 (n=47)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, derslerde öğrencilerin arkadaşlarına uymayan görüşlerini çekinmeden açıklayabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, arkadaşları ile uyuşmayan görüşlerini açıklayabildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları da öğrencilerin arkadaşları ile uyuşmayan görüşlerini açıklayabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğretim elemanlarının öğrencilerini derslerde kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %37.0 (n=113)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %82.4 (n=70)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencileri derslerde kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler, öğretim elemanlarının kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları kendi görüşlerini açıklamaları konusunda öğrencilerini cesaretlendirdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin sınıfta herhangi bir konuda görüşlerini açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta sıkıntı çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %46.2 (n=141)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %47.1 (n=40)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin sınıfta herhangi bir konuda görüşlerini açıklarken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta sıkıntı çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanları arasındaki iletişime ilişkin görüşleri, sınıfta öğrencilerin uygun sözcük bulma ve cümle kurmakta sıkıntı çekmeme konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin sınıfta herhangi bir konuda görüşlerini ifade ederken sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin sınavlarda konuyu bildikleri takdirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %42.6 (n=130)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %44.7 (n=38)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin sınavlarda konuları bildikleri takdirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin sınavda konuyu bildikleri takdirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin yazılı sınavlarda soruyu cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta sıkıntı çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %41.6 (n=127)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %40.0 (n=34)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin yazılı sınavlarda soruyu cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta sıkıntı çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin yazılı sınavlarda soruları cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği görüşüne öğrencilerin %35.7 (n=109)'i tamamen katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %41.2 (n=35)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin özel sorunlarını paylaşabilmelerinin gerekliliği konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanlarının iletişimine ilişkin görüşleri, öğrencilerin özel sorunlarını paylaşabilmelerinin gerekliliği konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin dersle ilgili sorunlarını öğretim elemanları ile dersane dışında konuşabilmeleri görüşüne öğrencilerin %28.2 (n=86)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %60.0 (n=51)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin dersle ilgili sorunlarını öğretim elemanları ile dersane dışında konuşabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanlarının iletişime ilişkin görüşleri, öğrencilerin dersle ilgili sorunlarını öğretim elemanları ile dersane dışında konuşabildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencileriyle dersane dışında konuşabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin dersane dışında öğretim elemanları ile özel sorunları hakkında konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %36.1 (n=110)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %37.6 (n=32)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin dersane dışında öğretim elemanları ile özel sorunları hakkında konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin dersane dışında öğretim elemanları ile özel sorunları hakkında konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilerinin dersle ilgili sorunlarını dersane dışında açıklamaları konusunda cesaretlendirmeleri** görüşüne öğrencilerin %29.5 (n=90)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %64.7 (n=55)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilerinin dersle ilgili sorunlarını dersane dışında açıklamaları konusunda cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanlarının dersle ilgili sorunlarını dersane dışında açıklamaları konusunda kendilerini cesaretlendirdikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerini dersle ilgili sorunlarını dersane dışında açıklamaları konusunda kendilerini cesaretlendirdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrencilerin öğretim elemanlarına dersane dışında dersleriyle ilgili bir sorunlarını açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmemeleri** görüşüne öğrencilerin %41.0 (n=125)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %42.4 (n=36)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin öğretim elemanlarına dersane dışında dersleriyle ilgili bir sorunlarını açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin öğretim elemanlarına dersane dışında dersleriyle ilgili bir sorunlarını açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrencilerin dersle ilgili olmayan özel sorunları hakkında öğretim elemanlarıyla dersane dışında çekinmeden konuşabilmeleri** görüşüne öğrencilerin %25.9 (n=79)'u hiç katılmadıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %42.4 (n=36)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin dersle ilgili olmayan özel sorunları hakkında öğretim elemanlarıyla dersane dışında çekinmeden konuşabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrencilerin dersle ilgili olmayan özel sorunları hakkında öğretim elemanlarına dersane dışında çekinmeden konuşabildikleri görüşüne hiç katılmadıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerinin dersle ilgili olmayan özel sorunları hakkında kendileri ile dersane dışında çekinmeden konuşabildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencileri özel sorunlarını, kendilerine açmaları konusunda cesaretlendirmeleri** görüşüne öğrencilerin %27.5 (n=84)'u biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %35.3 (n=30)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencileri özel sorunlarını, kendilerine açmalarını cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanlarının özel sorunlarını kendilerine açma konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken,

öğretim elemanları öğrencilerini özel sorunlarını kendilerine açma konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilerin herhangi bir sorununu açıklarken ilgi ve dikkatle dinlemeleri** görüşüne öğrencilerin %36.4 (n=111)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %72.9 (n=62)'u tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilerin herhangi bir sorununu açıklarken ilgi ve dikkatle dinlemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanlarının kendilerinin herhangi bir sorunu açıklarken ilgi ve dikkatle dinledikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları da öğrencilerinin herhangi bir sorunu kendisine açıklarken ilgi ve dikkatle dinledikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilerine karşı önyargısız davranmaları** görüşüne öğrencilerin %34.8 (n=106)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %75.3 (n=64)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilere karşı önyargısız davranmaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanlarının kendisine karşı önyargısız davrandıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerine karşı önyargısız davrandıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrenciler herhangi bir sorunlarıyla ilgili olarak öğretim elemanlarına başvurduklarında onlara yardım etmek için gereken çabayı göstermeleri** görüşüne öğrencilerin %36.4 (n=111)'ü biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %82.4 (n=70)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin herhangi bir sorunlarıyla ilgili olarak öğretim elemanlarına başvurduklarında kendilerine yardım etmek için gereken çabayı göstermeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler herhangi bir sorunlarıyla ilgili olarak öğretim elemanlarına başvurduklarında kendilerine yardım etmek için gereken çabayı gösterdikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrenciler kendilerine herhangi bir sorunlarıyla ilgili olarak başvurduklarında onlara yardım etmek için gereken çabayı gösterdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilere sınıf dışında yeterince zaman ayırabilmesi** görüşüne öğrencilerin %32.8 (n=100)'i çok az katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %44.7 (n=38)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının sınıf dışında kendilerine yeterince zaman ayırabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanlarının sınıf dışında kendilerine zaman ayırabilmeleri görüşüne çok az katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilere sınıf dışında zaman ayırdıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanları öğrencileriyle konuşurken öğrencilerin onları ilgi ve dikkatle dinlemeleri görüşüne öğrencilerin %51.8 (n=158)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %55.3 (n=47)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.** Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanları öğrencileriyle konuşurken öğrencilerin onları ilgi ve dikkatle dinlemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğrenciler öğretim elemanları konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinledikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları da öğrencileriyle konuşurken ilgi ve dikkatle dinlendikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekir görüşüne öğrencilerin %47.5 (n=145)'i tamamen katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %55.3 (n=47)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.** Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmalarının gerekliliği konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanlarının iletişime ilişkin görüşleri, öğrencilerin sınıf dışında öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekliliği konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekliliği görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı önyargısız davranmaları görüşüne öğrencilerin %44.9 (n=137)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %51.8 (n=44)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir.** Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı önyargısız davranmaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanlarının iletişime ilişkin görüşleri, öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı önyargısız davranmaları konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı önyargısız davrandıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilere eşit davranması görüşüne öğrencilerin %29.5 (n=90)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %74.1 (n=63)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.** Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilere eşit davranmaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler öğretim elemanlarının öğrencilere eşit davrandıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları da öğrencilere eşit davrandıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının hoşgörülü davranışları öğrencilerin çoğunluğu tarafından istismar edilmesi görüşüne öğrencilerin %32.5 (n=99)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %36.5 (n=31)'i çok az katıldıklarını belirtmişlerdir.** Öğrenciler ile

öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının hoşgörülü davranışlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından istismar edilmesi konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler öğretim elemanlarının hoşgörülü davranışlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından istismarı görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları hoşgörülü davranışlarının öğrenciler tarafından istismarı görüşüne çok az katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilerine bir birey olarak saygı duymaları** görüşüne öğrencilerin %45.2 (n=138)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %87.1 (n=74)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgulara göre, öğrenciler öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilerine bir birey olarak saygı duymaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler öğretim elemanlarının kendilerine bir birey olarak saygı duymaları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerine bir birey olarak saygı duymaları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının ders notları, sınav, program gibi konularda öğrencilere iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletmeleri** görüşüne öğrencilerin %42.3 (n=129)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %76.5 (n=65)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanları, ders notları, sınav, program gibi konularda öğrencilere iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler, öğretim elemanlarının ders notları, sınav, program gibi konularda öğrencilere iletmeleri gereken bilgileri zamanında ilettikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerine iletmeleri gereken bilgileri zamanında ilettikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğrencilerin öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmamaları** görüşüne öğrencilerin %47.5 (n=145)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %58.8 (n=50)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğrenciler öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmamaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgulara göre, öğrenciler ile öğretim elemanlarının iletişime ilişkin görüşleri, öğretim elemanlarının öğrencileri ile ilgili olumsuz eleştirilerden öğrencilerin rahatsız olmama durumları benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, öğrencilerin öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmadıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerine ilişkin görüşlerinde, **öğretim elemanlarının öğrencilerinin kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmamaları** görüşüne öğrencilerin %33.4 (n=102)'ü biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %48.2 (n=41)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, öğretim elemanlarının öğrencilerinin kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmamaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrenciler, öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerden rahatsız olmadıkları görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları öğrencilerinin kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerden rahatsız olmadıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

30.soru.Öğrencilerin özel sorunlarının paylaşımına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının görev değişkenine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin özel sorunlarını paylaşımlarına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının görev değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 23'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu %31.1 (n=95)'i özel sorunlarını öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem, %27.9 (n=85)'u Danışman ile, %24.6 (n=75)'sı Dersin öğretim Üyesi ile, %12.8 (n=39)'i Bölüm Başkanı ve Yardımcısı ile, %12.5 (n=38)'i Başka öğretim elemanlarıyla, %4.9 (n=15)'u Dekan ve Dekan Yardımcısı ile, %4.3 (n=13)'ü Anabilim Dalı Başkanı ile, %1.6 (n=5)'sı Fakülte Sekreteri ile iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Özel Sorunlarına İlişkin Olarak İletişim Kurdukları Öğretim elemanlarının Görev Bakımından Dağılımları

OI 30.SORU		
Görev Dağılımları	n	%
1. Dekan ile	3	1.0
2.Dekan Yardımcısı ile	12	3.9
3. Fakülte Sekreteri ile	5	1.6
4.Bölüm Başkanı ile	39	12.8
5.AnabilimDalı Başkanı ve Yardımcısı ile	13	4.3
6.Danışman ile	85	27.9
7. Dersin öğretim Üyesiyle	75	24.6
8. Başka öğretim elemanlarıyla	38	12.5
9.Özel sorunlarını öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem.	95	31.1
Toplam	305	100.0

Bu durumda, Tablo 23'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir bölümünün öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşmak istemedikleri %31.1 (n=95), sorununu paylaşmak isteyenlerin de büyük bölümünün %27.9 (n=85) danışmanı ile paylaştığı şeklinde yorumlanabilir. Bolat (1990) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin büyük bir bölümünün %35 (n=158) ilişki kurmada danışmanlarını seçtikleri saptanmıştır. Bu bağlamda, her iki araştırmada benzerlik göstermektedir.

31.soru.Öğrencilerin özel sorunlarının paylaşımına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının yaş ve kıdem değişkenlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin özel sorunlarını paylaşımlarına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının yaş ve kıdem değişkenlerine göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 24'de görüldüğü gibi öğrencilerin %32.1 (n=98)'i yaş ve kıdem bakımından ayırım yapmam derken, %30.2 (n=92)'si özel sorunlarını öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem, %24.6 (n=75)'si Genç (25-30) öğretim elemanlarıyla, %9.5 (n=29)'i Orta yaşlı (31-49) öğretim elemanlarıyla, %3.0 (n=9)'ü Kıdemli öğretim elemanlarıyla, %0.7 (n=2)'si Yaşlı (50 ve üstü) öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşabilirim şeklinde ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Özel Sorunlarına İlişkin Olarak İletişim Kurdukları Öğretim elemanlarının Yaş ve Kıdem Bakımından Dağılımları

OI 31.SORU		
Yaş ve Kıdem Dağılımları	n	%
1. Genç (25-30) öğretim elemanlarıyla	75	24.6
2.Orta yaşlı (31-49) öğretim elemanlarıyla	29	9.5
3. Yaşlı (50 ve üstü) öğretim elemanlarıyla	2	0.7
4.Kıdemli öğretim elemanlarıyla	9	3.0
5.Yaş ve kıdem bakımından ayırım yapmam	98	32.1
6.Özel sorunlarını öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem	92	30.2
Toplam	305	100.0

Bu durumda, Tablo 24'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir bölümünün öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşırken yaş ve kıdem ayırımı yapmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Bolat (1990) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin ilişki kurmada genel olarak yaş ve kıdem ayırımı yapmadıkları saptanmıştır. Bu bağlamda, her iki araştırmada birbirini destekler niteliktedir.

32.soru.Öğrencilerin özel sorunlarının paylaşımına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının Cinsiyet değişkenine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmaya katılan öğrencilerin özel sorunlarını paylaşımlarına ilişkin olarak iletişim kurdukları öğretim elemanlarının cinsiyet değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; Tablo 25'de görüldüğü gibi öğrencilerin %80.0 (n=244)'i cinsiyet önemli değil derken, %16.1 (n=49)'i Bayan öğretim elemanlarıyla, %3.9 (n=12)'u Erkek öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 25'de verilmiştir.

TC YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tablo 25. Öğrencilerin Özel Sorunlarına İlişkin Olarak İletişim Kurdukları Öğretim elemanlarının Cinsiyet Bakımından Dağılımları

OI 32.SORU		
Cinsiyet Dağılımları	n	%
1. Erkek öğretim elemanlarıyla	12	3.9
2. Bayan öğretim elemanlarıyla	49	16.1
3. Cinsiyeti önemli değil	244	80.0
Toplam	305	100.0

Bu durumda, Tablo 25'de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir bölümünün öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşırken cinsiyet farkı gözetmedikleri söylenebilir. Bolat (1990)'ın çalışma bulguları paralellik göstermektedir. Bu bulgulara göre, öğrencilerin özel sorunlarını paylaşmalarında öğretim elemanının cinsiyetinin belirleyici olmadığı belirtilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi "Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir?". Ve bu görüşler arası anlamlı bir farklılık var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ölçek sorularına göre frekans, % ve χ^2 analizleri ile incelenmiş ve bulgular Tablo 26 ve Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 26 ve 27'de görüldüğü gibi, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrencilerin %37.4 (n=114) yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade etmeleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %49.4 (n=42)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade etmeleri konusundaki görüşleri ($p=0.000$, $p<0.01$) bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler ile öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişime ilişkin görüşleri, yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade etmeleri konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade ettikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Tablo 26. Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

YOI	Öğrenci-Yönetici İletişimi										x ²	sd	p
	Sç	1 T.K		2 Ç.K		3 B.K		4 Ç.A.K		5 H.K			
Dğ	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
1.s	30	9.8	114	37.4	85	27.9	53	17.4	23	7.5	44.599	4	.000**
2.s	70	23.0	104	34.1	76	24.9	40	13.1	15	4.9	74.341	4	.000**
3.s	18	5.9	57	18.7	86	28.2	90	29.5	54	17.7	94.144	4	.000**
4.s	21	6.9	59	19.3	73	23.9	75	24.6	77	25.2	110.688	4	.000**
5.s	36	11.8	69	22.6	87	28.5	64	21.0	49	16.1	75.305	4	.000**
6.s	11	3.6	50	16.4	86	28.2	93	30.5	65	21.3	74.782	4	.000**
7.s	62	20.3	125	41.0	68	22.3	37	12.1	13	4.3	55.949	4	.000**
8.s	90	29.5	130	42.6	54	17.7	20	6.6	11	3.6	17.284	4	.002**
9.s	71	23.3	135	44.3	65	21.3	27	8.9	7	2.3	53.421	4	.000**
10.s	111	36.4	86	28.2	49	16.1	38	12.5	21	6.9	2.786	4	.594
11.s	30	9.8	72	23.6	95	31.1	71	23.3	37	12.1	86.588	4	.000**
12.s	53	17.4	84	27.5	77	25.2	56	18.4	35	11.5	46.029	4	.000**
13.s	10	3.3	62	20.3	94	30.8	80	26.2	59	19.3	84.287	4	.000**
14.s	59	19.3	108	35.4	78	25.6	48	15.7	12	3.9	62.619	4	.000**
15.s	8	2.6	25	8.2	67	22.0	94	30.8	111	36.4	93.212	4	.000**
16.s	3	1.0	26	8.5	71	23.3	95	31.1	110	36.1	89.527	4	.000**
17.s	21	6.9	99	32.5	101	33.1	56	18.4	28	9.2	71.500	4	.000**
18.s	19	6.2	101	33.1	81	26.6	59	19.3	45	14.8	50.389	4	.000**
19.s	16	5.2	88	28.9	111	36.4	63	20.7	27	8.9	48.954	4	.000**
20.s	10	3.3	63	20.7	108	35.4	72	23.6	52	17.0	95.442	4	.000**
21.s	118	38.7	155	50.8	19	6.2	11	3.6	2	.7	19.611	4	.001**
22.s	169	55.4	92	30.2	20	6.6	19	6.2	5	1.6	3.153	4	.532
23.s	105	34.4	136	44.6	45	14.8	12	3.9	7	2.3	12.991	4	.011*
24.s	10	3.3	69	22.6	94	30.8	64	21.0	68	22.3	36.523	4	.000**
25.s	18	5.9	51	16.7	101	33.1	76	24.9	59	19.3	2.091	4	.719
26.s	32	10.5	97	31.8	97	31.8	52	17.0	27	8.9	49.309	4	.000**
27.s	32	10.5	98	32.1	84	27.5	51	16.7	40	13.1	20.816	4	.000**
28.s	55	18.0	133	43.6	88	28.9	18	5.9	11	3.6	11.721	4	.020*
29.s	6	2.0	49	16.1	102	33.4	75	24.6	73	23.9	51.286	4	.000**
30.s	17	5.6	72	23.6	104	34.1	71	23.3	41	13.4	51.120	4	.000**
31.s	57	18.7	129	42.3	75	24.6	32	10.5	12	3.9	40.696	4	.000**
32.s	20	6.6	107	35.1	94	30.8	56	18.4	28	9.2	50.921	4	.000**
33.s	11	3.6	67	22.0	84	27.5	83	27.2	60	19.7	84.566	4	.000**
34.s	11	3.6	55	18.0	88	28.9	96	31.5	55	18.0	42.031	4	.000**
35.s	23	7.5	53	17.4	101	33.1	78	25.6	50	16.4	44.740	4	.000**
36.s	21	6.9	105	34.4	90	29.5	65	21.3	24	7.9	39.974	4	.000**
37.s	5	1.6	34	11.1	84	27.5	89	29.2	93	30.5	62.110	4	.000**

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 27. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişime İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

YOI	Öğretim Elemanı-Yönetici İletişimi										x ²	sd	p
	1 T.K		2 Ç.K		3 B.K		4 Ç.A.K		5 H.K				
Sç	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
1.s	28	32.9	42	49.4	9	10.6	4	4.7	2	2.4	44.599	4	.000**
2.s	61	71.8	17	20.0	5	5.9	2	2.4	-	-	74.341	4	.000**
3.s	37	43.5	24	28.2	13	15.3	5	5.9	6	7.1	94.144	4	.000**
4.s	41	48.2	27	31.8	10	11.8	7	8.2	-	-	110.688	4	.000**
5.s	41	48.2	28	32.9	11	12.9	3	3.5	2	2.4	75.305	4	.000**
6.s	25	29.4	27	31.8	18	21.2	10	11.8	5	5.9	74.782	4	.000**
7.s	51	60.0	26	30.6	5	5.9	3	3.5	-	-	55.949	4	.000**
8.s	43	50.6	32	37.6	5	5.9	2	2.4	3	3.5	17.284	4	.002**
9.s	53	62.4	28	32.9	3	3.5	1	1.2	-	-	53.421	4	.000**
10.s	33	38.8	26	30.6	16	18.8	7	8.2	3	3.5	2.786	4	.594
11.s	43	50.6	24	28.2	14	16.5	2	2.4	2	2.4	86.588	4	.000**
12.s	40	47.1	30	35.3	7	8.2	6	7.1	2	2.4	46.029	4	.000**
13.s	29	34.1	22	25.9	24	28.2	5	5.9	5	5.9	84.287	4	.000**
14.s	51	60.0	26	30.6	6	7.1	2	2.4	-	-	62.619	4	.000**
15.s	25	29.4	17	20.0	26	30.6	9	10.6	8	9.4	93.212	4	.000**
16.s	16	18.8	26	30.6	22	25.9	13	15.3	8	9.4	89.527	4	.000**
17.s	35	41.2	21	24.7	25	29.4	2	2.4	2	2.4	71.500	4	.000**
18.s	28	32.9	21	24.7	24	28.2	5	5.9	7	8.2	50.389	4	.000**
19.s	25	29.4	27	31.8	24	28.2	4	4.7	5	5.9	48.954	4	.000**
20.s	33	38.8	20	23.5	23	27.1	5	5.9	4	4.7	95.442	4	.000**
21.s	54	63.5	30	35.3	1	1.2	-	-	-	-	19.611	4	.001**
22.s	50	58.8	23	27.1	8	9.4	2	2.4	2	2.4	3.153	4	.532
23.s	45	52.9	30	35.3	10	11.8	-	-	-	-	12.991	4	.011*
24.s	16	18.8	28	32.9	24	28.2	8	9.4	9	10.6	36.523	4	.000**
25.s	7	8.2	14	16.5	22	25.9	23	27.1	19	22.4	2.091	4	.719
26.s	35	41.2	27	31.8	15	17.6	6	7.1	2	2.4	49.309	4	.000**
27.s	19	22.4	37	43.5	21	24.7	4	4.7	4	4.7	20.816	4	.000**
28.s	27	31.8	38	44.7	16	18.8	4	4.7	-	-	11.721	4	.020*
29.s	17	20.0	24	28.2	22	25.9	13	15.3	9	10.6	51.286	4	.000**
30.s	26	30.6	26	30.6	20	23.5	7	8.2	6	7.1	51.120	4	.000**
31.s	11	12.9	26	30.6	14	16.5	13	15.3	21	24.7	40.696	4	.000**
32.s	29	34.1	27	31.8	21	24.7	4	4.7	4	4.7	50.921	4	.000**
33.s	29	34.1	27	31.8	19	22.4	6	7.1	4	4.7	84.566	4	.000**
34.s	15	17.6	29	34.1	24	28.2	8	9.4	9	10.6	42.031	4	.000**
35.s	23	27.1	29	34.1	19	22.4	8	9.4	6	7.1	44.740	4	.000**
36.s	23	27.1	38	44.7	16	18.8	4	4.7	4	4.7	39.974	4	.000**
37.s	16	18.8	23	27.1	23	27.1	14	16.5	9	10.6	62.110	4	.000**

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 26 ve 27'de görüldüğü gibi, Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilere soru sorabilme görüşüne öğrencilerin %34.1 (n=104)'i çoğunlukla katıldıklarını** belirtirken, öğretim elemanlarının %71.8 (n=61)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilere soru sorabilme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilere soru sorabildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilere soru sorabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **eğitim-öğretim ile ilgili öğrenciler-öğretim elemanlarının sorunlarını yöneticilerine iletilmesi konusunda onları cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %29.5 (n=90)'i çok az katıldıklarını** belirtirken, öğretim elemanlarının %43.5 (n=37)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, eğitim-öğretim ile ilgili öğrenciler-öğretim elemanlarının sorunlarını yöneticilerine iletilmesi konusunda onları cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, eğitim-öğretim ile ilgili konularda sorunlarını yöneticilerine iletilmesi konusunda cesaretlendirildikleri görüşüne çok az katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, eğitim-öğretim ile ilgili konularda sorunlarını yöneticilerine iletilmesi konusunda cesaretlendirildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **eğitim-öğretim konusunda öğrenciler-öğretim elemanlarının yöneticileri ile uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine rahatlıkla açıklayabilmesi görüşüne öğrencilerin %25.2 (n=77)'si hiç katılmadıklarını** belirtirken, öğretim elemanlarının %48.2 (n=41)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, eğitim-öğretim konusunda yöneticileri ile uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine rahatlıkla açıklayabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, eğitim-öğretim konusunda yöneticileri ile uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine rahatlıkla açıklayabildikleri görüşüne hiç katılmadıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, eğitim-öğretim konusunda yöneticileri ile uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine rahatlıkla açıklayabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **eğitim-öğretim ile ilgili konularda öğrenciler-öğretim elemanlarının arkadaşlarına uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine çekinmeden açıklayabilmeleri görüşüne öğrencilerin % 28.5 (n=87)'i biraz katıldıklarını** belirtirken, öğretim elemanlarının %48.2 (n=41)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, eğitim-öğretim ile ilgili konularda arkadaşlarına uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine çekinmeden açıklayabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, eğitim-öğretim ile ilgili konularda arkadaşlarına uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine çekinmeden açıklayabildikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, eğitim-öğretim ile ilgili konularda

arkadaşlarına uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine çekinmeden açıklayabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarını fikir ve düşüncelerini açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %30.5 (n=93)'i çok az katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %31.8 (n=27)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticileri tarafından fikir ve düşüncelerini açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin öğrencileri fikir ve düşüncelerini açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne çok az katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin öğretim elemanları fikir ve düşüncelerini açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanları kendi fikir ve düşüncelerini yöneticilerine açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %41.0 (n=125)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %60.0 (n=51)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, kendi fikir ve düşüncelerini yöneticilerine açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmeme konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Öğrenciler, kendi fikir ve düşüncelerini yöneticilerine açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, kendi fikir ve düşüncelerini yöneticilerine açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanları yöneticilerinin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %42.6 (n=130)'sı çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %50.6 (n=43)'sı tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerinin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmedikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilerinin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmemeleri görüşüne öğrencilerin % 44.3 (n=135)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %62.4 (n=53)'ü tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerinin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk

çekmemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **Öğrenciler ve öğretim elemanlarının, yöneticilerle özel sorunlarını da (eğitim-öğretim dışındaki) paylaşabilmelerinin gerekliliği** görüşüne öğrencilerin %36.4 (n=111)'ü tamamen katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %38.8 (n=33)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) paylaşabilmelerinin gerekliliği konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrenciler ile öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişime ilişkin görüşleri yöneticilerle özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği konusundaki görüşleri benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticileriyle özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını her zaman konuşabilmeleri** görüşüne öğrencilerin %31.1 (n=95)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %50.6 (n=43)'sı tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticileriyle eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını her zaman konuşabilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticileriyle eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını her zaman konuşabildikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticileriyle eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını her zaman konuşabildikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümle kurmakta sıkıntı çekmemeleri** görüşüne öğrencilerin %27.5 (n=84)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da % 47.1 (n=40)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümle kurmakta sıkıntı çekmemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümle kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümle kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, **öğrenciler ve öğretim elemanlarının eğitim-öğretim ile ilgili sorunları her zaman yöneticilerine iletilmesi** konusunda yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarını

cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %30.8 (n=94)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %34.1 (n=29)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, eğitim-öğretim ile ilgili sorunları her zaman yöneticilerine iletilmesi konusunda yöneticilerin öğrenciler-öğretim elemanlarını cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, eğitim-öğretim ile ilgili sorunları her zaman yöneticilerine iletilmesi konusunda yöneticilerin kendilerini cesaretlendirdikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, eğitim-öğretim ile ilgili sorunları her zaman yöneticilerine iletilmesi konusunda yöneticilerin kendilerini cesaretlendirdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, her zaman eğitim-öğretim ile ilgili öğrenciler ve öğretim elemanlarının sorunlarını yöneticilerine iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmemeleri görüşüne öğrencilerin %35.4 (n=108)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %60.0 (n=51)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanlarının, her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını yöneticilerine iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını yöneticilerine iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını yöneticilerine iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticileriyle rahatlıkla görüşebilmeleri görüşüne öğrencilerin %36.4 (n=111)'ü hiç katılmadıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %30.6 (n=26)'sı biraz katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticileriyle rahatlıkla görüşebilmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticileriyle rahatlıkla görüşebildikleri görüşüne hiç katılmadıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticileriyle rahatlıkla görüşebildikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarının özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) kendileriyle paylaşmaları konusunda öğrenciler ve öğretim elemanlarını cesaretlendirmeleri görüşüne öğrencilerin %36.1 (n=110)'i hiç katılmadıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %30.6 (n=26)'sı çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarının özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) kendileriyle paylaşmaları konusunda öğrenciler ve öğretim elemanlarını cesaretlendirmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) kendileriyle paylaşmaları konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne hiç

katılmadıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) kendileriyle paylaşmaları konusunda cesaretlendirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarının herhangi bir sorununu konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinlemeleri görüşüne öğrencilerin %33.1 (n=101)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %41.2 (n=35)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarının herhangi bir sorununu konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinlemeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin herhangi bir sorunlarını konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinledikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin herhangi bir sorunlarını konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinledikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin, öğrenciler ve öğretim elemanlarına karşı objektifliği görüşüne öğrencilerin %33.1 (n=101)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %32.9 (n=28)'u tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarına karşı objektifliği konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin kendilerine karşı objektifliği görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin kendilerine karşı objektifliği görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin, öğrenciler ve öğretim elemanlarının herhangi bir sorununda onlara yardımcı olma hususunda gereken çabayı göstermeleri görüşüne öğrencilerin %36.4 (n=111)'ü biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %31.8 (n=27)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarının, herhangi bir sorununda onlara yardımcı olma hususunda gereken çabayı göstermeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin kendilerinin herhangi bir sorununda onlara yardımcı olma hususunda gereken çabayı gösterdikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin kendilerinin herhangi bir sorununda onlara yardımcı olma hususunda gereken çabayı gösterdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin sorunlarını dinlemek için öğrenciler ve öğretim elemanlarına yeterince zaman ayırmaları görüşüne öğrencilerin %35.4 (n=108)'ü biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %38.8 (n=33)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin sorunlarını dinlemek için öğrenciler ve öğretim elemanlarına yeterince zaman ayırmaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin sorunlarını dinlemek için kendilerine yeterince zaman ayırdıkları görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim

elemanları, yöneticilerinin sorunlarını dinlemek için kendilerine yeterince zaman ayırdıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerin dikkatlice dinlenmesi görüşüne öğrencilerin %50.8 (n=155)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %63.5 (n=54)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerin dikkatlice dinlenmesi konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerin dikkatlice dinlendikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerin dikkatlice dinlendikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da öğrenciler ve öğretim elemanları ile iletişim kurabilmesi gerekir görüşüne öğrencilerin %55.4 (n=169)'ü tamamen katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %58.8 (n=50)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da öğrenciler ve öğretim elemanları ile iletişim kurabilmesinin gerekliliği konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının, yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da öğrenciler ve öğretim elemanları ile iletişim kurabilmesinin gerekliliği konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da öğrenciler ve öğretim elemanları ile iletişim kurabilmesinin gerekliliği görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilere karşı ön yargısız davranmaları ve saygı duymaları görüşüne öğrencilerin %44.6 (n=136)'sı çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %52.9 (n=45)'u tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerine karşı ön yargısız davranmaları ve saygı duymaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilere karşı ön yargısız davrandıkları ve saygı duydukları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilere karşı ön yargısız davrandıkları ve saygı duydukları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin her bireye eşit davranması ve anlamaya çalışması görüşüne öğrencilerin %30.8 (n=94)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %32.9 (n=28)'u çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin her bireye eşit davranması ve anlamaya çalışması konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin her bireye eşit davranması ve anlamaya çalışması görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin her bireye eşit davranması ve anlamaya çalışması görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin hoşgörülü davranışları öğrenciler ve öğretim elemanlarının çoğunluğu tarafından istismar edilmesi görüşüne öğrencilerin %33.1 (n=101)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %27.1 (n=23)'i çok az katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin hoşgörülü davranışları öğrenciler ve öğretim elemanlarının çoğunluğu tarafından istismar edilmesi konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrenciler, yöneticilerin hoşgörülü davranışlarının arkadaşlarının çoğunluğu tarafından istismar edilmesi görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin hoşgörülü davranışlarının arkadaşlarının çoğunluğu tarafından istismar edilmesi görüşüne çok az katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarına saygı duyduklarını davranışları ile belli etmeleri görüşüne öğrencilerin %31.8 (n=97)'si biraz ve çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %41.2 (n=35)'si tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarına saygı duyduklarını davranışları ile belli etmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin kendilerine saygı duyduklarını davranışları ile belli etmeleri görüşüne biraz ve çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin kendilerine saygı duyduklarını davranışları ile belli etmeleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda öğrenciler ve öğretim elemanlarına iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletmeleri görüşüne öğrencilerin %32.1 (n=98)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %43.5 (n=37)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda öğrenciler ve öğretim elemanlarına iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, yöneticilerin eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda öğrenciler ve öğretim elemanlarına iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletmeleri konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerin eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda öğrenciler ve öğretim elemanlarına iletmeleri gereken bilgileri zamanında ilettikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilerinin eleştirilerinden rahatsız olmamaları görüşüne öğrencilerin %43.6 (n=133)'sı çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %44.7 (n=38)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerinin eleştirilerinden rahatsız olmamaları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, öğrenciler ve öğretim

elemanlarının yöneticilerinin eleştirilerinden rahatsız olmamaları konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerinin eleştirilerinden rahatsız olmadıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin kendileri ile ilgili eleştirilere açık oldukları görüşüne öğrencilerin %33.4 (n=102)'ü biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %28.2 (n=24)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin kendileri ile ilgili eleştirilere açık oldukları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerinin kendileri ile ilgili eleştirilere açık oldukları görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerinin kendileri ile ilgili eleştirilere açık oldukları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnurluklarını ifade etmeleri görüşüne öğrencilerin %34.1 (n=104)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %30.6 (n=26)'sı tamamen ve çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnurluklarını ifade etmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnurluklarını ifade ettikleri görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnurluklarını ifade ettikleri görüşüne tamamen ve çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin statü farklarını öğrenci ve öğretim elemanlarına yaklaşım biçimleri ile göstermeleri görüşüne öğrencilerin %42.3 (n=129)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %30.6 (n=26)'sı çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin statü farklarını öğrenci ve öğretim elemanlarına yaklaşım biçimleri ile göstermeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilerin statü farklarını öğrenci ve öğretim elemanlarına yaklaşım biçimleri ile göstermeleri konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerin statü farklarını kendilerine yaklaşım biçimleri ile gösterdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin görüşmeler sırasında fakültenin bir parçası olduklarını öğrenciler ve öğretim elemanlarına söz ve davranışları ile hissettirmeleri görüşüne öğrencilerin %35.1 (n=107)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %34.1 (n=29)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin görüşmeler sırasında fakültenin bir parçası olduklarını öğrenciler ve öğretim elemanlarına söz ve davranışları ile hissettirmeleri konusundaki görüşleri

bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin görüşmeler sırasında fakültenin bir parçası olduklarını kendilerine söz ve davranışları ile hissettirdikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin görüşmeler sırasında fakültenin bir parçası olduklarını kendilerine söz ve davranışları ile hissettirdikleri görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini bildirerek karar sürecine katılımları görüşüne öğrencilerin %27.5 (n=84)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %34.1 (n=29)'i tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini bildirerek karar sürecine katılımları konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini bildirerek karar sürecine katıldıkları görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini bildirerek karar sürecine katıldıkları görüşüne tamamen katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticiler tarafından çalışmalarını konusunda öğrenciler ve öğretim elemanlarının motive edilmesi görüşüne öğrencilerin %31.5 (n=96)'i çok az katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %34.1 (n=29)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticiler tarafından çalışmalarını konusunda öğrenciler ve öğretim elemanlarının motive edilmesi konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticileri tarafından çalışmalarını konusunda motive edildikleri görüşüne çok az katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticileri tarafından çalışmalarını konusunda motive edildikleri görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin fakülte'deki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalışmalarını görüşüne öğrencilerin %33.1 (n=101)'i biraz katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %34.1 (n=29)'i çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin fakülte'deki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalışmalarını konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticilerin fakülte'deki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalıştıkları görüşüne biraz katıldıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticilerin fakülte'deki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalıştıkları görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarındaki tutarlılığı görüşüne öğrencilerin %34.4 (n=105)'ü çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının da %44.7 (n=38)'si çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarındaki tutarlılığı konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarındaki

tutarlılığı konusunda benzerlik göstermektedir. Buna göre, öğrenciler ile öğretim elemanları, yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarında tutarlılık vardır görüşüne çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileri ile olan iletişimlerinde, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticiler ile konuşurken onların duygularını anlayıp, kendilerini onların yerine koyabildiklerini hissetmeleri görüşüne öğrencilerin %30.5 (n=93)'i hiç katılmadıklarını belirtirken, öğretim elemanlarının %27.1 (n=23)'i biraz ve çoğunlukla katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler ile öğretim elemanları arasında, yöneticiler ile konuşurken onların duygularını anlayıp, kendilerini onların yerine koyabildiklerini hissetmeleri konusundaki görüşleri bakımından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, yöneticiler ile konuşurken onların duygularını anlayıp, kendilerini onların yerine koyabildiklerini hissetmeleri görüşüne hiç katılmadıklarını ifade ederken, öğretim elemanları, yöneticiler ile konuşurken onların duygularını anlayıp, kendilerini onların yerine koyabildiklerini hissetmeleri görüşüne biraz ve çoğunlukla katıldıklarını ifade etmektedirler.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri var mıdır?. Ve bu beklenti ne yöndedir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Bu duruma ilişkin bulgular Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentilerinin Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet
Yöneticilerden İletişime İlişkin Beklentiler	Öğretim elemanın Yöneticilerinden Beklentileri	n=82 %96.5	n=3 %3.5
	Öğrencilerin Yöneticilerinden Beklentileri	n=272 %89.2	n=33 %10.8

Tablo 28'e bakıldığında, öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentileri %3.5, öğrencilerin ise % 10.8'i yöneticilerinden beklentileri olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre, öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Bu konuya ilişkin sorulan açık uçlu soruya hem öğrenciler hem de öğretim elemanları yöneticilerden demokratik liderlik yapmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri; çalışanlarına karşı objektif davranan, kişisel hak ve özgürlüklere saygılı, adaletli olmaları beklenmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerden beklentilerine ilişkin görüşleri; öğrencilerinin yerine kendilerini koyabilmeleri, öğrencilerinin menfaatlerini kendi menfaatlerinin üstünde tutabilen, öğrencilerinin sorunlarına daha alakadar, ilgili olmaları, öğrencilerini önemsediklerini hissettirmeleri, öğrencilerine karşı objektif değerlendirme yapabilmeleri, öğrencilere karşı eşit olmaları, ilişkilerinde sıcak bir ortam yaratabilmeleri, anlayışlı ve yapıcı olmaları, öğrencilere hoşgörülü bakabilmeleri, her konuda eleştiriye açık olabilmeleri, etkinliklerde yönlendirici olmaları, öğrenci-öğretim elemanı ilişkilerini düzenleyen yazılı kurallar konusunda bilgilendirmelerini beklemektedirler.

Nitekim, Kaya (1996:148) ve Yörük ve Kocabaş (2001:225)'ın da vurguladığı gibi, demokratik liderlik bir çok öğeleri olan komple bir liderliktir. Katılım, eşitlik ve özgürlük, uzlaşma, iletişim, duygusal zeka (insan ilişkileri), işbirliği; gücün kullanımı, demokratik kültür, demokratik liderlikte kalite bu unsurların maksimum eşgüdümüyle gerçekleşir. İletişimin demokratik liderlik üzerindeki etkisi önemlidir. Örgüt içi moralsizlik, katılımın azalması ve koordinasyonun sağlanamaması, liderin iletişim becerisine sahip olmasını gerektirmektedir.

Başar (2001:20)'a göre, yönetimin demokratik olması, öğretmen ve öğrencilerin okulla ilgili kararlara katılımlarının sağlanması, hem öğretmenin moralini hem de öğrencilerin başarısı etkilemektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi "Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına, cinsiyetlerine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre incelenmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Yaşına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29.Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Yaş	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	18-21	152	33.7303	8.6292	3.654	3, 301	0.013*
	22-23	128	36.8516	9.6188			
	24-25	15	35.7333	11.2343			
	25 ve üstü	10	40.4000	11.4426			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	18-21	152	29.1053	6.4686	1.376	3, 301	0.250
	22-23	128	30.4844	6.6047			
	24-25	15	28.1333	5.8903			
	25 ve üstü	10	30.2000	4.3153			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	18-21	152	2.38	0.97	4.542	3, 301	0.004**
	22-23	128	2.73	0.98			
	24-25	15	3.07	1.39			
	25 ve üstü	10	2.90	0.99			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	20-21	152	9.3750	2.9270	1.095	3, 301	0.352
	22-23	128	9.6797	3.3881			
	24-25	15	8.4667	3.3566			
	25 ve üstü	10	8.4000	3.5340			
Toplam Puan	18-21	152	74.5921	15.6959	2.578	3, 301	0.054
	22-23	128	79.7500	17.3459			
	24-25	15	75.4000	18.3412			
	25 ve üstü	10	81.9000	17.2205			

*p<0.05

**p<0.01

Tablo 29'da görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre iletişim ölçeğinde (OI) birinci alt boyut (F=3.654, p=0.013) puanları açısından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde, üçüncü alt boyut (F=4.542, p=0.004) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, OI ölçeğinin birinci alt boyutunda "(25 ve üstü)" yaş grubu (x=40.4000) ile "(18-21)" yaş grubu (x=33.7303) arasında istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, "(18-21)" yaş grubu öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin, "(25 ve üstü)" yaş grubu öğrencilerinden daha olumlu olduğu söylenebilir.

Envanterin üçüncü alt boyutunda ise, "(25 ve üstü)" yaş grubu ($x=3.07$) ile "(18-21)" yaş grubu ($x=2.38$) öğrencileri arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre, "(18-21)" yaş grubunda yer alan öğrencilerin puan ortalamaları birinci boyutta ($x=33.7303$) ve üçüncü boyutta ($x=2.38$) ile diğer yaş grubunda yer alan öğrencilerin puan ortalamalarından daha küçük bulunmuştur. Bu durum "(18-21)" yaş grubunda yer alan öğrencilerin lehinedir.

Bu bulgulara göre, "(18-21)" yaş grubunda yer alan öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin diğer yaş grubunda yer alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte bazı araştırmalarda, (Güven ve Akyüz, 2001), öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre bir farklılık göstermemiştir. Bu duruma göre, her yaş grubundaki öğretmen adaylarının görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir. Bu araştırma bulgusu söz konusu çalışma bulguları ile çelişkili görülmektedir. Bu durum araştırmanın farklı kültürlerde yapılmasından kaynaklanabileceğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 30 'da verilmiştir.

Tablo 30'da görüldüğü gibi öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetine göre incelendiğinde, iletişim ölçeğinde (OI) sadece birinci alt boyut ($t=-2.843$, $p=0.005$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre, birinci boyuta erkek öğrencilerin puan ortalamalarının ($x=37.4615$) kız öğrencilerin puan ortalamalarından ($x=34.2687$) daha yüksek bulunmuştur. Bu durum kız öğrencilerin lehinedir. Bu bulgu, geleneksel kadın ve erkek rollerindeki farklılıklar nedeni ile kız öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinde erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları biçiminde yorumlanabilir (Stockard ve Johnson, 1980; Spence, Deaux ve Hemreich, 1985; Roloff, 1987).

Tablo 30.Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Kız	201	34.2687	8.8931	-2.843	303	0.005**
	Erkek	104	37.4615	10.0329			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Kız	201	29.7363	6.4168	0.241	303	0.810
	Erkek	104	29.5481	6.5698			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Kız	201	2.51	0.97	-1.625	303	0.105
	Erkek	104	2.71	1.09			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Kız	201	9.5124	3.0448	0.660	303	0.510
	Erkek	104	9.2596	3.4076			
Toplam Puan	Kız	201	76.0299	16.4280	-1.464	303	0.144
	Erkek	104	78.9808	17.1645			

**p<0,01

Nitekim Saracaloğlu ve Ark (2001); Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan çalışma bulguları sözkonusu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Her iki araştırmada da, cinsiyete bağlı olarak öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde bulunan anlamlı farklılığın kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Toplumun "kadınlara özgü" olarak tanımladığı öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği özellikleri kadınların daha çok temsil etme çabasında olduklarının göstergesi olabilir.

Buna karşın Bolat (1990) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada ise, öğrencinin öğretim elemanı ile olan iletişimde cinsiyet değişkenine göre farklılık bulunamamıştır. Buna göre, öğrenci-öğretim elemanı iletişimde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı söylenebilir. Bu bulgu, araştırma bulguları ile çelişkili görülmektedir. Bu durum, zamanla değişen toplumun getirdiği yenileşmelerden dolayı, kadının zaman içerisinde toplumdaki yerini güçlendirme çabasından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 31'de verilmiştir.

**Tablo 31.Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri
Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı**

OI BOYUTLAR	Fakülteler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Edebiyat	90	36.9444	9.2303	10.031	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	29.1200	8.4844			
	Fen	94	37.0532	8.3594			
	İletişim	71	35.4930	9.8791			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Edebiyat	90	31.1556	6.6972	8.590	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	26.7800	5.5560			
	Fen	94	31.0638	6.2970			
	İletişim	71	27.9859	5.9654			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Edebiyat	90	2.23	0.91	16.248	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	2.12	0.75			
	Fen	94	3.05	0.97			
	İletişim	71	2.72	1.08			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Edebiyat	90	9.9778	3.1480	2.553	3, 301	0.056
	Eğitim	50	9.5200	3.4537			
	Fen	94	9.4681	3.0610			
	İletişim	71	8.6056	3.0260			
Toplam Puan	Edebiyat	90	80.3111	16.7625	9.081	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	67.5400	15.3918			
	Fen	94	80.6383	15.5279			
	İletişim	71	74.8028	16.4018			

**p<0.01

Tablo 31'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre iletişim ölçeğinde (OI) üç alt boyut ve toplam (F=9.081, p=0.000) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, OI ölçeğinin birinci alt boyutunda Fen Fakültesi (x=37.0532), Edebiyat Fakültesi (x=36.9444) ve İletişim Fakültesi (x=35.4930) ile Eğitim Fakültesi (x=29.1200) arasında; ikinci alt boyutta, Edebiyat Fakültesi (x=31.1556) ve Fen Fakültesi (x=31.0638) ile İletişim Fakültesi (x=27.9859) ve Eğitim Fakültesi (x=26.7800) arasında; üçüncü alt boyutta, Fen Fakültesi (x=3.05)ile İletişim Fakültesi (x=2.72), Edebiyat Fakültesi (x=2.23) ve Eğitim Fakültesi (x=2.12) arasında; toplamda, Fen Fakültesi (x=80.6383) ve Edebiyat Fakültesi (x=80.3111) ile İletişim Fakültesi (x=74.8028), Eğitim Fakültesi (x=67.5400) arasında, istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde

anlamli bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri Fakülte değişkenine göre, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin puan ortalamaları diğer Fakülte öğrencilerinin puan ortalamalarından daha küçük bulunmuştur. Bu durum, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin lehinedir. Diğer ifade ile, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin diğer Fakültelerdeki öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinden daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Bu sonuç, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okudukları eğitim programlarının, insan ilişkilerine yönelik bilgi ve beceri içermesi ve öğrencilere bunları kazandırması ile öğrencilerin öğretim elemanları ile olumlu ilişkiler içersinde olduğunu düşündürmektedir.

Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan araştırmada da, öğretmen adaylarının öğretmen iletişimlerine ilişkin görüşlerinin Fakültelere göre empati, saydamlık, eşitlik, etkililik ve yeterlilik boyutlarında farklılaştığı saptanmıştır. Bu bağlamda, her iki araştırmada birbirini desteklemektedir.

Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre iletişim ölçeğinde (OI) üç alt boyut ve toplam ($F=5.678$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, OI ölçeğinin birinci alt boyutunda Kimya Bölümü ($x=40.5778$) ile Gazetecilik Bölümü ($x=36.0000$), Radyo-TV Bölümü ($x=34.9714$) ve Biyoloji Bölümü ($x=33.8163$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=29.6563$) ve PDR Bölümü ($x=28.1667$) arasında; ikinci alt boyutunda, Kimya Bölümü ($x=32.4667$) ile Gazetecilik Bölümü ($x=28.4722$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=27.6875$), Radyo-TV Bölümü ($x=27.4857$) ve PDR Bölümü ($x=25.1667$) arasında; üçüncü boyutta, Kimya Bölümü ($x=3.33$) ile Biyoloji Bölümü ($x=2.80$), Gazetecilik Bölümü ($x=2.72$), Radyo-TV Bölümü ($x=2.71$) ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=2.38$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=2.24$) ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=2.23$), PDR Bölümü ($x=1.67$) arasında; toplamda, Kimya Bölümü ($x=86.0667$) ile Biyoloji Bölümü ($x=75.6531$), Gazetecilik Bölümü ($x=75.2778$) ve Radyo-TV Bölümü ($x=74.3143$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=69.5938$) ve PDR Bölümü ($x=63.8889$) arasında bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 32.Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı

Oİ BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	36.6857	9.0644	6.485	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	37.1091	9.4137			
	Biyoloji	49	33.8163	6.5022			
	Kimya	45	40.5778	8.7866			
	PDR	18	28.1667	8.5972			
	Sınıf Öğretmenliği	32	29.6563	8.5104			
	Radyo-TV	35	34.9714	10.1387			
	Gazetecilik	36	36.0000	9.7365			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	30.5714	7.2570	4.763	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	31.5273	6.3563			
	Biyoloji	49	29.7755	6.3844			
	Kimya	45	32.4667	5.9567			
	PDR	18	25.1667	5.2272			
	Sınıf Öğretmenliği	32	27.6875	5.6078			
	Radyo-TV	35	27.4857	6.2702			
	Gazetecilik	36	28.4722	5.6996			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	2.23	0.88	9.271	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	2.24	0.94			
	Biyoloji	49	2.80	0.79			
	Kimya	45	3.33	1.07			
	PDR	18	1.67	0.77			
	Sınıf Öğretmenliği	32	2.38	0.61			
	Radyo-TV	35	2.71	1.15			
	Gazetecilik	36	2.72	1.03			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	10.0000	3.3077	1.602	7, 297	0.134
	Türk Dili ve Ed.	55	9.9636	3.0730			
	Biyoloji	49	9.2653	2.7747			
	Kimya	45	9.6889	3.3630			
	PDR	18	8.8889	2.4707			
	Sınıf Öğretmenliği	32	9.8750	3.8917			
	Radyo-TV	35	9.1429	3.2098			
	Gazetecilik	36	8.0833	2.7813			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	35	79.4857	17.7638	5.678	7, 297	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	55	80.8364	16.2387			
	Biyoloji	49	75.6531	13.7228			
	Kimya	45	86.0667	15.6966			
	PDR	18	63.8889	14.9662			
	Sınıf Öğretmenliği	32	69.5938	15.4771			
	Radyo-TV	35	74.3143	17.3710			
	Gazetecilik	36	75.2778	15.6344			

**p<0.01

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri Bölüm değişkenine göre, "PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik)" Bölümü öğrencilerinin puan ortalamaları diğer bölümlerdeki öğrencilerin puan ortalamalarından daha küçük bulunmuştur. Bu durum, PDR Bölümü öğrencilerinin lehine görülmektedir. PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. PDR Bölümü öğrencilerinin okudukları eğitim programlarının içeriğinin insan ve insan ilişkileri olması nedeni ile PDR Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanları ile iletişimlerinde daha başarılı olduklarını düşündürmektedir. Nitekim, Güven ve Akyüz (2001) tarafından yapılan çalışmalar da söz konusu bulguyu desteklemektedir.

Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 33. Öğrencilerin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Sosyo-ekonomik Düzey (SED)	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Üst SED	18	35.0000	9.2227	1.550	2, 302	0.214
	Orta SED	240	34.9500	9.2780			
	Alt SED	47	37.5745	9.9907			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	Üst SED	18	28.1111	7.7071	0.928	2, 302	0.397
	Orta SED	240	29.6250	6.5361			
	Alt SED	47	30.5106	5.4886			
3. Boyut Öğt.Dil.Kay	Üst SED	18	2.44	0.92	0.191	2, 302	0.826
	Orta SED	240	2.58	1.02			
	Alt SED	47	2.62	1.03			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Üst SED	18	8.5556	3.5184	0.810	2, 302	0.446
	Orta SED	240	9.4458	3.2221			
	Alt SED	47	9.6596	2.7448			
Toplam Puan	Üst SED	18	74.1111	18.7394	1.289	2, 302	0.277
	Orta SED	240	76.6042	16.8850			
	Alt SED	47	80.3617	14.8110			

Üst SED=Gelir giderden yüksek
Orta SED=Gelir gidere denk
Alt SED=Gelir giderden az

Tablo 33'de görüldüğü gibi, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda "Alt SED"deki öğrencilerin puan ortalamaları ($x=80.3617$) görece olarak "Orta SED"deki öğrencilerin puan ortalamaları ($x=76.6042$) ve "Üst SED" SED"deki öğrencilerin puan ortalamalarından ($x=74.1111$) daha yüksek bulunmakla birlikte Sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu durum, "Alt SED"deki öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini "Orta SED" ve "Üst SED" deki öğrencilere göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Kapıkıran (1993), Akgöl (1994), Şengönül (1995), Saracaloğlu ve Ark (2001) ve Yalçınkaya ve Ark (2001) tarafından yapılan çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Kapıkıran (1993)'ün araştırma bulgularına göre, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin atılğan oldukları kaydedilmiştir. Aylık gelirin yükselmesi, bireyin özgüvenini yükseltici bir etken olduğunu düşündürmektedir. Tüm temel ihtiyaçlarını karşılayabilen bireylerin insanlarla daha etkili iletişim kurabileceği beklenmektedir.

Akgöl (1994) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre, ailelerinin ekonomik seviyeleri ortanın üstündeki öğrenciler, "kişilik" ve "insan ilişkileri" boyutlarının gerekliliğine, ekonomik seviyeleri orta ve ortanın altındaki öğrencilerden daha fazla inanmaktadırlar.

Şengönül (1995)'ün çalışmasında, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileden gelen çocukların daha demokratik ortamda yetişmelerinden dolayı insanlarla olan ilişkilerinde daha sosyal, demokratik, uyumlu ve problemlere çözüm getirmede daha başarılı ve iletişim becerileri konusunda daha yeterli bireyler oldukları görülmüştür.

Saracaloğlu ve Ark (2001)'nin araştırma bulgularında ise, öğrencilerin iletişim becerilerinin "Üst SED" lehine olduğu saptanmıştır.

Yalçınkaya ve Ark (2001)'in araştırma bulgularında üniversite öğrencilerinin atılğanlık becerilerinin "Üst SED" lehine olduğu saptanmıştır.

Bu bağlamda, tüm araştırma bulguları söz konusu araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt problemi "Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre t-testi, tek yönlü varyans analizi tekniği ile incelenmiş ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Yaş	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	18-21	152	59.4671	12.3444	2.222	3, 301	0.086
	22-23	128	63.3203	13.6231			
	24-25	15	59.6000	13.2061			
	25 ve üstü	10	63.6000	14.5465			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	18-21	152	30.6908	6.3447	2.065	3, 301	0.105
	22-23	128	32.3516	6.2476			
	24-25	15	29.8667	4.1381			
	25 ve üstü	10	30.0000	8.5114			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	18-21	152	5.3684	1.7817	2.619	3, 301	0.051
	22-23	128	5.9375	1.7869			
	24-25	15	5.6000	1.5024			
	25 ve üstü	10	6.1000	1.7920			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	18-21	152	10.0526	3.5655	1.455	3, 301	0.227
	22-23	128	10.0000	3.4958			
	24-25	15	8.6667	4.7459			
	25 ve üstü	10	8.2000	3.5214			
Toplam Puan	18-21	152	105.5789	20.0164	2.276	3, 301	0.080
	22-23	128	111.6094	20.6338			
	24-25	15	103.7333	19.0843			
	25 ve üstü	10	107.9000	23.6805			

Tablo 34'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Bu durum, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri üzerinde öğrencilerin yaşının etkisinin olmadığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 35'de verilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Kız	201	60.1791	12.2494	-1.952	303	0.052
	Erkek	104	63.2500	14.4133			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	Kız	201	31.5672	6.1836	0.931	303	0.353
	Erkek	104	30.8558	6.6031			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	Kız	201	5.4776	1.7119	-2.258	303	0.025*
	Erkek	104	5.9615	1.8898			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Kız	201	10.2886	3.6560	2.630	303	0.009**
	Erkek	104	9.1538	3.4041			
Toplam Puan	Kız	201	107.5124	19.9317	-0.690	303	0.491
	Erkek	104	109.2212	21.5627			

*p<0.05   **p<0.01

Tablo 35'de görüldüğü gibi öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetine göre incelendiğinde, yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) üçüncü alt boyut (t=-2.258, p=0.025) puanları açısından istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde ve dördüncü alt boyut (t=2.630, p=0.009) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimleri cinsiyet değişkenine göre, üçüncü boyutta kızların puan ortalamaları ($x=5.4776$) erkeklerin puan ortalamalarından ($x=5.9615$) daha düşük iken, dördüncü boyutta ise erkeklerin puan ortalamaları ($x=9.1538$) kızların puan ortalamalarından ($x=10.2886$) daha düşük bulunmuştur. Bu durum, üçüncü boyutta kız öğrencilerin lehine iken, dördüncü boyutta erkek öğrencilerin lehinedir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri yönetici iletişim envanterinin üçüncü alt boyutunda, yöneticinin dilini kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha yeterli algılayabildiklerini ifade etmişlerdir.

Envanterin dördüncü alt boyutunda, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre kendilerini dilde daha yeterli algılanmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Yönetici ile olan iletişime ilişkin öğrencilerin görüşlerine ait bu bulgu, Yalçınkaya ve Ark (2001) ve Saracaloğlu ve Ark (2001)'nin yapmış oldukları çalışma bulguları ile desteklenebilir.

Yalçınkaya ve Ark (2001)'nin çalışmalarında cinsiyete bağlı olarak atılganlık becerilerinin kız öğrencilerin lehine olduğu saptanmıştır.

Saracaloğlu ve Arkadaşlarının (2001) bulgularında, öğretmen adaylarının iletişim becerilerinde, kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonucu toplumdaki geleneksel kadın ve erkek rollerindeki farklılıklar etkilemiş olabilir şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36'da görüldüğü gibi, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) üç alt boyut ve toplam ($F=11.386$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, YOI ölçeğinin birinci alt boyutunda, İletişim Fakültesi ($x=65.6761$) ile Fen Fakültesi ($x=60.0851$), Eğitim Fakültesi ($x=53.5400$) arasında; ikinci alt boyutunda, Edebiyat Fakültesi ($x=32.7000$), İletişim Fakültesi ($x=32.5775$) ve Fen Fakültesi ($x=31.2021$) ile Eğitim Fakültesi ($x=27.3000$) arasında; üçüncü alt boyutunda, İletişim Fakültesi ($x=6.3803$) ile Edebiyat Fakültesi ($x=5.6222$), Fen Fakültesi ($x=5.4574$) ve Eğitim Fakültesi ($x=4.9800$) arasında; toplamda, İletişim Fakültesi ($x=114.2113$) ile

Edebiyat Fakültesi ($x=112.1000$) ve Fen Fakültesi ($x=106.6596$), Eğitim Fakültesi ($x=94.9000$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 36. Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Fakülteler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Edebiyat	90	63.1778	12.9412	10.250	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	53.5400	12.4018			
	Fen	94	60.0851	12.0907			
	İletişim	71	65.6761	12.6443			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	Edebiyat	90	32.7000	5.6478	9.897	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	27.3000	4.7434			
	Fen	94	31.2021	5.4390			
	İletişim	71	32.5775	7.9168			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	Edebiyat	90	5.6222	1.8937	7.069	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	4.9800	1.5583			
	Fen	94	5.4574	1.3963			
	İletişim	71	6.3803	2.0239			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Edebiyat	90	10.6000	3.5341	2.207	3, 301	0.087
	Eğitim	50	9.0800	2.7093			
	Fen	94	9.9149	3.3333			
	İletişim	71	9.5775	4.4164			
Toplam Puan	Edebiyat	90	112.1000	19.9967	11.386	3, 301	0.000**
	Eğitim	50	94.9000	17.3855			
	Fen	94	106.6596	18.1485			
	İletişim	71	114.2113	21.8814			

** $p<0.01$

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri Fakülte değişkenine göre, birinci ($x=53.5400$), ikinci ($x=27.3000$), üçüncü ($x=4.9800$) alt boyut ve toplam puan ortalamaları ($x=94.9000$) diğer Fakültelerdeki öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük bulunmuştur. Bu durum, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin lehinedir.

Bu durum, Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerinde diğer Fakültelerdeki öğrencilere göre kendilerini daha yeterli algıladıklarını göstermektedir.

Bu sonuç, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okumuş oldukları eğitim programlarının içeriğinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Eğitim Fakültesindeki eğitim programları, öğrencilere insan ilişkileri konusunda bilgi ve beceri kazandırabilecek nitelikte dersleri içermektedir. Bu durum, Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin iletişim becerilerinin diğer Fakülte öğrencilerine göre daha iyi gelişmesinin göstergesi olabilir.

Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) üç alt boyut ve toplam ($F=6.249$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, YOI ölçeğinin birinci alt boyutunda, Gazetecilik Bölümü ($x=66.7222$), Kimya Bölümü ($x=64.6667$), Radyo-TV Bölümü ($x=64.6000$) ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=64.2545$) ile Biyoloji Bölümü ($x=55.8776$) ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=53.5938$) ve PDR Bölümü ($x=53.4444$) arasında; ikinci alt boyutunda, Gazetecilik Bölümü ($x=33.5833$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=33.0364$), Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=32.1714$), Kimya Bölümü ($x=32.0000$) ve Radyo-TV Bölümü ($x=31.5429$) ile PDR Bölümü ($x=27.8889$) ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=26.9688$) arasında; üçüncü alt boyutunda, Gazetecilik Bölümü ($x=6.6111$) ile Kimya Bölümü ($x=5.5333$), Biyoloji Bölümü ($x=5.3878$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=5.1250$), Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=4.8857$) ve PDR Bölümü ($x=4.7222$) arasında; toplamda, Gazetecilik Bölümü ($x=115.8333$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=114.3091$), Radyo-TV Bölümü ($x=112.5429$) ve Kimya Bölümü ($x=112.0222$) ile Biyoloji Bölümü ($x=101.7347$), PDR Bölümü ($x=95.5000$) ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=94.5625$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri bölüm değişkenine göre, birinci ($x=53.4444$) ve üçüncü ($x=4.7222$) alt boyutlarda, PDR Bölümü öğrencilerinin puan ortalamaları; ikinci ($x=26.9688$) alt boyut, toplamda ($x=94.5625$) Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin puan ortalamaları diğer bölüm öğrencilerine göre daha düşük bulunmuştur. Bu durum, PDR ve Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinin lehinedir.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri Bölüm değişkenine göre, birinci ve üçüncü alt boyutta, PDR Bölümü öğrencileri ile ikinci alt boyut ve toplamda, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin kendilerini diğer bölümlerdeki öğrencilere göre yöneticileri ile olan iletişimlerinde daha yeterli algıladıkları görülmektedir.

**Tablo 37.Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri
Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı**

YOI BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	61.4857	11.6553	6.463	7, 297	0.000 **
	Türk Dili ve Ed.	55	64.2545	13.6913			
	Biyoloji	49	55.8776	10.6157			
	Kimya	45	64.6667	12.0359			
	PDR	18	53.4444	13.2097			
	Sınıf Öğretmenliği	32	53.5938	12.1413			
	Radyo-TV	35	64.6000	12.4291			
	Gazetecilik	36	66.7222	12.9386			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	32.1714	5.2496	4.845	7, 297	0.000 **
	Türk Dili ve Ed.	55	33.0364	5.9097			
	Biyoloji	49	30.4694	5.4776			
	Kimya	45	32.0000	5.3428			
	PDR	18	27.8889	4.7883			
	Sınıf Öğretmenliği	32	26.9688	4.7620			
	Radyo-TV	35	31.5429	7.7549			
	Gazetecilik	36	33.5833	8.0512			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	4.8857	1.6938	4.940	7, 297	0.000 **
	Türk Dili ve Ed.	55	6.0909	1.8785			
	Biyoloji	49	5.3878	1.3817			
	Kimya	45	5.5333	1.4238			
	PDR	18	4.7222	1.4061			
	Sınıf Öğretmenliği	32	5.1250	1.6412			
	Radyo-TV	35	6.1429	1.9119			
	Gazetecilik	36	6.6111	2.1284			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	35	10.0857	3.4757	1.518	7, 297	0.160
	Türk Dili ve Ed.	55	10.9273	3.5635			
	Biyoloji	49	10.0000	2.7839			
	Kimya	45	9.8222	3.8747			
	PDR	18	9.4444	2.4064			
	Sınıf Öğretmenliği	32	8.8750	2.8821			
	Radyo-TV	35	10.2571	4.5267			
	Gazetecilik	36	8.9167	4.2653			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	35	108.6286	18.5220	6.249	7, 297	0.000 **
	Türk Dili ve Ed.	55	114.3091	20.7426			
	Biyoloji	49	101.7347	16.4453			
	Kimya	45	112.0222	18.5662			
	PDR	18	95.5000	16.4648			
	Sınıf Öğretmenliği	32	94.5625	18.1320			
	Radyo-TV	35	112.5429	21.8744			
	Gazetecilik	36	115.8333	22.0745			

**p<0.01

Bu sonuç, Sınıf Öğretmenliği ve PDR Bölümlerindeki öğrencilerin Fakültelerinde almış oldukları eğitimden kaynaklanabilir. Bu bölümlerde, psikoloji, insan ilişkileri derslerinin yoğun olarak verilmesi ile öğrencilere bilgi ve beceri kazandırılması nedeni oluşturabilir.

Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. Öğrencilerin Yöneticileri İle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Sosyo-ekonomik Düzey (SED)	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Üst SED	18	64.6111	11.6878	2.014	2, 302	0.135
	Orta SED	240	60.4500	13.2295			
	Alt SED	47	63.8936	12.5252			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	Üst SED	18	31.2778	6.4426	1.976	2, 302	0.140
	Orta SED	240	31.0000	6.3687			
	Alt SED	47	33.0000	5.9271			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	Üst SED	18	6.5000	1.7905	2.746	2, 302	0.066
	Orta SED	240	5.5417	1.7472			
	Alt SED	47	5.8298	1.9147			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Üst SED	18	8.8889	3.2700	0.935	2, 302	0.394
	Orta SED	240	9.9083	3.7684			
	Alt SED	47	10.2553	2.7778			
Toplam Puan	Üst SED	18	111.2778	19.8489	1.974	2, 302	0.141
	Orta SED	240	106.9000	20.8770			
	Alt SED	47	112.9787	18.0777			

Üst SED=Gelir giderden yüksek
Orta SED=Gelir gidere denk
Alt SED=Gelir giderden az

Tablo 38'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Buna göre, öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri üzerinde öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin etkisinin olmadığını düşündürmektedir.

Bununla birlikte, bazı araştırma bulgularından Kapıkıran (1993)'nin araştırma bulgularında, öğrencilerin aylık gelirleriyle atılganlık düzeyleri arasında istatistiksel anlamda bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, aylık geliri yüksek ailelerden gelen ergenlerin aylık geliri düşük ailelerden gelen ergenlere göre daha atılgan oldukları görülmüştür.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt problemi "Öğrencilerin yöneticilerinden beklentileri öğrencilerin cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yöneticilerinden beklentileri öğrencilerin cinsiyetine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo ekonomik düzeylerine göre Pearson Chi-square testi ile incelenmiş ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğrencilerin cinsiyetine göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39. Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Cinsiyet	Kız	n=184 %91.5	n=17 %8.5	3.408	1	0.065
	Erkek	n=88 %84.6	n=16 %15.4			

Tablo 39'da görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kız öğrencilerde %8.5, erkek öğrencilerde %15.4 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler. Buna göre, erkek öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin oranının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğrencilerin Fakültelerine göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 40'da verilmiştir

Tablo 40.Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Fakültelerine Göre Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Fakülteler	Edebiyat	n=75 %83.3	n=15 %16.7	5.533	3	0.137
	Eğitim	n=46 %92.0	n=4 %8.0			
	Fen	n=88 %93.6	n=6 %6.4			
	İletişim	n=63 %88.7	n=8 %11.3			

Tablo 40'da görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), Edebiyat, Eğitim, Fen ve İletişim Fakülteleri öğrencilerinin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Edebiyat Fakültesinde, % 16.7, Eğitim Fakültesinde, %8.0, Fen Fakültesinde, %6.4, İletişim Fakültesinde, %11.3 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler. Buna göre, Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin yöneticilerinden beklentilerinin oranının Fen ve İletişim Fakülteleri öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğrencilerin Bölümlerine göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Bölümler	Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	n=32 %91.4	n=3 %8.6	13.290	7	0.065
	Türk Dili ve Edebiyatı	n=43 %78.2	n=12 %21.8			
	Biyoloji	n=48 %98.0	n=1 %2.0			
	Kimya	n=40 %88.9	n=5 %11.1			
	PDR	n=18 %100.0	- -			
	Sınıf Öğretmenliği	n=28 %87.5	n=4 %12.5			
	Radyo-TV	n=31 %88.6	n=4 %11.4			
	Gazetecilik	n=32 %88.9	n=4 %11.1			

Tablo 41'de görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı, Biyoloji, Kimya, PDR, Sınıf Öğretmenliği, Radyo-TV, Gazetecilik Bölümleri arasında öğrencilerinin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünde, %8.6, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, %21.8, Biyoloji Bölümünde, %2.0, Kimya Bölümünde, %11.1, Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, %12.5, Radyo-TV Bölümünde, %11.4, Gazetecilik Bölümünde, %11.1 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler. Buna karşın PDR Bölümündeki öğrenciler yöneticilerinden iletişime ilişkin beklenti içersinde değildirler. Buna göre, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin yöneticilerinden beklentilerinin oranının diğer bölümlerin öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine (SED) göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 42'de verilmiştir

Tablo 42. Öğrencilerin Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Sosyo-Ekonomik Düzey (SED)	Üst SED	n=18 %100.0	- -	2.992	2	0.224
	Orta SED	n=214 %89.2	n=26 %10.8			
	Alt SED	n=40 %85.1	n=7 %14.9			

Tablo 42'de görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), Üst SED, Orta SED, Alt SED arasında öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Orta SED' de, %10.8, Alt SED' de, %14.9 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler. Buna karşın, Üst SED 'deki öğrenciler yöneticilerinden iletişime ilişkin beklenti içersinde değildirler. Buna göre, Alt SED'deki öğrencilerin yöneticilerinden beklentilerinin oranının Orta SED ve Üst SED'lere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt problemi "Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kademelerine, akademik ünvanlarına, çalıştıkları kurumlara, bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 43 'de verilmiştir.

Tablo 43. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Bayan	45	17.1556	3.5352	0.327	83	0.744
	Erkek	40	16.8750	4.3571			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Bayan	45	22.6000	4.6827	0.420	83	0.675
	Erkek	40	22.1750	4.6237			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Bayan	45	1.20	0.46	0.554	83	0.581
	Erkek	40	1.15	0.36			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Bayan	45	8.3333	2.5495	0.812	83	0.419
	Erkek	40	8.8250	3.0288			
Toplam Puan	Bayan	45	49.2889	9.1220	0.119	83	0.906
	Erkek	40	49.0250	11.3307			

Tablo 43'de görüldüğü gibi Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre incelendiğinde, iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri üç boyut ve toplamda bayan öğretim elemanlarının puan ortalamaları ($\bar{x}=49.2889$) görece olarak erkekler öğretim elemanlarının puan ortalamalarından ($\bar{x}=49.0250$) daha yüksek olmakla birlikte cinsiyet değişkenine göre, gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, bayan öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini erkek öğretim elemanlarına göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Buna karşın, Kılıç (2000)'in araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre öğretmen beklentileri düzeyleri ile sınıfıçi iletişim örüntüleri arasındaki ilişkilerde bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu beklenti geliştirdikleri, daha olumlu davranışta bulunduğu, daha fazla sözsüz destek işaretlerini içeren dostça etkileşimde buldukları yönündedir. Öğretmenlerin olumlu

beklenti geliştirdiği öğrencilerin başarılarını daha fazla övdüğü, onlara daha fazla gülümsediği, göz iletişiminde bulunduğu ve fikirlerini daha fazla kabul ettiği, daha fazla cevap hakkı tanıyıp, düşüncelerini söylemelerine daha fazla izin verdiği ve sıcak ses tonu kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Bayan ğretmenlerin erkek meslektaşlarına göre mesleklerini gerçekleştirebilmek için daha fazla çaba göstermeleri beklentilerinin de bu yönde olabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, Kılıç (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları ile söz konusu bulguları çelişmektedir.

Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 44'de verilmiştir.

Tablo 44'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda yaşları (20-39) olan öğretim elemanlarının puan ortalamaları ($x=54.0625$) görel olarak yaşları (40-49) olan öğretim elemanlarının puan ortalamaları ($x=47.7813$) ve yaşları (50 ve üstü) olan öğretim elemanlarının puan ortalamalarından ($x=48.2432$) daha yüksek olmakla birlikte yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, (20-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini (40-49) ve (50 ve üstü) yaş grubu öğretim elemanlarına göre daha yetersiz algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Nitekim, Kılıç (2000) tarafından yapılan çalışma bulgularına göre, 41 ve üstü yaşlarda bulunan öğretmenlerin daha olumlu beklentiye sahip olmaları, onların meslek yaşantılarında daha çok ğrenci mezun etmiş olmaları ve deneyime sahip olmaları bir neden olarak gösterilebilir. Bu bağlamda, her iki araştırma bulgusunun birbirine paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 44.Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı

Oİ BOYUTLAR	Yaş	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	20-39	16	18.5625	3.7232	1.644	2, 82	0.199
	40-49	32	16.4375	3.2818			
	50 ve üstü	37	16.8649	4.4106			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	20-39	16	24.8750	5.0580	3.114	2, 82	0.050
	40-49	32	22.1563	4.4002			
	50 ve üstü	37	21.5405	4.3817			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	20-39	16	1.19	0.40	0.060	2, 82	0.942
	40-49	32	1.16	0.37			
	50 ve üstü	37	1.19	0.46			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	20-39	16	9.4375	3.2035	1.409	2, 82	0.250
	40-49	32	8.0313	2.4950			
	50 ve üstü	37	8.6486	2.7910			
Toplam Puan	20-39	16	54.0625	11.3986	2.384	2, 82	0.099
	40-49	32	47.7813	8.5562			
	50 ve üstü	37	48.2432	10.5077			

**Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri
Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Farklılaşmakta mıdır?**

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 45'de verilmiştir.

Tablo 45. Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Mesleki Kıdem	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	1-10 yıl	9	17.8889	2.8038	0.314	2, 82	0.731
	11-15 yıl	14	17.2857	4.3928			
	16 ve üstü yıl	62	16.8387	3.9844			
2. Boyut Öğ.Dav.Kay	1-10 yıl	9	23.2222	4.0552	1.222	2, 82	0.300
	11-15 yıl	14	23.9286	6.4625			
	16 ve üstü yıl	62	21.9355	4.1994			
3. Boyut Öğt.Dil.Kay	1-10 yıl	9	1.11	0.33	0.208	2, 82	0.813
	11-15 yıl	14	1.14	0.36			
	16 ve üstü yıl	62	1.19	0.44			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	1-10 yıl	9	8.2222	2.5386	0.088	2, 82	0.916
	11-15 yıl	14	8.7143	3.5394			
	16 ve üstü yıl	62	8.5806	2.6646			
Toplam Puan	1-10 yıl	9	50.4444	8.4869	0.426	2, 82	0.654
	11-15 yıl	14	51.0714	13.8034			
	16 ve üstü yıl	62	48.5484	9.5191			

Tablo 45'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre iletişim

ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Bu bulguya göre, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde mesleki kıdem değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bununla birlikte, Akgöl (1994) tarafından yapılan araştırma bulguları, kıdemlerine göre öğretim elemanlarının "insan ilişkileri" boyutlarının gerekliliğine "katılma dereceleri" arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 15 yıldan fazla mesleki kıdeme sahip öğretim elemanları, "insan ilişkileri" boyutunun gerekliliğine, daha az mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarından daha fazla inandıkları saptanmıştır.

Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 46'da verilmiştir.

Tablo 46'da görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda akademik ünvan değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Bu bulgu, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde akademik ünvan değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bununla birlikte, bazı araştırmalarda, Açıköz (1990) öğrenci değerlendirmelerinde, öğretim elemanlarının ünvanlarına göre; en olumlu olarak öğretim görevlilerini, en olumsuz olarak da profesörlerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, bu iki araştırma bulgusunun paralellik göstermediği söylenebilir.

Tablo 46.Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Akademik Ünvan	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Öğretim Gör	10	17.1000	3.1073	0.238	3, 81	0.870
	Yrd.Doç	25	17.5200	3.3307			
	Doç	16	16.5000	4.1952			
	Prof	34	16.8824	4.4841			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Öğretim Gör	10	21.5000	4.5031	0.872	3, 81	0.459
	Yrd.Doç	25	23.6400	4.6537			
	Doç	16	21.8750	4.5880			
	Prof	34	22.0000	4.6969			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Öğretim Gör	10	1.00	0.00	0.945	3, 81	0.423
	Yrd.Doç	25	1.20	0.41			
	Doç	16	1.13	0.34			
	Prof	34	1.24	0.50			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Öğretim Gör	10	7.4000	2.3190	0.704	3, 81	0.553
	Yrd.Doç	25	8.6000	2.5000			
	Doç	16	8.6250	3.5567			
	Prof	34	8.8529	2.7207			
Toplam Puan	Öğretim Gör	10	47.0000	9.2856	0.463	3, 81	0.709
	Yrd.Doç	25	50.9600	9.6414			
	Doç	16	48.1250	10.7323			
	Prof	34	48.9706	10.7153			

Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları Kurumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlarına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 47'de verilmiştir.

Tablo 47.Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Kurumlarına Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Çalıştıkları Kurumlar	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Edebiyat	14	18.0714	5.6767	0.756	3, 81	0.522
	Eğitim	13	17.1538	3.5082			
	Fen	44	16.4545	3.6629			
	İletişim	14	17.6429	2.9511			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Edebiyat	14	24.0000	6.3488	1.005	3, 81	0.395
	Eğitim	13	21.3077	4.4793			
	Fen	44	22.0000	3.9532			
	İletişim	14	23.0714	4.8113			
3.Boyut Öğt.Dil.Kay	Edebiyat	14	1.14	0.36	0.380	3, 81	0.767
	Eğitim	13	1.08	0.28			
	Fen	44	1.20	0.46			
	İletişim	14	1.21	0.43			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Edebiyat	14	10.0000	3.7210	2.123	3, 81	0.104
	Eğitim	13	7.7692	2.4884			
	Fen	44	8.6136	2.6256			
	İletişim	14	7.7143	1.9779			
Toplam Puan	Edebiyat	14	53.2143	14.9521	1.010	3, 81	0.393
	Eğitim	13	47.3077	9.7158			
	Fen	44	48.2727	8.7746			
	İletişim	14	49.6429	8.8022			

Tablo 47'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlarına göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri üç alt boyut ve toplamda Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının puan ortalamaları ($x=53.2143$) görece olarak İletişim Fakültesi öğretim elemanlarının puan ortalamalarından ($x=49.6429$), Fen fakültesi öğretim elemanlarının puan ortalamalarından ($x=48.2727$) ve Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının puan ortalamalarından ($x=47.3077$) daha yüksek olmakla birlikte çalıştıkları kurumlara göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde Fakülte değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bu duruma göre, her Fakülte'deki

öğretim elemanının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Öğretim Elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 48'de verilmiştir.

Tablo 48'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre iletişim ölçeğinde (OI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının puan ortalamaları ($\bar{x}=43.6000$) göreli olarak diğer bölümlerin öğretim elemanlarının puan ortalamalarından daha düşük olmakla birlikte Bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinin olumlu olduğunu düşündürmektedir. Bu durum, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini diğer Bölüm öğretim elemanlarından daha yeterli algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Sınıf Öğretmenliği Bölümündeki öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerinde kendilerini daha yeterli algılamalarında, öğretim elemanlarının formasyonu önem kazanmaktadır.

Tablo 48.Öğretim Elemanlarının Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı

OI BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Öğt.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	19.4000	6.1074	0.562	8, 76	0.806
	Türk Dili ve Ed.	9	17.3333	5.6569			
	Biyoloji	24	16.0417	4.0484			
	Kimya	20	16.9500	3.1702			
	PDR	3	18.6667	3.2146			
	Sınıf Öğretmenliği	5	16.0000	4.7434			
	Radyo-TV	8	17.5000	2.3299			
	Gazetecilik	6	17.8333	3.8687			
	Eğitim Bilimleri	5	17.4000	2.4083			
2.Boyut Öğ.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	26.8000	6.7602	0.882	8, 76	0.536
	Türk Dili ve Ed.	9	22.4444	5.9184			
	Biyoloji	24	21.9167	4.1169			
	Kimya	20	22.1000	3.8512			
	PDR	3	23.6667	4.7258			
	Sınıf Öğretmenliği	5	20.2000	5.5857			
	Radyo-TV	8	22.6250	3.6621			
	Gazetecilik	6	23.6667	6.3770			
	Eğitim Bilimleri	5	21.0000	3.4641			
3.Boyut Öğ.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	1.00	0.00	0.845	8, 76	0.566
	Türk Dili ve Ed.	9	1.22	0.44			
	Biyoloji	24	1.17	0.38			
	Kimya	20	1.25	0.55			
	PDR	3	1.33	0.58			
	Sınıf Öğretmenliği	5	1.00	0.00			
	Radyo-TV	8	1.38	0.52			
	Gazetecilik	6	1.00	0.00			
	Eğitim Bilimleri	5	1.00	0.00			
4. Boyut Öğ.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	8.8000	2.7749	1.486	8, 76	0.176
	Türk Dili ve Ed.	9	10.6667	4.1533			
	Biyoloji	24	8.2083	2.8127			
	Kimya	20	9.1000	2.3598			
	PDR	3	8.6667	2.0817			
	Sınıf Öğretmenliği	5	6.4000	2.8810			
	Radyo-TV	8	8.2500	1.8323			
	Gazetecilik	6	7.0000	2.0976			
	Eğitim Bilimleri	5	8.6000	2.0736			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	5	56.0000	14.8155	0.664	8, 76	0.721
	Türk Dili ve Ed.	9	51.6667	15.6844			
	Biyoloji	24	47.3333	9.6309			
	Kimya	20	49.4000	7.7146			
	PDR	3	52.3333	8.6217			
	Sınıf Öğretmenliği	5	43.6000	12.3004			
	Radyo-TV	8	49.7500	7.0660			
	Gazetecilik	6	49.5000	11.4673			
	Eğitim Bilimleri	5	48.0000	7.6158			

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemi "Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemlerine, akademik ünvanlarına, çalıştıkları kurumlara, bölümlerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemlerine, akademik ünvanlarına çalıştıkları kurumlara, bölümlerine göre t-testi, tek yönlü varyans analizi tekniği ile incelenmiş ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre değerlendirilmesinde t-testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 49 'da verilmiştir.

Tablo 49. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Cinsiyet	n	x	s	t	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Bayan	45	46.8667	16.3173	1.212	83	0.229
	Erkek	40	42.6750	15.4545			
2.Boyut Öğt.Dav.Kay	Bayan	45	23.6889	6.9864	1.114	83	0.269
	Erkek	40	22.1750	5.3103			
3.Boyut Yönet.Dil.Kay	Bayan	45	4.2667	1.9235	0.991	83	0.324
	Erkek	40	3.9000	1.4106			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	Bayan	45	6.5333	2.5280	0.851	83	0.397
	Erkek	40	6.0500	2.7075			
Toplam Puan	Bayan	45	81.3556	25.4917	1.254	83	0.214
	Erkek	40	74.8000	22.3471			

Tablo 49'da görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre yönetici iletişim

ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda bayan öğretim elemanlarının puan ortamları ($\bar{x}=81.3556$) görece olarak erkek öğretim elemanlarının puan ortamlarından ($\bar{x}=74.8000$) daha yüksek olmakla birlikte cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, Kayıkçı (1997)'nin araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu bulguya göre, okul yöneticileriyle öğretmenler arasındaki iletişim engellerine ilişkin olarak öğretmenlerin algı düzeyleri arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu duruma göre, bayan öğretim elemanları ile erkek öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulguya göre, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerinde yaş değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bu duruma göre, her yaş grubundaki öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 50. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Yaş	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	20-39	16	43.0625	19.0524	0.408	2, 82	0.667
	40-49	32	46.8750	17.2379			
	50 ve üstü	37	43.9730	13.4732			
2. Boyut Öğt.Dav.Kay	20-39	16	24.1875	8.1668	0.714	2, 82	0.492
	40-49	32	23.3750	5.9501			
	50 ve üstü	37	22.1081	5.6312			
3. Boyut Yönet.Dil.Kay	20-39	16	4.1250	1.9958	0.105	2, 82	0.900
	40-49	32	4.1875	1.7678			
	50 ve üstü	37	4.0000	1.5456			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	30-39	16	7.1250	3.2838	1.273	2, 82	0.285
	40-49	32	6.3750	2.7795			
	50 ve üstü	37	5.8919	2.0654			
Toplam Puan	20-39	16	78.5000	31.3645	0.340	2, 82	0.713
	40-49	32	80.8125	24.8537			
	50 ve üstü	37	75.9730	20.1873			

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 51'de verilmiştir.

Tablo 51. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Mesleki Kıdem	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	1-10 yıl	9	37.3333	15.2315	1.600	2, 82	0.208
	11-15 yıl	14	42.1429	18.6500			
	16 ve üstü yıl	62	46.6129	15.2685			
2.Boyut Öğt.Dav.Kay	1-10 yıl	9	21.3333	8.1548	0.578	2, 82	0.563
	11-15 yıl	14	24.2143	6.9080			
	16 ve üstü yıl	62	22.9355	5.8642			
3.Boyut Yönet.Dil.Kay	1-10 yıl	9	3.4444	1.1304	0.759	2, 82	0.472
	11-15 yıl	14	4.0714	2.0926			
	16 ve üstü yıl	62	4.1935	1.6776			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	1-10 yıl	9	6.0000	2.9155	0.609	2, 82	0.546
	11-15 yıl	14	7.0000	3.0128			
	16 ve üstü yıl	62	6.1935	2.4883			
Toplam Puan	1-10 yıl	9	68.1111	26.1077	0.951	2, 82	0.390
	11-15 yıl	14	77.4286	29.8888			
	16 ve üstü yıl	62	79.9355	22.4710			

Tablo 51'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplamda mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, Kayıkçı (1997)'nin araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu bulgulara göre, okul yöneticileriyle öğretmenler arasındaki iletişim engellerine ilişkin olarak öğretmen algı düzeyleri arasında kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bulgular, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinde mesleki kıdem değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bu duruma göre, her mesleki kıdemdeki öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın sekizinci alt problemi; "Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOİ) dört alt boyut ve toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri dört alt boyut ve toplam puanlarında akademik ünvan değişkenine göre bir farklılık bulunamamıştır.

Bu bulgu, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinde akademik ünvan değişkeninin etkili olmadığını düşündürmektedir. Bu duruma göre, tüm akademik ünvanlardaki öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Tablo 52.Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanlarına Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Akademik Ünvan	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Öğretim Gör	10	44.0000	21.2080	0.234	3, 81	0.872
	Yrd.Doç	25	46.1600	15.4048			
	Doç	16	46.7500	17.2955			
	Prof	34	43.3529	14.5516			
2.Boyut Öğt.Dav.Kay	Öğretim Gör	10	24.3000	6.9130	1.029	3, 81	0.384
	Yrd.Doç	25	23.9600	6.9909			
	Doç	16	23.6875	5.4126			
	Prof	34	21.5294	5.8581			
3.Boyut Yönet.Dil.Kay	Öğretim Gör	10	4.4000	2.0111	0.336	3, 81	0.800
	Yrd.Doç	25	4.2800	2.0920			
	Doç	16	3.9375	1.7308			
	Prof	34	3.9412	1.2778			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	Öğretim Gör	10	6.5000	4.3012	0.852	3, 81	0.470
	Yrd.Doç	25	6.8000	2.5000			
	Doç	16	6.5625	2.5025			
	Prof	34	5.7647	2.0898			
Toplam Puan	Öğretim Gör	10	79.2000	32.4818	0.447	3, 81	0.720
	Yrd.Doç	25	81.2000	25.6223			
	Doç	16	80.9375	24.5994			
	Prof	34	74.5882	20.4882			

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Kurumlarına Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlarına göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 53'de verilmiştir.

Tablo 53.Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Kurumlara Göre Dağılımı

YOI BOYUTLAR	Çalıştıkları Kurumlar	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Edebiyat	14	34.0714	12.9107	5.449	3, 81	0.002**
	Eğitim	13	48.0769	20.7985			
	Fen	44	43.8182	12.7522			
	İletişim	14	56.1429	16.3088			
2.Boyut Öğt.Dav.Kay	Edebiyat	14	22.3571	5.8258	3.593	3, 81	0.017*
	Eğitim	13	25.0000	6.8799			
	Fen	44	21.3409	5.2249			
	İletişim	14	26.8571	7.4716			
3.Boyut Yönet.Dil.Kay	Edebiyat	14	3.0000	1.1767	5.106	3, 81	0.003**
	Eğitim	13	5.0000	2.4495			
	Fen	44	3.9091	1.1375			
	İletişim	14	4.9286	2.1291			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	Edebiyat	14	5.2857	2.0164	4.824	3, 81	0.004**
	Eğitim	13	6.0000	2.0817			
	Fen	44	6.0227	2.0628			
	İletişim	14	8.5000	3.8977			
Toplam Puan	Edebiyat	14	64.7143	19.7618	5.328	3, 81	0.002**
	Eğitim	13	84.0769	30.3355			
	Fen	44	75.0909	19.1673			
	İletişim	14	96.4286	26.2963			

*p<0.05   **p<0.01

Tablo 53'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlara göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam (F=5.328, p=0.002) puanları açısından istatistiksel olarak 0.05 ve 0.01 düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, YOI ölçeğinin birinci alt boyutunda İletişim Fakültesi (x=56.1429) ile Fen Fakültesi (x=43.8182) ve Edebiyat Fakültesi (x=34.0714) arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında bu durumun Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının lehine olduğu söylenebilir.

Yönetici iletişim envanterinin alt boyutlarından ikinci alt boyutta ise, İletişim Fakültesi (x=26.8571) ile Edebiyat Fakültesi (x=22.3571) ve Fen Fakültesi (x=21.3409) arasında istatistiksel olarak 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ortalamalara bakıldığında bu durumun Fen Fakültesi öğretim elemanlarının lehine olduğu söylenebilir.

Envanterin üçüncü alt boyutunda ise, Eğitim Fakültesi ($x=5.000$) ve İletişim Fakültesi ($x=4.9286$) ile Edebiyat Fakültesi ($x=3.000$) arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında bu durumun Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının lehine olduğu söylenebilir.

Diğer alt boyutlardan dördüncü alt boyuta ise, İletişim Fakültesi ($x=8.5000$) ile Fen Fakültesi ($x=6.0227$), Eğitim Fakültesi ($x=6.0000$) ve Edebiyat Fakültesi ($x=5.2857$) arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında bu durumun Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının lehine olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine toplamda bakıldığında, İletişim Fakültesi ($x=96.4286$) ile Fen Fakültesi ($x=75.0909$) ve Edebiyat Fakültesi ($x=64.7143$) arasında istatistiksel olarak 0.01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında bu durumun Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının lehine olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri birinci ($x=34.0714$), üçüncü ($x=3.0000$), dördüncü ($x=5.2857$) alt boyut ve toplam ($x=64.7143$) puan ortalamaları çalıştıkları kurumlarına göre Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimleri diğer Fakültelerden daha olumlu bulunmuştur. Buna karşın envanterin ikinci alt boyut puan ortalamaları ($x=21.3409$) çalıştıkları kurumlarına göre Fen Fakültesi öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimleri diğer Fakültelerden daha olumlu bulunmuştur.

Buna göre, Edebiyat Fakültesi ve Fen Fakültesi öğretim elemanları yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini diğer Fakültelerin öğretim elemanlarına göre daha yeterli algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Nitekim Bolat'ın (1996) vurguladığı gibi, dil iletişimde en önemli rolü oynamaktadır. Bir fakültede, farklı kültürel birikeme sahip bireylerin görev yaptığı düşünüldüğünde, dilin önemi daha iyi anlaşılabilir. Farklı alanlarda etkinlikler gösteren öğretim elemanlarının aralarındaki iletişim sürecinde mesajların doğru olarak alınıp, anlaşılabilmesi terminoloji farklılıkları ve farklı bilimsel yaşantılardan dolayı güçleşebilmektedir. Bu bağlamda, Edebiyat Fakültesi öğretim elemanlarının dili ağırlıklı ve doğru kullanımları iletişimde etkiliği artırıcı bir rol oynamakta olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca, Edebiyat Fakültesindeki öğretim elemanlarının sahip oldukları mesleki kimliğin, bireylerin sosyalleşmesinde olumlu bir etkisinin olduğunu ve insan ilişkilerinde daha sosyal, uyumlu, başarılı bireyler olmalarını sağladığını düşündürmektedir.

Yönetici iletişim envanterinin alt boyutlarından ikinci alt boyutta ise, Fen Fakültesi öğretim elemanlarının diğer Fakülte öğretim elemanlarına göre, yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerini daha yeterli algılamaktadırlar.

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre değerlendirilmesinde tek yönlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 54'de verilmiştir.

Tablo 54'de görüldüğü gibi, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının Bölümlerine göre yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) dört alt boyut ve toplam ($F=4.380$, $p=0.000$) puanları açısından istatistiksel olarak 0.05 ve 0.01 düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Duncan testi sonucunda, YOI ölçeğinin birinci alt boyutunda Gazetecilik Bölümü ($x=66.8333$) ve PDR Bölümü ($x=64.6667$) ile Radyo-TV Bölümü ($x=48.1250$), Biyoloji Bölümü ($x=45.2083$), Kimya Bölümü ($x=42.1500$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=34.7778$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=34.6000$) ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=32.8000$) arasında; ikinci alt boyuta, PDR Bölümü ($x=32.3333$) ve Gazetecilik Bölümü ($x=30.8333$) ile Eğitim Bilimleri Bölümü ($x=24.2000$), Radyo-TV Bölümü ($x=23.8750$), Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=23.2000$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=21.8889$), Kimya Bölümü ($x=21.4500$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=21.4000$) ve Biyoloji Bölümü ($x=21.2500$) arasında; üçüncü alt boyuta, PDR Bölümü ($x=7.0000$) ile Eğitim Bilimleri Bölümü ($x=5.2000$), Biyoloji Bölümü ($x=4.0417$), Radyo-TV Bölümü ($x=4.0000$), Kimya Bölümü ($x=3.7500$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=3.6000$) ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=3.1111$) ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=2.8000$) arasında; dördüncü alt boyuta, Gazetecilik Bölümü ($x=9.6667$) ile Biyoloji Bölümü ($x=6.2083$), Kimya Bölümü ($x=5.8000$), Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=5.6000$), Eğitim Bilimleri Bölümü ($x=5.4000$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=5.4000$) ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=5.1111$) arasında; toplamda, Gazetecilik Bölümü ($x=113.5000$) ve PDR Bölümü ($x=112.0000$) ile Eğitim Bilimleri Bölümü ($x=86.4000$), Radyo-TV Bölümü ($x=83.6250$), Biyoloji Bölümü ($x=76.7083$), Kimya Bölümü ($x=73.1500$), Sınıf Öğretmenliği Bölümü ($x=65.0000$), Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ($x=64.8889$) ve Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü ($x=64.4000$) arasında Bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri birinci ($x=32.8000$), üçüncü ($x=2.8000$) alt boyut ve toplam ($x=64.4000$) puan ortalamaları Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünde diğer Bölümlere göre daha düşük bulunmuştur.

Buna göre, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri diğer Bölümlerin öğretim elemanlarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerinin daha yeterli olmalarında, kültürel düzeylerinin daha iyi ve meslek kimliklerinin diğer Bölümlere göre daha güven verici olmasının etkili olduğunu

düşündürmektedir. bu bağlamda öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin bu bulgu Yalçınkaya ve Ark (2001) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Yalçınkaya ve Ark (2001)'nin bulgularına göre, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin daha atılgan yönelimli olmalarında, ailelerinin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeylerinin daha iyi ve meslek kimliklerinin de diğer Bölümlere göre daha güven verici olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Yönetici envanterinin ikinci ($x=21.2500$) alt boyut puan ortalamaları en düşük değeri Biyoloji Bölümünde bulunmuştur. Bu durum, Biyoloji Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerinde diğer Bölümlerin öğretim elemanlarına göre daha yeterli oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Biyoloji Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerinin daha yeterli olmalarında, öğretim elemanlarının sayısının diğer Fakültelere göre daha fazla olması ve çok çeşitli Bölümleri içermesi nedeni ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan etkileşmesi iletişimi olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, Fakülte değişkenine göre öğretim elemanının yöneticileriyle olan iletişime ilişkin görüşleri paralellik göstermektedir.

Yönetici envanterinin dördüncü ($x=5.1111$) alt boyut puan ortalamalarının en düşük değeri Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarına ait bulunmuştur. Bu durum, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin diğer Bölümlerin öğretim elemanlarına göre daha olumlu olduğunu düşündürmektedir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerinin daha yeterli olmalarında, mesleki kimlikleri, dil ağırlıklı eğitim vermeleri ve yeterliliklerinin etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Bolat (1996) tarafından yapılan araştırmada da dilin iletişimdeki yerinden öneminden söz edilmiştir. Bu bağlamda, söz konusu araştırma bulguları elde edilen araştırma bulguları ile birbirini desteklemektedir. Ayrıca, Fakülte değişkenine göre öğretim elemanının yöneticileriyle olan iletişime ilişkin görüşleri paralellik göstermektedir.

Tablo 54.Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Öğretim Elemanlarının Bölümlerine Göre Dağılımı

YOİ BOYUTLAR	Bölümler	n	x	s	F	sd	p
1. Boyut Yönet.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	32.8000	8.4083	4.333	8, 76	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	9	34.7778	15.2952			
	Biyoloji	24	45.2083	13.2566			
	Kimya	20	42.1500	12.2443			
	PDR	3	64.6667	3.0551			
	Sınıf Öğretmenliği	5	34.6000	12.4820			
	Radyo-TV	8	48.1250	8.0612			
	Gazetecilik	6	66.8333	18.9886			
	Eğitim Bilimleri	5	51.6000	26.2355			
2.Boyut Öğt.Dav.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	23.2000	4.5497	2.987	8, 76	0.006**
	Türk Dili ve Ed.	9	21.8889	6.6416			
	Biyoloji	24	21.2500	4.8297			
	Kimya	20	21.4500	5.7900			
	PDR	3	32.3333	4.1633			
	Sınıf Öğretmenliği	5	21.4000	6.6558			
	Radyo-TV	8	23.8750	6.0104			
	Gazetecilik	6	30.8333	7.8337			
	Eğitim Bilimleri	5	24.2000	5.6303			
3.Boyut Yönet.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	2.8000	0.8367	4.486	8, 76	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	9	3.1111	1.3642			
	Biyoloji	24	4.0417	1.2329			
	Kimya	20	3.7500	1.0195			
	PDR	3	7.0000	2.6458			
	Sınıf Öğretmenliği	5	3.6000	1.5166			
	Radyo-TV	8	4.0000	0.7559			
	Gazetecilik	6	6.1667	2.7869			
	Eğitim Bilimleri	5	5.2000	2.5884			
4. Boyut Öğt.Dil.Kay	Amerikan Kül. ve Ed.	5	5.6000	1.8166	2.500	8, 76	0.018*
	Türk Dili ve Ed.	9	5.1111	2.2048			
	Biyoloji	24	6.2083	2.1464			
	Kimya	20	5.8000	1.9894			
	PDR	3	8.0000	0.0000			
	Sınıf Öğretmenliği	5	5.4000	2.6077			
	Radyo-TV	8	7.6250	2.7742			
	Gazetecilik	6	9.6667	5.0859			
	Eğitim Bilimleri	5	5.4000	1.5166			
Toplam Puan	Amerikan Kül. ve Ed.	5	64.4000	13.5019	4.380	8, 76	0.000**
	Türk Dili ve Ed.	9	64.8889	23.3101			
	Biyoloji	24	76.7083	19.5526			
	Kimya	20	73.1500	19.0105			
	PDR	3	112.0000	4.3589			
	Sınıf Öğretmenliği	5	65.0000	22.4388			
	Radyo-TV	8	83.6250	12.8056			
	Gazetecilik	6	113.5000	30.9241			
	Eğitim Bilimleri	5	86.4000	34.6598			

*p<0.05

**p<0.01

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi "Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kademelerine, akademik ünvanlarına göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kademelerine, akademik ünvanlarına göre Pearson Chi-square testi ile incelenmiş ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının cinsiyetine göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 55'de verilmiştir.

Tablo 55. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Cinsiyet	Bayan	n=43 %95.6	n=2 %4.4	0.235	1	0.628
	Erkek	n=39 %97.5	n=1 %2.5			

Tablo 55'de görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI) bayan öğretim elemanları ile erkek öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bayan öğretim elemanlarında %4.4, erkek öğretim elemanlarında %2.5 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler.

Buna göre, bayan öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerinin oranının erkek öğretim elemanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının yaşına göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 56'da verilmiştir

**Tablo 56.Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri
Öğretim Elemanlarının Yaşına Göre Dağılımı**

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Yaş	20-39	n=15 %93.8	n=1 %6.3	0.437	2	0.804
	40-49	n=31 %96.6	n=1 %3.1			
	50 ve üstü	n=36 %97.3	n=1 %2.7			

Tablo 56'da görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), (20-39) yaş grubundaki öğretim elemanları, (40-49) yaş grubundaki öğretim elemanları, ile (50 ve üstü) yaş grubundaki öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

(20-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %6.3, (40-49) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %3.1, (50 ve üstü) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %2.7 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler.

Buna göre, (20-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerinin oranının diğer yaş grubundaki öğretim elemanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının mesleki kıdemine göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 57'de verilmiştir

Tablo 57'de görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), (1-10) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanları, (11-15) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanları ile (16 ve üstü) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

(11-15) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarında %7.1, (16 ve üstü) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarında %3.2 düzeyinde yöneticilerden beklenti içersindedirler. Buna karşın, (1-10) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklenti içersinde değildirler. Buna göre, (11-15) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerinin oranının (16 ve üstü) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

**Tablo 57. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri
Öğretim Elemanlarının Mesleki Kıdemine Göre Dağılımı**

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	n=9 %100.0	- -	0.883	2	0.643
	11-15 yıl	n=13 %92.9	n=1 %7.1			
	16 ve üstü yıl	n=60 %96.8	n=2 %3.2			

**Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri
Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanına Göre Farklaşmakta mıdır?**

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri öğretim elemanlarının akademik ünvanına göre değerlendirilmesinde Pearson Chi-square testi kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 58'de verilmiştir

**Tablo 58. Öğretim Elemanlarının Yöneticilerinden İletişime İlişkin Beklentileri
Öğretim Elemanlarının Akademik Ünvanına Göre Dağılımı**

YOI 38. SORU		Hayır	Evet	χ^2	sd	p
Akademik Ünvan	Öğretim Görevlisi	n=10 %100.0	- -	0.764	3	0.858
	Yrd. Doç	n=24 %96.0	n=1 %4.0			
	Doç	n=15 %93.8	n=1 %6.3			
	Prof	n=33 %97.1	n=1 %2.9			

Tablo 58'de görüldüğü gibi yönetici iletişim ölçeğinde (YOI), Öğretim Görevlisi akademik ünvanına sahip öğretim elemanları, Yardımcı Doçent akademik ünvanına sahip öğretim elemanları, Doçent akademik ünvanına sahip öğretim elemanları ile Profesör akademik ünvanına sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime

ilişkin beklentilerine ait görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Yardımcı Doçentlerde %4.0, Doçentlerde %6.3, Profesörlerde %2.9 düzeyinde yöneticilerinden beklenti içersindedirler. Buna karşın, Öğretim Görevlileri yöneticilerinden iletişime ilişkin beklenti içersinde değildirler. Buna göre, Doçent akademik ünvanına sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerinin oranının Yardımcı Doçent ve Profesörlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın onuncu alt problemi "Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişime ilişkin görüşleri arasında ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimine ilişkin görüşleri birbirlerine göre farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişime ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimine ilişkin görüşleri birbirlerine göre analizleri yapılmış ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

İletişime İlişkin Öğretim Elemanı-Öğrenci Görüşleri OI Ölçeği İçin Farklaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimi ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Analiz sonuçları Tablo 59'da verilmiştir.

Tablo 59'a bakıldığında, öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak $p<0.05$ ve $p<0.01$ düzeylerinde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında, öğretim elemanlarının ($x_1=17.0235$, $x_2=22.4000$, $x_3=1.18$, $x_4=8.5647$, $x_T=49.1647$) öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin öğrencilerin ($x_1=35.3574$, $x_2=29.6721$, $x_3=2.58$, $x_4=9.4262$, $x_T=77.0361$) öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 59. İletişime İlişkin Öğretim Elemanlarının-Öğrencilerin Görüşleri OI Ölçeği İçin Dağılımları

OI	Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi			Öğrenci- Öğretim Elemanı İletişimi			t	sd	p
	n	x	s	n	x	s			
1. Boyut	85	17.0235	3.9218	305	35.3574	9.4040	17.541	388	0.000 **
2. Boyut	85	22.4000	4.6322	305	29.6721	6.4592	9.704	388	0.000 **
3. Boyut	85	1.18	0.41	305	2.58	1.02	12.437	388	0.000 **
4. Boyut	85	8.5647	2.7794	305	9.4262	3.1699	2.274	388	0.024 *
Toplam Puan	85	49.1647	10.1593	305	77.0361	16.7134	14.632	388	0.000 **

*p<0.05

**p<0.01

İletişime İlişkin Öğretim Elemanı-Öğrenci Görüşleri YOİ Ölçeği İçin Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimi ile Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Analiz sonuçları Tablo 60'da verilmiştir.

Tablo 60'a bakıldığında, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin yöneticiyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak p<0.01 düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında, öğretim elemanlarının ($x_1=44.8941$, $x_2=22.9765$, $x_3=4.0941$, $x_4=6.3059$, $x_T=78.2706$) yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin öğrencilerin ($x_1=61.2262$, $x_2=31.3246$, $x_3=5.6426$, $x_4=9.9016$, $x_T=108.0951$) yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 60.İletişime İlişkin Öğretim Elemanı-Öğrenci Görüşleri YOİ Ölçeği İçin Dağılımları

YOİ	Öğretim Elemanı-Yönetici İletişimi			Öğrenci-Yönetici İletişimi			t	sd	p
	n	x	s	n	x	s			
1. Boyut	85	44.8941	15.9620	305	61.2262	13.0854	9.678	388	0.000 **
2.Boyut	85	22.9765	6.2640	305	31.3246	6.3279	10.780	388	0.000 **
3.Boyut	85	4.0941	1.7017	305	5.6426	1.7863	7.140	388	0.000 **
4. Boyut	85	6.3059	2.6096	305	9.9016	3.6069	8.583	388	0.000 **
Toplam Puan	85	78.2706	24.1471	305	108.0951	20.4830	11.400	388	0.000 **

**p<0.01

Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın onbirinci alt problemi "Öğrencilerin yöneticileriyle ve öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının yöneticileriyle ve öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında ilişki var mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir. Öğrencilerin yöneticileriyle ve öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının yöneticileriyle ve öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri birbirlerine göre analizleri yapılmış ve bulgular Tablolarda verilmiştir.

Öğrencilerin Yöneticileriyle ve Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Arasında İlişki Var mıdır?

Öğrencilerin yöneticileriyle ve öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analiz sonuçları Tablo 61'de verilmiştir.

Bulguların tablolaştırılmasında aşağıdaki sırayı izleyerek kısaltmalar yapılmıştır.

Yönetici İletişim Boyutları

YOI1=yönetici davranışı

YOI2=öğrenci davranışı

YOI3=yönetici dili

YOI4=öğrenci dili

YOITP=öğrenci-yönetici iletişim Toplam puanı

Öğrenci İletişim Boyutları

OI1=öğretim elemanı davranışı

OI2=öğrenci davranışı

OI4=öğrenci dili

OITP=öğrenci-öğretim elemanı iletişimi toplam puanı

Tablo 61. Öğrencilerin Yöneticileriyle ve Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişkiler

	YOI1	YOI2	YOI3	YOI4	YOITP	OI1	OI2	OI4	OITP
YOI1	1.000								
YOI2	0.670**	1.000							
YOI3	0.551**	0.409**	1.000						
YOI4	0.281**	0.404**	0.088	1.000					
YOITP	0.943**	0.844**	0.581**	0.488**	1.000				
OI1	0.759**	0.503**	0.492**	0.199**	0.718**	1.000			
OI2	0.507**	0.617**	0.263**	0.391**	0.606**	0.651**	1.000		
OI4	0.288**	0.329**	0.115*	0.627**	0.406**	0.343**	0.550**	1.000	
OITP	0.698**	0.597**	0.420**	0.386**	0.735**	0.909**	0.883**	0.606**	1.000

n= 305

* : p< 0.05 düzeyinde anlamlı ** : p< 0.01 düzeyinde anlamlı

Tablo 61'e bakıldığında, öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişime ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak p<0.05 ve p<0.01 düzeylerinde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Buna göre, Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri paralellik göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle ve Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Farklılaşmakta mıdır?

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle ve öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı Analiz sonuçları Tablo 62'de verilmiştir.

Bulguların tablolaştırılmasında aşağıdaki sırayı izleyerek kısaltmalar yapılmıştır.

<u>Yönetici İletişim Boyutları</u>	<u>Öğretim elemanı İletişim Boyutları</u>
YOI1=yönetici davranışı	OI1=Öğretim elemanı davranışı
YOI2=öğretim elemanı davranışı	OI2=Öğrenci davranışı
YOI3=yönetici dili	OI4=Öğrenci dili
YOI4=öğretim elemanı dili	OITP=Öğretim elemanı-öğrenci iletişim toplam puanı
YOITP=öğretim elemanı-yönetici iletişim toplam puanı	

Tablo 62. Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle ve Öğrencileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Görüşleri Arasındaki İlişkiler

YOI1	YOI2	YOI3	YOI4	YOITP	OI1	OI2	OI4	OITP	
YOI1	1.000								
YOI2	0.727**	1.000							
YOI3	0.833**	0.683**	1.000						
YOI4	0.554**	0.719**	0.522**	1.000					
YOITP	0.968**	0.865**	0.855**	0.697**	1.000				
OI1	0.242*	0.451**	0.257*	0.556**	0.355**	1.000			
OI2	0.141	0.383**	0.142	0.435**	0.250*	0.719**	1.000		
OI4	0.096	0.117	0.150	0.227*	0.129	0.606**	0.595**	1.000	
OITP	0.189	0.394**	0.209	0.484**	0.294**	0.897**	0.914**	0.793**	1.000

n= 85 * : p< 0.05 düzeyinde anlamlı **: p< 0.01 düzeyinde anlamlı

Tablo 62'ye bakıldığında, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişime ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak p<0.05 ve p<0.01 düzeylerinde anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

Buna göre, öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri paralellik göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının Yönetici İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri

Araştırma problemine açıklık kazandırılması açısından çalışmaya katılan öğrenciler ve öğretim elemanlarının yönetici iletişim ölçeğinden aldıkları toplam tepkilerin verilmesinde de yarar görülmektedir. Bu bulgular Tablo 63'de yer almaktadır.

Tablo 63. Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının Yönetici İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri

		N	x	s	Min	Max
YOI1	Öğrenci	305	61.2262	13.0854	32.00	93.00
	Öğretim Elemanı	85	44.8941	15.9620	19.00	87.00
YOI2	Öğrenci	305	31.3246	6.3279	17.00	60.00
	Öğretim Elemanı	85	22.9765	6.2640	13.00	40.00
YOI3	Öğrenci	305	5.6426	1.7863	2.00	10.00
	Öğretim Elemanı	85	4.0941	1.7017	2.00	10.00
YOI4	Öğrenci	305	9.9016	3.6069	4.00	20.00
	Öğretim Elemanı	85	6.3059	2.6096	4.00	16.00
YOITOP	Öğrenci	305	108.0951	20.4830	65.00	178.00
	Öğretim Elemanı	85	78.2706	24.1471	41.00	147.00

Tablo 63'de görüldüğü üzere öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin görüşlerine göre daha olumlu olmasına karşın beş alt boyut ve toplamda "düşük düzeyde" bulunmuştur. Bu durum, öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerini artırıcı yönde etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliği ortaya koymaktadır.

Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri

Araştırma problemine açıklık kazandırılması açısından çalışmaya katılan öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişim ölçeğinden aldıkları toplam tepkilerin verilmesinde de yarar görülmektedir. Bu bulgular Tablo 64'de yer almaktadır.

64. Öğrenciler ve Öğretim Elemanlarının İletişim Ölçeğine İlişkin Toplam Tepkileri

		N	x	s	Min	Max
OI1	Öğrenci	305	35.3574	9.4040	15.00	60.00
	Öğretim Elemanı	85	17.0235	3.9218	12.00	28.00
OI2	Öğrenci	305	29.6721	6.4592	14.00	48.00
	Öğretim Elemanı	85	22.4000	4.6322	14.00	35.00
OI3	Öğrenci	305	2.58	1.02	1	5
	Öğretim Elemanı	85	1.18	0.41	1	3
OI4	Öğrenci	305	9.4262	3.1699	4.00	19.00
	Öğretim Elemanı	85	8.5647	2.7794	4.00	17.00
OITOP	Öğrenci	305	77.0361	16.7134	36.00	125.00
	Öğretim Elemanı	85	49.1647	10.1593	32.00	78.00

Tablo 64'de görüldüğü üzere öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin görüşlerine göre daha olumlu olmasına karşın beş alt boyut ve toplamda "düşük düzeyde" bulunmuştur. Bu durum, öğrenciler ve öğretim elemanlarının iletişimlerini artırıcı yönde etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliği ortaya koymaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencileri ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ve bunları etkileyen değişkenlerin incelendiği bu çalışmada, öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerinin yeterlilik düzeyinin oldukça düşük olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı sonuçları özetlenirse:

Öğrencilerin kişisel özellikleri genel olarak değerlendirildiğinde;

Öğrencilerin %65.9 (n=201) ile büyük bir bölümünün kız ve %34.1 (n=104)'inin erkek olduğu ve %49.8 (n=152) ile (18-21) yaş grubu arasında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin, % 30.8 (n=94) ile Fen Fakültesi; %16.1 (n=49)'i Biyoloji ve %14.8 (n=45)'i Kimya Bölümleri, % 29.5 (n=90) ile Edebiyat Fakültesi; %18.0 (n=55)'i Türk Dili ve Edebiyatı ile %11.5 (n=35)'i Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümleri, %23.3 (n=71) ile İletişim Fakültesi; %11.8 (n=36)'i Gazetecilik ve %11.5 (n=35) Radyo-TV, %16.4 (n=50) Bölümleri ile Eğitim Fakültesi; %10.5 (n=32)'i Sınıf Öğretmenliği ve %5.9 (n=18)'u PDR Bölümlerinden olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mezun oldukları lise türlerinin daha çok %45.2 (n=138) ile Akademik (Genel) lise olduğu, lise kollarının ise, %37.4 (n=114) Fen/Matematik/Matematik+Fen/Bilgisayar, %31.8 (n=97) Edebiyat/Sosyal, %17.0 (n=52) Türkçe+Matematik, %8.5 (n=26) Dil, %5.2 (n=16) Genel Kültür olduğu görülmektedir.

Anne öğrenim durumu olarak büyük çoğunluğu %43.3 (n=132) İlkokul mezunu ve %81.6 (n=249)'sının çalışmadığı görülmektedir.

Baba öğrenim durumunun %35.7 (n=109) ile Fakülte/Yüksekokul mezunu olduğu ve % 36.1 (n=110)'inin Emekli olduğu, %27.2 (n=83)'sinin Serbest meslek sahibi olduğu, %20.0 (n=61)'sinin memur olarak çalıştığı görülmektedir.

Öğrencilerin Sosyo-ekonomik düzeylerinin %78.7 (n=240)'sinin Orta düzeyde olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretim elemanlarının kişisel özellikleri genel olarak değerlendirildiğinde;

Öğretim elemanlarının %52.9 (n=45) ile büyük bir bölümünün bayan ve %47.1 (n=40)'nin erkek, %43.5 (n=37)'nin 50 ve üstü, %37.6 (n=32)'sının 40-49, %16.5 (n=14) 30-39, %2.4 (n=2)'nin 20-29 yaş grubu arasında olduğu görülmüştür.

Mesleki kıdem bakımından çoğunluğu; %72.9 (n=62) ile 16 ve üstü ve % 16.5 (n=14) ile 11-15 yıla sahip olanlar oluşturmaktadır.

Akademik ünvana göre; %40.0 (n=34) ile Profesörler, %29.4 (n=25) ile Yardımcı Doçentler, %18.8 (n=16) ile Doçentler ve %11.8 (n=10) ile Öğretim Görevlileri oluşturmaktadır.

Öğretim elemanlarının, %51.8 (n=44) ile Fen Fakültesi; %28.2 (n=24)'si Biyoloji ve %23.5 (n=20) Kimya Bölümleri, %16.5 (n=14) ile Edebiyat Fakültesi; %10.6

(n=9)'sı Türk Dili ve Edebiyatı ile %5.9 (n=5)'u Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümleri, %16.5 (n=14) İletişim Fakültesi; %9.4 (n=8)'ü Radyo-TV ve %7.1 (n=6)'i Gazetecilik Bölümleri, %15.3 (n=13) ile Eğitim Fakültesi; %5.9 (n=5)'u Eğitim Bilimleri, %5.9 (n=5)'u Sınıf Öğretmenliği ve % 3.5 (n=3)'i Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümlerinde görevlidirler.

"Öğretim elemanlarının öğrencilere karşı davranışları" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklıdır (3, 6, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 29. sorular):

Derslerde anlaşılmayan konularda öğretim elemanlarının soru sormaları konusunda öğrencileri cesaretlendirdikleri, öğretim elemanlarının öğrencilerin kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendirdikleri, öğretim elemanlarının kendilerinin herhangi bir sorunu açıklarken ilgi ve dikkatle dinledikleri, öğretim elemanlarının kendisine karşı önyargısız davrandıkları, öğretim elemanlarının öğrencilere eşit davrandıkları, öğretim elemanlarının kendilerine bir birey olarak saygı duymaları, öğretim elemanlarının ders notları, sınav, program gibi konularda öğrencilere iletmeleri gereken bilgileri zamanında ilettikleri görüşlerine, öğrenciler "çoğunlukla katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının dersle ilgili sorunlarını dersane dışında açıklamaları konusunda kendilerini cesaretlendirdikleri, öğretim elemanlarının özel sorunlarını kendilerine açma konusunda cesaretlendirdikleri, herhangi bir sorunlarıyla ilgili olarak öğretim elemanlarına başvurduklarında kendilerine yardım etmek için gereken çabayı gösterdikleri, öğretim elemanlarının sınıf dışında kendilerine zaman ayırabilmeleri, öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerden rahatsız olmadıkları görüşlerine, öğrenciler "biraz/çok az katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmişlerdir.

"Öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı davranışları" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklıdır (2, 4, 5, 8, 10, 11, 15, 21, 22, 23, 25, 28. sorular):

Öğrencilerin, derslerde anlaşılmayan konularda öğretim elemanlarına çekinmeden soru sorabildikleri, arkadaşları ile uyuşmayan görüşlerini açıklayabildikleri, öğrencilerin sınavda konuyu bildikleri takdirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmedikleri, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği, dersle ilgili sorunlarını öğretim elemanları ile dersane dışında konuşabildikleri, öğretim elemanları konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinledikleri, öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekliliği, öğrencilerin öğretim elemanlarına karşı önyargısız davrandıkları, öğrencilerin öğretim elemanlarının kendileri ile ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmadıkları görüşüne, öğrenciler "çoğunlukla/tamamen katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Öğrencilerin, öğretim elemanları ile uymayan görüşlerini çekinmeden açıklayabildikleri görüşüne, öğrenciler "biraz katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Öğretim elemanlarının hoşgörülü davranışlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından istismarı görüşüne, öğrenciler "biraz katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "çok az katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Öğrencilerin, dersle ilgili olmayan özel sorunları hakkında öğretim elemanlarına dersane dışında çekinmeden konuşabildikleri görüşüne, öğrenciler "hiç katılmadıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

"Öğretim elemanlarının kullandıkları dil kaynaklı iletişim" konusundaki öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerine benzerlik göstermektedir (1.soru):

Öğretim elemanlarının derslerde konuları açık ve anlaşılır bir dille açıkladıkları görüşüne, öğrenciler "çoğunlukla katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmektedirler.

"Öğrencilerin kullandıkları dil" konusundaki öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklı değildir (7, 9, 12, 14. sorular):

Öğrencilerin sınıfta herhangi bir konuda görüşlerini ifade ederken sıkıntı çekmedikleri, öğrencilerin dersane dışında öğretim elemanları ile özel sorunları hakkında konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmedikleri, öğrencilerin öğretim elemanlarına dersane dışında dersleriyle ilgili bir sorunlarını açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmedikleri görüşüne "çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Öğrencilerin %31.1 (n=95)'i öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşmak istemedikleri, sorununu paylaşmak isteyenlerin de %27.9 (n=85)'u ile danışmanıyla paylaştıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %32.1 (n=98)'i öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını paylaşırken yaş ve kıdem ayrımı yapmadıklarını, %80.0 (n=244)'inin cinsiyet farkı gözetmediklerini ifade etmişlerdir.

"Yöneticilerin öğrenciler ve öğretim elemanlarına karşı davranışları" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklıdır (3, 6, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 27, 29. sorular):

Eğitim-öğretim ile ilgili konularda sorunlarını yöneticilerine iletilmesi konusunda cesaretlendirildikleri, yöneticilerin öğrencileri fikir ve düşüncelerini açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirdikleri, eğitim-öğretim ile ilgili sorunları her zaman yöneticilerine iletilmesi konusunda yöneticilerin kendilerini cesaretlendirdikleri, yöneticilerinin herhangi bir sorununu konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinledikleri, yöneticilerinin kendilerinin herhangi bir sorununda onlara yardımcı olma hususunda gereken çabayı gösterdikleri, yöneticilerinin sorunlarını dinlemek için kendilerine yeterince zaman ayırdıkları, yöneticilerin her bireye eşit davranması ve anlamaya

çalışması, yöneticilerinin kendileri ile ilgili eleştirilere açık oldukları, yöneticilerin görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnurluklarını ifade ettikleri, kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini bildirerek karar sürecine katıldıkları, yöneticileri tarafından çalışmaları konusunda motive edildikleri, yöneticilerin fakülteadaki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalıştıkları görüşüne, öğrenciler "çok az/biraz katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Yöneticilerin özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) kendileriyle paylaşmaları konusunda cesaretlendirdikleri, yöneticiler ile konuşurken onların duygularını anlayıp, kendilerini onların yerine koyabildiklerini hissetmeleri görüşüne, öğrenciler "hiç katılmadıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "biraz/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Yöneticilerinin kendilerine karşı objektifliği, yöneticilerin kendilerine saygı duyduklarını davranışları ile belli etmeleri, yöneticilerin eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda öğrenciler ve öğretim elemanlarına iletmeleri gereken bilgileri zamanında ilettikleri, , yöneticilerin statü farklarını kendilerine yaklaşım biçimleri ile gösterdikleri, yöneticilerin görüşmeler sırasında fakültenin bir parçası olduklarını kendilerine söz ve davranışları ile hissettirdikleri görüşüne, öğrenciler "çoğunlukla katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

"Öğrenciler ve öğretim elemanlarının yöneticilerine karşı davranışları" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklıdır (2, 4, 5, 8, 10, 11, 15, 21, 22, 23, 25, 28. sorular):

Eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilere soru sorabildikleri, yöneticilerinin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmedikleri, yöneticileriyle özel sorunlarını da paylaşabilmelerinin gerekliliği, herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerin dikkatlice dinlendikleri, yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da kendileriyle iletişim kurabilmesinin gerekliliği, yöneticilere karşı ön yargısız davrandıkları ve saygı duydukları, yöneticilerinin eleştirilerinden rahatsız olmadıkları görüşüne, öğrenciler "çoğunlukla/tamamen katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen/çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Eğitim-öğretim konusunda yöneticileri ile uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine rahatlıkla açıklayabildikleri görüşüne, öğrenciler "hiç katılmadıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Eğitim-öğretim ile ilgili konularda arkadaşlarına uymayan fikir ve düşüncelerini yöneticilerine çekinmeden açıklayabildikleri, yöneticileriyle eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını her zaman konuşabildikleri görüşüne, öğrenciler "biraz katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticileriyle rahatlıkla görüşebildikleri görüşüne, öğrenciler "hiç katılmadıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "biraz katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Yöneticilerin hoşgörülü davranışlarının öğrencilerin çoğunluğu tarafından istismar edilmesi görüşüne, öğrenciler "biraz katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "çok az katıldıklarını" ifade etmektedirler.

"Yöneticilerin kullandıkları dil kaynaklı iletişim" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklı değildir (1, 36. sorular):

Yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade ettikleri ve yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarında tutarlılık vardır, yöneticilerinin okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade ettikleri, yöneticilerin yazılı ve sözlü mesajlarında tutarlılık vardır görüşüne "çoğunlukla katıldıklarını" ifade etmektedirler.

"Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının kullandıkları dil" konusunda öğrenciler ile öğretim elemanlarının görüşleri birbirlerinden farklı değildir (7, 9, 12, 14. sorular):

Kendi fikir ve düşüncelerini yöneticilerine açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri, yöneticilerinin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri, yöneticileriyle özel sorunlarını (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve uygun cümle kurmakta sıkıntı çekmedikleri, her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarını yöneticilerine iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmedikleri görüşüne öğrenciler "çoğunlukla katıldıklarını" ifade ederken, öğretim elemanları "tamamen katıldıklarını" ifade etmektedirler.

Öğrenciler ile öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri farklıdır. Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ve öğretim elemanları ve öğrencilerin yöneticilerden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri aşağıda özetlenmiştir:

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri; çalışanlarına karşı objektif davranan, kişisel hak ve özgürlüklere saygılı, adaletli olmaları beklenmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerden beklentilerine ilişkin görüşleri; öğrencilerinin yerine kendilerini koyabilmeleri, öğrencilerinin menfaatlerini kendi menfaatlerinin üstünde tutabilen, öğrencilerinin sorunlarına daha alakadar, ilgili olmaları, öğrencilerini önemsediklerini hissettirmeleri, öğrencilerine karşı objektif değerlendirme yapabilmeleri, öğrencilere karşı eşit olmaları, ilişkilerinde sıcak bir ortam yaratabilmeleri, anlayışlı ve yapıcı olmaları, öğrencilere hoşgörülü bakabilmeleri,, her konuda eleştiriye açık olabilmeleri, etkinliklerde yönlendirici olmaları, öğrenci-öğretim elemanı ilişkilerini düzenleyen yazılı kurallar konusunda bilgilendirmelerini beklemektedirler.

Sonuç olarak, öğrenciler ile öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşlerine göre, yöneticilerden demokratik lider yapmalarını beklendiklerini söyleyebiliriz.

Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermezken, öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, fakültelerine ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir.

"(18-21)" yaş grubunda yer alan öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinin diğer yaş grubunda yer alan öğrencilere göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Kız öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerinde erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmüştür.

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri diğer Fakültelerdeki öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

PDR (Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik) Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşlerinin diğer Bölüm öğrencilerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin yöneticileri ile olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğrencilerin yaşına, ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermezken, öğrencilerin cinsiyetine, fakültelerine ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Yöneticinin dilini kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha yeterli algılayabilmektedirler. Bunun yanı sıra erkek öğrenciler dili kullanmada kız öğrencilere göre kendilerini daha yeterli algılamaktadırlar.

Eğitim Fakültesinde okuyan öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerinde kendilerini diğer Fakültelerde okuyan öğrencilere göre daha yeterli algıladıkları görülmüştür.

PDR Bölümü öğrencileri ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin kendilerini diğer Bölümlerdeki öğrencilere göre yöneticileri ile olan iletişimlerinde daha yeterli algıladıkları görülmüştür.

Öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetlerine, fakültelerine, bölümlerine, sosyo-ekonomik düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğrencilerin yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri öğrencilerin cinsiyetlerine göre; kız öğrencilerde %8.5, erkek öğrencilerde %15.4 düzeyindedir.

Buna göre, erkek öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Fakültelerine göre; Edebiyat Fakültesinde, % 16.7, Eğitim Fakültesinde, %8.0, Fen Fakültesinde, %6.4, İletişim Fakültesinde, %11.3 düzeyindedir. Buna göre, Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri Eğitim, Fen ve İletişim Fakültelerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri öğrencilerin Bölümlerine göre; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünde, %8.6, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, %21.8, Biyoloji Bölümünde, %2.0, Kimya Bölümünde, %11.1, , Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, %12.5, Radyo-TV Bölümünde, %11.4, Gazetecilik Bölümünde, %11.1'düzeylerindedir. Buna karşın PDR Bölümündeki öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri ortaya çıkmamıştır. Buna göre, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerinin diğer Bölümlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerinden beklentilerine ilişkin görüşleri öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre; Orta SED'de, %10.8, Alt SED'de, %14.9 düzeydedir. Buna karşın Üst SED'deki öğrenciler yöneticilerinden iletişime ilişkin beklenti içersinde değildirler. Buna göre, Alt SED'deki öğrencilerin yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri Orta SED'e göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemlerine, akademik ünvanlarına, çalıştıkları kurumlarına ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetine, yaşına, mesleki kıdemlerine ve akademik ünvanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermezken, öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlarına ve bölümlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri öğretim elemanlarının çalıştıkları kurumlarına göre, yönetici iletişim envanterinin sadece ikinci alt boyut puanlarında, Fen Fakültesi öğretim elemanlarının kendilerini diğer Fakültelerde çalışan öğretim elemanlarına göre yöneticileri ile olan iletişimlerinde daha yeterli algıladıkları görülürken envanterin birinci, üçüncü, dördüncü alt boyut ve toplam puanlarında, Edebiyat Fakültesi öğretim elemanları kendilerini diğer Fakültelerde çalışan öğretim elemanlarına göre yöneticileri ile olan iletişimlerinde daha yeterli algıladıkları görülmüştür.

Öğretim elemanlarının bölümlerine göre, yönetici iletişim envanterinin birinci, üçüncü alt boyut ve toplam puanlarında, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü öğretim elemanları, envanterin ikinci alt boyut puanlarında, Biyoloji Bölümü öğretim elemanları, envanterin dördüncü alt boyut puanlarında, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

öğretim elemanları yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri diğer Bölümlerin öğretim elemanlarına göre kendilerini daha yeterli algıladıkları görülmüştür.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetlerine, yaşına, mesleki kıdemlerine, akademik ünvanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre; bayan öğretim elemanlarında %4.4, erkek öğretim elemanlarında %2.5 düzeyindedir. Buna göre, bayan öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri erkek öğretim elemanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri öğretim elemanlarının yaşına göre; (20-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %6.3, (40-49) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %3.1, (50 ve üstü) yaş grubundaki öğretim elemanlarında %2.7 düzeyindedir. Buna göre, (20-39) yaş grubundaki öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri (40-49) ve (50 ve üstü) yaş gruplarındaki öğretim elemanlarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri öğretim elemanlarının öğretim elemanlarının mesleki kıdemlerine göre; (11-15) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarında %7.1, (16 ve üstü) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarında %3.2 düzeydedir. Buna karşın, (1-10) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentiler içersinde değildirler. Buna göre, (11-15) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklentileri (16 ve üstü) yıl mesleki kıdeme sahip öğretim elemanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentilerine ait görüşleri öğretim elemanlarının akademik ünvanlarına göre; Yardımcı Doçentlerde %4.0, Doçentlerde %6.3, Profesörlerde %2.9 düzeydedir. Buna karşın, Öğretim Görevlisi akademik ünvanlarına sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden beklenti içersinde olmadıkları ortaya çıkmıştır. Buna göre, Doçent akademik ünvanına sahip öğretim elemanlarının yöneticilerinden iletişime ilişkin beklentileri Yardımcı Doçent ve Profesörlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin yöneticiyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla ve yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşlerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında pozitif bir ilişki görülmektedir.

Öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında pozitif bir ilişki görülmektedir.

Öğrenciler ve öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimleri "düşük düzey"de çıkmıştır.

ÖNERİLER

Sonuç olarak, öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerini artırıcı yönde etkinliklere daha fazla yer verilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmada ortaya çıkan bulgular ışığında geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır:

1. Öğretim elemanları öğrencileriyle iletişim kurabilmeleri konusunda daha fazla cesaret verici davranışlarda bulunmalı, iletişim ortamı yaratarak onları dersle ya da özel sorunları ile ilgili konuları açıklamaya teşvik etmelidirler.
2. Öğretim elemanları, öğrencilerine karşı daha hoşgörülü yaklaşmalı ve onları destekleyici yönde çaba göstermelidirler.
3. Öğretim elemanları öğrencilerine dersane dışında da zaman ayırabilmelidirler.
4. Özellikle Fen Fakültesi Kimya Bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarıyla olan iletişimleri diğer bölümlere göre düşük düzeyde olması nedeni ile söz konusu öğrencilere yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla öğrencilerin iletişim becerilerini zenginleştirici derslere eğitim programlarında ağırlıklı olarak yer verilmelidir.
5. İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü öğrencilerinin yöneticileriyle olan iletişimlerinin diğer bölümlere göre daha düşük düzeyde olması nedeni ile özellikle söz konusu bölümlerde yöneticiler sıcak bir iletişim ortamı yaratarak öğrencileriyle diyaloga girme çabası göstermeli ve onlarla daha yakından ilgilenerek her türlü sorunlarında ya da çalışmalarında desteklemelidir.
6. Erkek öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimleri kız öğrencilere göre daha düşük düzeyde olması nedeniyle erkek öğrencilerin öğretim elemanlarıyla ve yöneticileriyle olan iletişimlerini arttırmaya yönelik sosyal ve kültürel etkinliklere katılımları sağlanmalı, teşvik edilmelidirler.
7. Öğretim elemanlarının iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla hizmetiçi eğitim seminerlerine ve etkinliklere yer verilmelidir.
8. Yöneticilerin; öğrencilerini ve öğretim elemanlarını eğitim-öğretim ve özel sorunlarını kendilerine rahatça iletebilmesi, fikir ve düşünceleri onlara açıklayabilmeleri konusunda cesaretlendirmelidirler.
9. Yöneticiler öğrencileri konuşurken ilgi ve dikkatle dinlediklerini göstermelidirler.
10. Yöneticiler öğrencilerine ve öğretim elemanlarına yeterince zaman ayırmalıdır.

11. Yöneticiler öğrencileri ve öğretim elemanlarıyla empati kurarak onların duygularını anlamaya çalışmalı, kendilerini onların yerine koyabilmeli ve bunu onlara hissettirmelidir.
12. Yöneticiler öğrencileri ve öğretim elemanlarını ilgilendiren konularda onların görüşlerini de alarak karar sürecine katmalı böylelikle öğrenci ve öğretim elemanlarının yönetime etkin katılımları sağlanarak, yönetici-öğrenci-öğretim elemanı işbirliği ile üniversitedeki kalitenin yükseltilmesine katkı getirilebilir.
13. Yöneticiler Fakülte'deki akademik ve sosyal etkinliklere daha fazla önem vererek, öğrencileri ve öğretim elemanlarını motive ederek iletişimi güçlendirmelidirler.
14. Yöneticiler öğrenciler ve öğretim elemanlarına demokratik liderlik yapmalıdırlar; çalışanlarına karşı objektif davranan, kişisel hak ve özgürlüklere saygılı, adaletli, hoşgörülü, yapıcı, anlayışlı, sorunlara ilgili, çalışanların menfaatlerini gözetem, empati, saygınlık, eşitlik, etkililik ve yeterliliğini kullanabilen lider olmaları gerekir.
15. Yönetici olarak seçilen bireylerin eğitim yönetimi ve davranış bilimlerinde iyi olarak yetişmiş bulunması gerekir. Bu amaçla, yöneticilere görev öncesi eğitim yönetimi ve davranış bilimlerinde eğitim verilerek insan ilişkileri ve iletişim konusunda bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır.
16. Üniversitelerdeki eğitim-öğretimi yükseltmek için bu tür çalışmaların başka fakülte ve bölümlerde de yapılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abacı, R. (1995). "İnsan İlişkileri Ve İletişim Güçlükleri". Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 20:215, 10-13.
- Açıkgöz, K. (1990). Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmesi. **Yayınlanmamış Araştırma Raporu**.
- Akgöl, H. (1994). Eğitim Fakültelerindeki Öğretim Elemanları Ve Öğrencilerin İdeal Öğretim Elemanı'nın Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Kendi Kurumlarındaki Öğretim Elemanlarının Bu Niteliklere Uygunluklarının Karşılaştırılması. Dokuz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Alkan, C. (1979). **Eğitim Ortamları**. Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, No:85.
- Arı, R. ve Saban, A. (2000). **Sınıf Yönetimi**. Ders Notları. Konya: Ceylan Ofset.
- Avcı, S. (2001). "İletişim" <<http://www.ogretmenlersitesi.com>. saffeta@ogretmen.every1.net. (Ziyaret tarihi:Kasım 2001).
- Aydın, M. (1994). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Hatibğlu Yayınları No:46. Genişletilmiş 4. Baskı.
- Başar, H. (1991). "Yöneticilerimiz Nasıl Davranıyor". Ankara: **H.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5-6:6.
- Başar, H. (2001). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 5. Baskı.
- Başaran, İ. E. (1992). **Yönetimde İnsan İlişkileri**. Ankara: Kadioğlu Matbaası. 1.Basım.
- Bayram, H. (1992). Eğitim Yüksek Okullarında Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.
- Bilen, M. (1990). **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Sistem Ofset. 2. Baskı.
- Bilen, M. (1997). **Sağlıklı İnsan İlişkileri**. Ankara: Armoni Ltd. Geliştirilmiş 5. Baskı.
- Bolat, S. (1990). Yüksek Öğretimde Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.
- Bolat, S. (1996). "Eğitim Örgütlerinde İletişim". H. Ü. Eğitim Fakültesi Uygulaması. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 12: 75-80.
- Bozkurt, E. (1994). "Sınıfta İletişim". Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 19:200, 40-41.

- Bursahoglu, Z. (1999). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 11. Baskı.
- Celep, C. (1999). "Eğitim Örgütlerinde İletişim". Hatay: Ç. Ü. Eğitim Fakültesi Hatay Eğitim Yüksekokulu Yayını, 26-41.
- Celep, C. (1992). "İlkOkullarda Yönetici-Öğretmen İletişimi". Ankara: H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 7-9:8, Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1992-1993.
- Celep, C. (2000). **Sınıf Yönetimi Ve Disiplini**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cooper, K. (1987). **Sözsüz iletişim (İnsan yönetiminde vücut dilini nasıl kullanırsınız?)**. İstanbul: İlgı Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (1997). **Yeniden İnsan İnsana**. İstanbul: Remzi Kitabevi. 15. Baskı.
- Çalık, T. (1997). "Etkili Eğitim Yöneticisi". Ankara: Milli Eğitim Dergisi, 134, 55-58.
- Çetinkanat, C. (1996). "İnsan İlişkilerinde Etkili İletişim". Ankara: Çağdaş Eğitim Dergisi, 21:223, 18-20.
- Çetinkanat, C. (1998). "Öğretmen Adayları Ve Müfettişlerin Bakış Açısından Öğretmen İletişim Becerileri". **Eğitim Yönetimi**, 4:14, 209-221.
- Demirel, Ö. (2000). **Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 2. Baskı.
- Demirel, Ö. (2002). **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 3. Baskı.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2001). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 1. Baskı.
- Demirtaş, H. (2001). "Sınıf İçinde Öğretmen Davranışları". <<http://www.sınıfıçi.htm>> (Ziyaret tarihi:Kasım 2001).
- Deryakulu, D. (1992). **Öğretim Elemanı-Öğrenci Arası İletişimde İstenilen Öğretim Elemanı Davranışlarının Gösterilmesini Engelleyen Faktörler**. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilimdalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Diaz, E. (2001). **KIOSK-UCSB Student Handbook**.
<http://kiosk.ucsb.edu/facultyforum/successfulcommunication.asp>
(Ziyaret tarihi:Kasım 2001), 1-3.

- Dicleli, A.B. (2000). **Konuşa Konuşa**. İstanbul: Mess Yayını, No:340.
- Dinçer, M. (1997). **Eğitim Yönetimine Giriş**. İzmir, 59-61.
- Ergin, A. (1998). **Öğretim Teknolojisi İletişim**. Ankara: Anı Yayıncılık. 2.Baskı.
- Ergin, A. ve Birol, C. (2000). **Eğitimde İletişim**. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Fırat . (2001). "İletişim Süreci". <http://www.firat.edu.tr/sanalunv/otmg/ilet_sureci.htm (Ziyaret tarihi:Ağustos 2001).
- Guthrie, J.W. and Reed, R. J. (1991). **Educational Administration and Policy**. (2nd. Ed.). Allyn and Bacon: Boston.
- Güçlü, N. (1998). "Sınıfta Etkili Öğrenci-Öğretmen İletişimin Kurulması". Ankara: G. Ü. **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 18:2, 61-64.
- Gürşimşek, I. (1992). **İzlenimlerin Oluşumu Açısından Öğretmen-Öğrenci Etkileşiminin Performans Ve Güven Duygusuna Etkileri**. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Güven, A. ve Yalçınkaya, Akyüz, M. (2001). "Öğretmen Adaylarının İletişim Ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri". İzmir: **Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1:1, 13-22.
- Kapıkıran, Ş. (1993). **İçten ve Dıştan Denetimliliğe Sahip Ergenlerin Atılganlık Düzeylerinin Saptanması**. Dokuz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Eğitimde Psikolojik Hizmetler)Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karagözoğlu, İ. (1993). "Eğitim Yöneticisinin Eğitimdeki Önemi". Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 18:190, 45-46.
- Karip, E. (2002). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık. 1. Baskı.
- Kaya, Y. K. (1996). **Eğitim Yönetimi**. Ankara: Bilim Yayınları. 6. Baskı.
- Kayıkcı, K. (1997). **Genel Liselerde Yönetici-Öğretmen İletişimi Engellerine İlişkin Yöneticilerle Öğretmenlerin Algı Ve Beklentileri" (İstanbul İli Örneği)**. Dokuz Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Programı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kılıç, G. (2000). **Öğretmen Beklentileri Ve Sınıfı İletişim Örüntüleri**. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Programı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Kırbaş, H. (2001). "İletişim". <<http://www.ogretmenlersitesi.com/yazi/diger18.htm>> greatest_feel@hotmail.com. (Ziyaret tarihi: Eylül 2001).
- Lee, P. (1997). **Collaborative Practices for Educators: Strategies for Effective Communication**. Minnesota: Peytral Public. Bulunduğu kaynak: Saunders, S. And M. A. Mills. (1999). "The Knowledge of Communication Skills of Secondary Graduate Student Teachers and Their Understanding of the Relationship between Communication Skills and Teaching".<<http://www.infosearcher.com/CyberSites05.htm>>(Ziyaret tarihi: Mayıs 2001).
- Mahavandi, A. and Malekzadeh A.R (1998). **Organizational Behavior. (The Person-Organization Fit)** New Jersey: Prentice Hall. Upper Saddle River, 426-439.
- Özbek, M. F. (2001). "Kişiler Arası İletişim". File://A:\özbek.htm. (Ziyaret tarihi: Kasım 2001).
- Paknadı, C. (1995). "Yönetimde İnsanlararası İletişimde Etkililiğin Önemi". Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 20:214, 26-27.
- Roloff, M. E. (1987). "Communication and Conflict".InC. R. Berger and S. H. Chaffee (Ed). **Handbook of Communication Science**. C.A.: Sage. Bulunduğu kaynak. Dökmen, Ü. (1994). **İletişim Çatışmaları ve Empati**. İstanbul: Sistem Yayıncılık, No: 21.
- Saracaloğlu, S. ve Ark. (2001). "Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri". Bolu:X. **Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, 7-9 Haziran 2001.
- Saunders, S. and M. A. Mills. (1999). "The Knowledge of Communication Skills of Secondary Graduate Student Teachers and Their Understanding of the Relationship between Communication Skills and Teaching". <<http://www.infosearcher.com/CyberSites05.htm>>(Ziyaret tarihi: Mayıs 2001).
- Sayers, F ve Ark. (1993). **Yöneticilikte İletişim**. İstanbul: Rota Yayınları.
- Spence, J. T., Deaux, K. and Hemreich, R. L. (1985). "Sex Roles in Contemporary American Society". G. Lindzey and E. Aronson (Ed.) **Handbook of Social Psychology**, Third edition. Vol.2. New York: Random House.
- Stockard, J. and, M. M. Johson. (1980). **Sex Roles Sex Inequality and Sex Development**. Englewood Cliffs, N.J. Prendice Hall Inc.
- Şengönlü, T. (1995). İzmir'de Orta Öğretim Kuruluşlarında Öğrenci Başarısını Etkileyen Sosyo-ekonomik Faktörler. Ege Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Şimşek, A. (2000). **Eğitim İletişimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tabak, R. S. (2001). "Kurumsal İletişim". <<http://www.eylem.com/wruhtabki.htm>
(Ziyaret tarihi:Ekim 2001).
- Thody, A., B. Gray and Bowden, D. (2000). **The Teachacher's Survival Guide**.
(1st.Ed.).Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn:Great Britain.
- Tufan, R. ve Urhan, R. A.(2000). "Okul Yöneticilerinin Kendilerini Geliştirmesi".
Ankara: **Çağdaş Eğitim Dergisi**, 25:269, 40-42.
- Tuna, Y. (2001). Meslek YüksekOkulları Eğitim Programlarında Özel Sektörün
Etkileri. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim
Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ulusavaş, M. (1986). "Eğitim Sürecinde İletişimin Önemi". Bursa: **Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1:1, 163-170.
- Yalçınkaya ve Ark. (2001). "Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgileri Ve Atılganlık
Becerileri". **II. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu**, 11-12 Ekim 2001.
- Yörük, S. ve Kocabaş, İ. (2001). "Eğitimde Demokratik Liderlik Ve İletişim". Elazığ:
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11:1, 225-234.

EKLER

K	Sayfa
Öğrenci Kişisel Bilgileri	166
Öğrenci-Yönetici İletişimi Ölçeği	167
I Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişim Ölçeği	169
II Öğretim Elemanı Kişisel Bilgileri	172
III Öğretim Elemanı-Yönetici İletişim Ölçeği	172
IV Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim Ölçeği	175
V Öğretim Elemanlarının ve Öğrencilerin Yöneticilerinden Beklentileri	178

EK-I.

Sevgili Öğrenci,

Bu çalışma, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanları ve yöneticiler arasındaki iletişim durumunu ve engellerini belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Uygulanan ankette, kişisel sorular, yönetimle ilgili sorular ve iletişimle ilgili maddeler olmak üzere toplam üç bölüm yer almaktadır.

Her bölümdeki maddeleri dikkatle okuyarak, elinizden geldiğince samimiyetle, sizin için **en uygun olan seçeneklerden yalnızca birisini ((x) şeklinde) işaretleyiniz. Lütfen her soruyu yanıtlayınız.** Veriler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak, hiçbir kurum ya da kişiye açık tutulmayacaktır. İlgili ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

H.Aydan SİLKÜ

BÖLÜM I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Yaşınız:

1. 18-19   2. 20-21   3. 22-23   4. 24-25   5. 25 ve üstü

2. Cinsiyetiniz:

1. Kız   2. Erkek

3. Okuduğunuz Sınıf:

1. Birinci   2. İkinci   3. Üçüncü   4. Dördüncü

4. Fakülteniz:

1. Edebiyat Fak.   2. Eğitim Fak.   3. Fen Fak.   4. İletişim Fak.

5. Okumakta olduğunuz bölüm:

1. Amerikan Kültürü ve Edebiyatı   3. Biyoloji   5. RPD   7. Radyo-TV
 2. Türk Dili ve Edebiyatı   4. Kimya   6. Sınıf Öğretmenliği   8. Gazetecilik
 9. Diğer.....

6. Bitirmiş olduğunuz Lise:

1. Akademik (Genel) Lise   3. İmam hatip Lisesi   5. Anadolu Lisesi   7. Süper Lise
 2. Öğretmen Lisesi   4. Mesleki Teknik Lise   6. Özel Lise   8. Diğer.....

7. Liseden hangi koldan mezun oldunuz?:

1. Fen/ Matematik/ Matematik+Fen/ Bilgisayar   3. Edebiyat/ Sosyal
 2. Türkçe+Matematik   4. Dil
 5. Diğer.....

8-9. Anne-Babanızın öğrenim durumu:

	Anne	Baba
1. Okur-yazar değil	☐	☐
2. İlköğrenim mezunu	☐	☐
3. Ortaöğrenim mezunu	☐	☐
4. Lise mezunu	☐	☐
5. Yüksekokul/ Fakülte mezunu	☐	☐

10. Anneniz çalışıyor mu?:

1. Evet   2. Hayır

11. Babanızın mesleği:

1. İşçi   2. Memur   3. Serbest Meslek   4. Emekli   5. Diğer.....

11. Sosyo ekonomik düzeyiniz (SED):

1. Üst (Gelir giderden yüksek)   2. Orta (Gelir gidere denk)   3. Alt (Gelir giderden az)

EK-II. BÖLÜM II. YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ

Fakültenizdeki yönetim durumunu düşünerek cevaplandırınız. Her bir madde için tek bir seçeneği (X) şeklinde işaretlersiniz.

YÖNETİCİ: Dekan, Dekan Yrd, Fakülte Sekteri, Bölüm Bşk, Bölüm Bşk.Yrd, AnaBil.Dal.Bşk

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Kathıyorum	Çoğunlukla Kathıyorum	Biraz Kathıyorum	Çok Az Kathıyorum	Hiç Kathılmıyorum
1. Yöneticilerim okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarımı açık ve anlaşılır bir dille ifade ederler.					
2. Eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilerime soru sorabilirim.					
3. Eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı tarafımdan yöneticilerime iletilmesi konusunda beni cesaretlendirirler.					
4. Eğitim-öğretim konusunda yöneticilerim ile uymayan fikir ve düşüncelerimi onlara rahatlıkla açıklayabilirim.					
5. Eğitim-öğretim ile ilgili konularda arkadaşlarıma uymayan görüşlerimi yöneticilerime çekinmeden açıklarım.					
6. Yöneticilerim fikir ve düşüncelerimi açıklayabilmem konusunda beni cesaretlendirirler.					
7. Kendi fikir ve düşüncelerimi yöneticilerime açıklarken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
8. Yöneticilerimin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarımı anlamakta zorluk çekmem.					
9. Yöneticilerimin sözlü mesajlarımı cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
10. Yöneticilerle özel sorunların da (eğitim-öğretim dışındaki) paylaşılabilmesi gerekir.					
11. Yöneticilerim ile eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı her zaman konuşabilirim.					
12. Yöneticilerimle özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
13. Eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımın her zaman onlara iletilmesi konusunda yöneticilerim beni cesaretlendirirler.					
14. Her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı yöneticilerime iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
15. Özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticilerimle rahatlıkla görüşebilirim.					
16. Yöneticilerim özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) onlarla paylaşmam konusunda beni cesaretlendirirler.					
17. Herhangi bir sorunumu konuşurken beni ilgi ve dikkatle dinlerler.					
18. Yöneticilerim bana karşı objektiftirler.					
19. Herhangi bir sorunumda bana yardımcı olma hususunda gereken çabayı gösterirler.					
20. Yöneticilerim sorunlarımı dinlemek için bana yeterince zaman ayırırlar.					
21. Herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerimi dikkatlice dinlerim.					
22. Yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da benimle iletişim kurabilmesi gerekir.					
23. Yöneticilerime karşı ön yargısız davranırım ve saygı duyarım.					
24. Yöneticilerim her bireye eşit davranırlar ve anlamaya çalışırlar.					
25. Yöneticilerimin hoşgörülü davranışları arkadaşlarımla çoğunluğu tarafından istismar edilmektedir.					
26. Yöneticilerim bana saygı duyduklarını davranışları ile belli ederler.					
27. Yöneticilerim eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda bize iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletirler.					
28. Yöneticilerimin eleştirilerinden rahatsızlık duymam.					
29. Yöneticilerim kendileri ile ilgili eleştirilere açıktırlar.					
30. Görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnunluklarını ifade ederler.					

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
31. Yöneticilerim statü farklarını bana yaklaşım biçimleri ile gösterirler.					
32. Görüşmelerimiz sırasında fakültenin bir parçası olduğumu söz ve davranışları ile hissettirirler.					
33. Beni ilgilendiren konularda görüşlerimi yöneticilerime bildirerek karar sürecine katılırım.					
34. Yöneticilerim tarafından çalışmalarım konusunda motive edilirim.					
35. Yöneticilerim fakülteadaki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalışırlar.					
36. Yöneticilerimin yazılı ve sözlü mesajlarında tutarlılık vardır.					
37. Yöneticilerim ile konuşurken benim duygularımı anlayıp, kendilerini benim yerime koyabildiklerini hissederim.					

38. Bu konuya ilişkin başka beklentileriniz varsa yazınız.....

EK-III . BÖLÜM III. ÖĞRENCİ İLETİŞİM ANKETİ

*Bu soruları cevaplandırırken Öğretim elemanını düşündünüz derslerin neler olduğunu yazınız.

*Derslerin Adı:

ÖĞRENCİ İLETİŞİM ANKETİ	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Öğretim elemanlarımız derslerde konuları açık ve anlaşılır bir dille açıklıyorlar.					
2. Derslerde anlayamadığım konularda öğretim elemanlarıma çekinmeden soru sorabiliyorum.					
3. Öğretim elemanlarımız derslerde anlayamadığım konularda öğrencilerin soru sormasını cesaretlendiriyorlar.					
4. Derslerde öğretim elemanlarımız tarafından ileri sürülen fakat benim katılmadığım görüşler olursa, kendi görüşümü çekinmeden açıklayabiliyorum.					

ÖĞRENCİ İLETİŞİM ANKETİ

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
5. Derslerde arkadaşlarım tarafından ileri sürülen fakat benim katılmadığım görüşler olursa, kendi görüşümü çekinmeden açıklayabiliyorum.					
6. Öğretim elemanlarımız öğrencileri derslerde kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendiriyorlar.					
7. Sınıfta herhangi bir konuda kendi görüşümü açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorum.					
8. Sınavlarda konuyu bildiğim takdirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmiyorum.					
9. Yazılı sınavlarda soruyu cevaplandırırken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorum.					
10. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla özel sorunlarımı da paylaşabilmeleri gerekir.					
11. Öğretim elemanlarımla, dersle ilgili sorunlarım hakkında dersane dışında çekinmeden konuşabiliyorum.					
12. Öğretim elemanlarımla dersane dışında özel sorunlarım hakkında konuşurken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorum.					
13. Öğretim elemanlarımız öğrencilerin dersle ilgili sorunlarımı, kendilerine dersane dışında açıklamalarımı cesaretlendiriyorlar.					
14. Öğretim elemanlarıma dersane dışında, derslerimle ilgili bir sorunumu açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorum.					
15. Öğretim elemanlarımla, derslerle ilgili olmayan özel sorunlarım hakkında, dersane dışında çekinmeden konuşabiliyorum.					
16. Öğretim elemanlarımız öğrencilerin özel sorunlarımı, kendilerine açıklamalarımı cesaretlendiriyorlar.					
17. Öğretim elemanlarım kendilerine herhangi bir sorunumu açıklarken beni ilgi ve dikkatle dinlerler.					
18. Öğretim elemanlarım bana karşı önyargısız davranıyorlar.					

ÖĞRENCİ İLETİŞİM ANKETİ

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
19. Öğretim elemanlarım, herhangi bir sorunumla ilgili olarak başvurduğumda, bana yardım etmek için gereken çabayı gösteriyorlar.					
20. Öğretim elemanlarımız öğrencilere sınıf dışında yeterince zaman ayırabiliyorlar.					
21. Öğretim elemanlarımla konuşurken onları ilgi ve dikkatle dinlerim.					
22. Öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekir.					
23. Öğretim elemanlarıma karşı önyargısız davranırım.					
24. Öğretim elemanlarımız öğrencilere eşit davranırlar.					
25. Öğretim elemanlarımızın hoşgörülü davranışları arkadaşlarımla çoğunluğu tarafından istismar ediliyor.					
26. Öğretim elemanlarım bana bir birey olarak saygı duyarlar.					
27. Öğretim elemanlarım, ders notları, sınav, program gibi konularda bize iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletirler.					
28. Öğretim elemanlarımla benimle ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmam.					
29. Öğretim elemanlarım kendileriyle ilgili olumsuz eleştirilerimden rahatsız olmazlar.					

30. Özel bir sorunuz olduğunda, görev bakımından aşağıdakilerden hangisiyle ilişki kurarsınız:

- ( ) 1. Dekan ile ( ) 6. Danışman
( ) 2. Dekan Yardımcısı ile ( ) 7. Dersin Öğretim Üyesiyle
( ) 3. Fakülte Sekreteri ile ( ) 8. Başka bir öğretim elemanı ile
( ) 4. Bölüm Başkanı ( ) 9. Özel sorunlarımı öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem.
( ) 5. Anabilim Dalı Başkanı

31. Özel bir sorunuz olduğunda, yaş ve kıdem bakımından aşağıdakilerden hangisiyle ilişki kurarsınız:

- ( ) 1. Genç (25-30) öğretim elemanlarıyla ( ) 4. Kıdemli öğretim elemanlarıyla
( ) 2. Orta yaşlı (31-49) öğretim elemanlarıyla ( ) 5. Yaş ve kıdem bakımından ayırım yapmam
( ) 3. Yaşlı öğretim (50 ve üstü) elemanlarıyla ( ) 6. Özel sorunlarımı öğretim elemanlarıyla paylaşmak istemem.

32. Özel bir sorunuz olduğunda, cinsiyet bakımından aşağıdakilerden hangisiyle ilişki kurarsınız:

- ( ) 1. Erkek öğretim elemanlarıyla ( ) 2. Bayan öğretim elemanlarıyla ( ) 3. Cinsiyeti önemli değil.

EK IV.

Değerli Öğretim Elemanı,

Bu çalışma, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanları ve yöneticiler arasındaki iletişim durumunu ve engellerini belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Uygulanan ankette, kişisel sorular, yönetimle ilgili sorular ve iletişimle ilgili maddeler olmak üzere toplam üç bölüm yer almaktadır.

Her bölümdeki maddeleri dikkatle okuyarak, elinizden geldiğince samimiyetle, sizin için **en uygun olan seçeneklerden yalnızca birisini ((x) şeklinde) işaretleyiniz. Lütfen her soruyu yanıtlayınız.** Veriler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak, hiçbir kurum ya da kişiye açık tutulmayacaktır. İlgili ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

H. Aydan SİLKÜ

BÖLÜM I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:

1. Bayan
 2. Erkek

2. Yaşınız:

1. 20-29
 2. 30-39
 3. 40-49
 4. 50 ve üstü

3. Mesleki Kıdeminiz:

1. 1-5 yıl
 2. 6-10 yıl
 3. 11-15
 4. 16 ve üstü yıl

4. Akademik Ünvanınız:

1. Öğretim Görevlisi
 2. Yrd.Doç
 3. Doç
 4. Prof

5. Fakülteniz:

1. Edebiyat Fak.
 2. Eğitim Fak.
 3. Fen Fak.
 4. İletişim Fak.

6. Bölümünüz:

1. Amerikan Kültürü ve Edebiyatı
 2. Türk Dili ve Edebiyatı
 3. Biyoloji
 4. Kimya
 5. RPD
 6. Sınıf Öğretmenliği
 7. Radyo-TV
 8. Gazetecilik
 9. Diğer.....

EK-V. BÖLÜM II. YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ

Fakültenizdeki yönetim durumunu düşünerek cevaplandırınız. Her bir madde için tek bir seçeneği (X) şeklinde işaretlersiniz.

YÖNETİCİ: Dekan, Dekan Yrd, Fakülte Sekreteri, Bölüm Bşk, Bölüm Bşk. Yrd, AnaBilDal.Bşk

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Yöneticilerim okul kurallarına ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını açık ve anlaşılır bir dille ifade ederler.					
2. Eğitim ve öğretim ile ilgili konularda yöneticilerime soru sorabilirim.					
3. Eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı tarafından yöneticilerime iletilmesi konusunda beni cesaretlendirirler.					
4. Eğitim-öğretim konusunda yöneticilerim ile uymayan fikir ve düşüncelerimi onlara rahatlıkla açıklayabilirim.					

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
5. Eğitim-öğretim ile ilgili konularda arkadaşlarıma uymayan görüşlerimi yöneticilerime çekinmeden açıklarım.					
6. Yöneticilerim fikir ve düşüncelerimi açıklayabilmem konusunda beni cesaretlendirirler.					
7. Kendi fikir ve düşüncelerimi yöneticilerime açıklarken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
8. Yöneticilerimin yönetmeliklere ilişkin yazılı ve sözlü mesajlarını anlamakta zorluk çekmem.					
9. Yöneticilerimin sözlü mesajlarını cevaplandırırken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
10. Yöneticilerle özel sorunların (eğitim-öğretim dışındaki) da paylaşılabilmesi gerekir.					
11. Yöneticilerim ile eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı her zaman konuşabilirim.					
12. Yöneticilerimle özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) konuşurken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
13. Eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımın her zaman onlara iletilmesi konusunda yöneticilerim beni cesaretlendirirler.					
14. Her zaman eğitim-öğretim ile ilgili sorunlarımı yöneticilerime iletirken uygun sözcük bulmakta ve cümle kurmakta zorluk çekmem.					
15. Özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) her zaman yöneticilerimle rahatlıkla görüşebilirim.					
16. Yöneticilerim özel sorunlarımı (eğitim-öğretim dışındaki) onlarla paylaşmam konusunda beni cesaretlendirirler.					
17. Herhangi bir sorunumu konuşurken beni ilgi ve dikkatle dinlerler.					
18. Yöneticilerim, bana karşı objektiftirler.					
19. Herhangi bir sorunumda bana yardımcı olma hususunda gereken çabayı gösterirler.					
20. Yöneticilerim sorunlarımı dinlemek için bana yeterince zaman ayırırlar.					

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
21. Herhangi bir konuda konuşurken yöneticilerimi dikkatlice dinlerim.					
22. Yöneticilerin eğitim-öğretim dışında da benimle iletişim kurabilmesi gerekir.					
23. Yöneticilerime karşı ön yargısız davranırım ve saygı duyarım.					
24. Yöneticilerim her bireye eşit davranırlar ve anlamaya çalışırlar.					
25. Yöneticilerimin hoşgörülü davranışları arkadaşlarımla çoğunluğu tarafından istismar edilmektedir.					
26. Yöneticilerim bana saygı duyduklarını davranışları ile belli ederler.					
27. Yöneticilerim eğitim-öğretim ile yönetmelik ve sosyal etkinliklerle ilgili konularda bize iletmeleri gereken bilgileri zamanında iletirler.					
28. Yöneticilerimin eleştirilerinden rahatsızlık duymam.					
29. Yöneticilerim kendileri ile ilgili eleştirilere açıktırlar.					
30. Görevi birlikte yerine getirmeyi önererek, işbirliği yaparak sonuçlarından memnunluklarını ifade ederler.					
31. Yöneticilerim statü farklarını bana yaklaşım biçimleri ile gösterirler.					
32. Görüşmelerimiz sırasında fakültenin bir parçası olduğumu söz ve davranışları ile hissettirirler.					
33. Beni ilgilendiren konularda görüşlerimi yöneticilerime bildirerek karar sürecine katılırım.					
34. Yöneticilerim tarafından çalışmalarım konusunda motive edilirim.					
35. Yöneticilerim fakülteadaki sosyal etkinlikler yoluyla iletişimi güçlendirmeye çalışırlar.					

YÖNETİCİ İLE İLETİŞİM ANKETİ İFADELER

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
36. Yöneticilerimin yazılı ve sözlü mesajlarında tutarlılık vardır.					
37. Yöneticilerim ile konuşurken benim duygularımı anlayıp, kendilerini benim yerime koyabildiklerini hissedirim.					

38. Bu konuya ilişkin başka beklentileriniz varsa yazınız.....

EK-VI. BÖLÜM III. ÖĞRETİM ELEMANI İLETİŞİM ÖLÇEĞİ

*Bu soruları cevaplandırırken düşündüğünüz sınıf/bölümün hangi sınıf ve bölümler olduğunu yazınız.

*Sınıf/Bölümler:

ÖĞRETİM ELEMANI İLETİŞİM ÖLÇEĞİ

	Tamamen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Derslerde konuları açık, anlaşılır bir dille açıklamaya özen gösteririm.					
2. Öğrenciler derslerde anlayamadıkları konularda bana çekinmeden soru sorabiliyorlar.					
3. Öğrencileri derslerde anlayamadıkları konularda öğrencilerin soru sormaları konusunda cesaretlendiririm.					
4. Öğrencilerim derslerde ileri sürdüğüm fakat onların katılmadığı görüşler olursa, kendi görüşlerini çekinmeden açıklayabiliyorlar.					
5. Öğrencilerim derslerde diğer öğrenciler tarafından ileri sürülen fakat kendilerinin katılmadığı görüşlerini çekinmeden açıklayabiliyorlar.					
6. Öğrencilerimi derslerde kendi görüşlerini açıklamaları konusunda cesaretlendiririm.					
7. Öğrencilerim sınıfta herhangi bir konuda kendi görüşlerini açıklarken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorlar.					
8. Öğrencilerim, sınavlarda konuyu bildikleri taktirde, sorulan sorularda ne istendiğini anlamakta sıkıntı çekmiyorlar.					

ÖĞRETİM ELEMANI İLETİŞİM ÖLÇEĞİ

	Tamamen Katılıyor	Çoğunlukla Katılıyor	Biraz Katılıyor	Çok Az Katılıyor	Hiç Katılmıyorum
9. Öğrencilerim yazılı sınavlarda soruyu cevaplandırırken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorlar.					
10. Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla özel sorunlarını da paylaşabilmeleri gerekir.					
11. Öğrencilerim, derslerle ilgili sorunları hakkında benimle dersane dışında çekinmeden konuşabiliyorlar.					
12. Öğrencilerim dersane dışında benimle özel sorunları hakkında konuşurken uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorlar.					
13. Öğrencilerimi dersle ilgili sorunlarını bana dersane dışında açıklamaları konusunda cesaretlendiririm.					
14. Öğrencilerim bana dersane dışında dersleriyle ilgili bir sorunlarını açıklarken, uygun sözcükleri bulmakta ve uygun cümleleri kurmakta sıkıntı çekmiyorlar.					
15. Öğrencilerim derslerle ilgili olmayan özel sorunları hakkında benimle dersane dışında çekinmeden konuşabiliyorlar.					
16. Öğrencilerimi özel sorunlarını bana açıklamaları konusunda cesaretlendiririm.					
17. Öğrencilerim bana sorunlarını açıklarken onları ilgi ve dikkatle dinlerim.					
18. Öğrencilerime karşı önyargısız davranırım.					
19. Öğrencilerim sorunlarıyla ilgili olarak bana başvurduklarında, onlara yardım etmek için gereken çabayı gösteririm.					
20. Öğrencilerime sınıf dışında yeterince zaman ayırabiliyorum.					
21. Öğrencilerim kendileriyle konuşurken beni ilgi ve dikkatle dinlerler.					
22. Öğrencilerin sınıf dışında da öğretim elemanlarıyla ilişki kurmaları gerekir.					
23. Öğrencilerim bana karşı önyargısız davranırlar.					

ÖĞRETİM ELEMANI İLETİŞİM ÖLÇEĞİ

	Tamamen Kathiyorum	Çoğunlukla Kathiyorum	Biraz Kathiyorum	Çok Az Kathiyorum	Hiç Kathılmıyorum
24. Öğrencilerime eşit davranırım.					
25. Hoşgörülü davranışlarım öğrencilerimin çoğunluğu tarafından istismar ediliyor.					
26. Öğrencilerime birer birey olarak saygı duyarım.					
27. Ders notları, sınav, program gibi konularda öğrencilerime iletmem gereken bilgileri zamanında iletirim.					
28. Öğrencilerim kendileriyle ilgili olumsuz eleştirilerimden rahatsız olmazlar.					
29. Öğrencilerimin benimle ilgili olumsuz eleştirilerinden rahatsız olmam.					

EK-VII.ÖĞRETİM ELEMANLARININ VE ÖĞRENCİLERİN YÖNETİCİLERİNDEN BEKLENTİLERİ

38.SORU: Bu konuya ilişkin başka beklentileriniz varsa yazınız.....

Öğretim Elemanlarının Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Beklentilerine İlişkin Görüşleri;

Objektif davranan yönetici, gelecek için çalışan ufku açık öğretim üyeleri,

Çifte standart ve adam kayırmanın olduğu bir kurumda, iletişimin sağlıklı olması beklenemez. Saygıya, adalete dayanmayan, kişisel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı, kanun ve yönetmeliklerin "ben yaptım, oldu" mantığıyla istismar edildiği kurumlarda, iletişimin sağlıklı olması mümkün değildir.

Yöneticilerin imkansızlıktan şikayeti bırakıp imkan yaratmaya çalışmaları,

Yöneticiler&çalışanlar arasında hem samimi hem de saygıya dayalı ölçülü bir ilişki vardır.

Öğrencilerin Yöneticileriyle Olan İletişimlerine İlişkin Beklentilerine İlişkin Görüşleri;

Genel olarak gördüğüm yöneticilerimiz bizim yerimize kendilerini koymuyorlar,

Kendi menfaatlerini değilde öğrencinin menfaatini düşünmeleri gerekiyor, sonuçta biz onların kararlarına (kararlar gereksiz ya da haksız da olsa!) itiraz edemiyoruz,

Beklentilerimizin olması için yöneticilerimizin tüm öğrencilerle iyi bir iletişim kurması gerekir, ayırma yapmaksızın!...

Karşılıklı diyolog'tan eser yok. Bilgileri üst üste tıktırıp gidiyorlar,

Yöneticilerin her konuda eleştiriye açık ve daha ilgili olmaları,

Daha fazla ilgi, öğrencilere değer verme,

Yöneticilerin öğrencilerin sorunlarıyla daha yakından alakadar olmalarını istiyorum,

Öğrenci-yönetici ilişkilerinin biraz daha sıcak olması gerekir,

Yöneticiler ile öğrenciler arasında bence iletişim kopukluğu var. Öğrenciler saygılıdır ama yönetici öğrenciyi yok sayıyor!

Yöneticilerin sadece kendi işleriyle ilgilendiğini, öğrencileri ve öğrenci sorunlarını pek dikkate almadıkları ve önemsemediklerini düşünüyorum. Bizler onların gözünde pek de mühim değiliz...

Öğrencileri ile ilgili problemleri kendilerine göre değerlendiren yöneticiler de var,

Yöneticiler biraz daha öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenseler sevinirim,

Daha çok ilgi,

Yöneticilerimizin bir kısmının ayrım yaptığını düşünüyorum,

Mümkün olduğu kadar kendi sıkıntılarını bize yansıtmasınlar ve ters tepki koymasınlar. Lütfen!!!

Demokratik bir ilişki,

Demokratik bir okul,

Yapılacak etkinliklerde ise hoca öğrenci girişimine destekçi olmaktansa, ilk girişimci olup, katılımı sağladıktan sonra da yönlendirici olmalıdır,

Yöneticilerin daha objektif ve ön yargısız olmaları, bazı konuşmaları ile öğrenci üstünde olumsuz etki yapmamaları,

Yöneticilerin ve öğretim görevlilerin bize karşı daha anlayışlı ve yapıcı olmalarını, sorunlarımıza (derslerle ilgili) daha hoş görümlü bakmalarını saygıyla arz ederim,

Kendi öğrencilik dönemlerini hatırlayarak kendilerini bizim yerimize koysunlar,

Öğretmen-öğrenci ilişkilerini düzenleyen yazılı kuralları öğrenmek isterim,

Daha fazla sosyal etkinliklerin yöneticilerim tarafından ayarlanmasını isterdim,

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: Hidaye Aydan SİLKÜ

Doğum Yeri: İzmir

Doğum Tarihi: 01.12.1965.

Uyruğu: T.C.

Medeni Durumu: Bekar

Eğitim Yaşamı: Orta Öğretim: İzmir Özel Türk Lisesi-1984.

Akademik ve Mesleki Deneyim: Lisans Stajı: Dokuz Eylül Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Jeofizik Anabilim Dalı- (Güz Dönemi)-1989.

Lisans Stajı: Dokuz Eylül Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü- (Bahar Dönemi)-1989.

Lisans: Dokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Jeoloji (Jeofizik) Mühendisliği Bölümü-1990.

Jeofizik/Jeotekni Mühendisi: İzmir Çevre Yolu-Aydın Otoyol Projesi, De Leuw-Cather&Kulutaş Konsorsiyumu-1990-1991.

Pedagojik Formasyon Sertifika Programı: Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bölümü-1998.

Yüksek Lisans: Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı-1999.

Yüksek Lisans: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Planlaması, Teftişi ve Ekonomisi Programı- (Tez Aşamasında).

FAO/UNEP Proje Asistanı: İzmir Karşıyaka Belediyesi Kentsel Yeşil Alan Master Planı Projesi, Ege Üniversitesi, Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi-1999-2000.

Tez Çalışmaları: Lisans: " Sismolojide Ters Çözüm Yöntemleri", (Dokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Jeoloji Bölümü, Jeofizik Anabilim Dalı, 1990).

Yüksek Lisans: "Atık Alanlarının Çevre Sorunları Açısından Jeofizik Yöntemlerle İrdelenmesi Üzerinde Bir Araştırma", (Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, 1999).

Yüksek Lisans: "Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi Ve Bu Konuda Yönetimden Beklenenler", (Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Planlaması, Teftişi ve Ekonomisi Programı, 2002).

Devam Eden Projeler: "Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stratejileri," (Saracaloğlu; Silkü; Özkütük), XI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 23-26.10.2002, Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Kıbrıs, (2002-).

"Öğretim Elemanlarının Çatışma Yönetimi Stratejilerinin İncelenmesi," (Yalçınkaya; Silkü), XI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 23-26.10.2002, Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Kıbrıs, (2002-).

"Kentleşme Sürecinde Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci Doğrultusunda Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlılıkları," (Yalçınkaya; Silkü), Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, (2001-).

Kongre ve Bilimsel Etkinlikler: MAPCAMP'99 Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama Semineri, 8-12.11.1999; INTERGRAPH, İzmir.

Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu, Kuşadası Belediyesi, 23-26.02.2000, Pine Bay Tatil Köyü, Kuşadası, Aydın.

Avrupa Birliği, Akdeniz Bölgesi Kıyı Yönetimi Konferansı, 27.04-01.05.2001, Ege Üniversitesi, İzmir.

X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 7-9.06.2001, Bolu.

II. Uluslar arası Spor Psikolojisi Sempozyumu, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, 11-12.10.2001, İzmir.

Kazanılan Burslar: Avrupa Birliği "Akdeniz Bölgesinde Tarım Ve Kentleşme: Toprak Ve Suyun Sürdürülebilir Kullanım Politikaları, Veri Toplama Ve Analizi: Veri Kaynağı Sorunları, Veri Uygulanabilirliği, Organizasyonu Ve Değişimi" Eğitim Programı, 14-18.02.2000, Ciheam, Bari, İtalya.

Yazılımlar ve Donanımlar: MS-DOS, Windows 98 ve Windows NT, MS Office (Word 97, Excel 97), Lotus, Symphony, Wordstar, Professional Write, Fortran, GeoMedia Professional.

Üye Olunan Dernekler:İzmir Jeofizik Mühendisleri Odası.

Yabancı Dil: İngilizce.

Yayınlar:

1. Yalçınkaya, M.; Silkü, H.A.; Özküttük, N. "Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgileri Ve Atılganlık Becerileri", (Sözlü Bildiri), II. Uluslar arası Spor Psikolojisi Sempozyumu, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, İzmir, 2001.
2. Yalçınkaya, M.; Silkü, H.A.; Özküttük, N.; Orgun, F. "Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerileri," (Poster Bildiri), X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Bolu, 2001.
3. Saracaloğlu, A.S; Silkü, H.A.; Özküttük, N. "Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri," (Sözlü Bildiri), X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Bolu, 2001.
4. Kahraman, İ.; Yiğiter, S.; Silkü, H.A. "Tarımdan Turizm Kentine Kuşadası," (Poster Bildiri), Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu, Kuşadası Belediyesi, Pine Bay Tatil Köyü, Kuşadası, Aydın, 2000.
5. Silkü, H.A. "Türkiye'de Çevre Sorunları Ve Jeofiziksel Yöntemlerle Çevre Sorunlarına Bakış," (Konferans), Söke Hilmi Fırat Anadolu Lisesi, Söke, 2000.
6. Silkü, H.A. "Atık Alanlarının Çevre Sorunları Açısından Jeofizik Yöntemlerle İrdelenmesi Üzerinde Bir Araştırma," (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Danışman: Prof. Dr. Ümit Erdem), Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, 1999.
7. Silkü, H.A. "Sismolojide Ters Çözüm Yöntemi," (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Danışman: Prof. Dr. Mustafa Ergün, Dokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Jeoloji Bölümü, Jeofizik Anabilim Dalı, 1990.

Ulusal Hakemli Dergide Yayınlanan Makaleler

Yalçınkaya, M.; Silkü, H.A.; Özküttük, N. "Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgileri Ve Atılganlık Becerileri", Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (2). 147-154.

YÜKSEKÖĞRENİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN
Soyadı: SİLKÜ
Adı: Hidaye Aydan

Merkezimizde Doldurulacaktır

Kayıt No:

TEZİN ADI

Türkçe : Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi Ve Bu Konuda
Yönetimden Beklenenler

Yabancı Dil : The Communication between University Students and Academicians, and What
is Expected from the University Administration in This Mater.

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans	Doktora	Doçentlik	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlilik
[X]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ :

Üniversite : EGE ÜNİVERSİTESİ

Fakülte : EĞİTİM FAKÜLTESİ

Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Diğer Kuruluşlar :

Tarih: 12/08/2002

TEZ YAYINLANMIŞSA :

Yayınlayan :

Basım Yeri:

Basım Tarihi:

ISBN:

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : YALÇINKAYA, Münevver

Ünvanı : Doç. Dr

ZİN YAZILDIĞI DİL : Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI : 182

ZİN KONUSU (KONULARI) : Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarıyla Olan İletişimi
Bu Konuda Yönetimden Beklenenler

TRKÇE ANAHTAR KELİMELER :

İletişim
Üniversite Öğrencileri
Öğretim Elemanları
Yönetim

Şıkta vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:(Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstrakt ve thesaurus'ları kullanınız.)

Communication
University Students
Academics
Administration

Şıkta vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

Tezimden Fotokopi Yapılmasına izin veriyorum [ ]
Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir [X]
Kaynak göstermek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir [ ]

Yazarın İmzası

Tarih : 12/08/2002

ÖZET

Bu araştırma, üniversite öğrencileri ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimleri konusundaki görüşleri ve varsa iletişim engellerinin belirlenmesi ve bu konuda yöneticilerden beklentilerin neler olduğunun saptanması amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır.

Araştırma; Eğitim Fakültesi; Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği Bölümleri, Edebiyat Fakültesi; Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri, Fen Fakültesi; Biyoloji ve Kimya Bölümleri ile İletişim Fakültesi; Gazetecilik, Radyo-TV Bölümlerinden toplam 305 üçüncü sınıf öğrencisi ve 85 öğretim elemanı örnekleme oluşturmuştur.

Veri toplama aracı olarak, Bolat (1990) tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim Ölçeği, Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi Ölçeği" ile araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretim Elemanı-Yönetici İletişimi Ölçeği ve Öğrenci-Yönetici İletişimi Ölçeği" kullanılmıştır.

Ölçeklere ilişkin yapılan güvenilirlik çalışması sonucu, Üniversite öğrencilerinin "Öğrenci-Öğretim Elemanı İletişimi" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.9048$, "Öğrenci-Yönetici İletişimi" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.9188$, "Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişim" Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.8884$, "Öğretim Elemanı-Yönetici İletişimi" Ölçeği Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı $r=.9542$ olarak bulunmuştur.

Verilerin analizinde, yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi ve duncan testi, kikare, korelasyon uygulanmış, önem düzeyi .05 ve .01 olarak alınmıştır.

Araştırmanın sonuçları; öğrenciler ile öğretim elemanlarının birbirleriyle ve yöneticileriyle olan iletişimlerinin yeterlilik düzeyinin oldukça düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretim elemanlarının öğrencileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin öğretim elemanlarıyla olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında ve öğretim elemanlarının yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri ile öğrencilerin yöneticileriyle olan iletişimlerine ilişkin görüşleri arasında bazı değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

ABSTRACT

The purpose of this descriptive study is to analyze the views of university students and academicians about the communication with each other, and also with their administrators, and to determine, if any, the communication barriers between both groups, and to discuss their expectations from the administrators on the related matter.

The research concentrates on 305 third-year students and 85 academicians at the Pedagogical Guidance and Counseling, and Classroom Teaching Departments of the Faculty of Education, the American Culture and Literature, and the Turkish Language and Literature Departments of the Faculty of Letters, the Biology and Chemistry Departments of the Faculty of Natural and Physical Sciences, and the Journalism and Radio-TV Broadcasting Departments of the Faculty of Communications of Ege University.

In the study, the "Academician-Student", and the "Student-Academician Communication" Inventories, developed by Bolat (1990), and the "Academician-Administrator" and the "Student-Administrator Communication" Inventories, developed by the researcher, have been used.

The Cronbach-Alpha reliability coefficients of the inventories are as follows:

The "Student-Academician Communication Inventory" ($r = .9048$); the "Student-Administrator Communication Inventory" ($r = .9188$); the "Academician-Student Communication Inventory" ($r = .8884$); and the "Academician-Administrator Communication Inventory" ($r = .9542$).

In data analysis, Percentage, Frequency, Average, Standard and One-Way Variation, T, Duncan, Kikare, and Correlation tests were conducted. The efficiency levels are .05 and .01.

The research findings have shown that the communication levels of the university students and the academicians both with each other and their administrators are rather low, and there are some statistically-significant variations between both groups' views about the "Academician-Student Communication" and the "Student-Academician Communication", and about the "Academician-Administrator Communication" and the "Student-Administrator Communication".

**22. YÜSEKÖKÜLÜM KURULU
DENEYİMİNE**